

የተቀናጀ የጨቅላዎችና የህጻናት በሽታዎች ህክምና

(integrated Community Case Management –
iCCM Chart Booklet)

የጤና ኤክስቴንሽን ሠራተኞች
ቻርት ቡክሌት

ሰኔ 2010 ዓ.ም / June 2018 GC

ምስጋና – 2006 ዓ.ም

የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ጤናጥበቃ ሚኒስቴር በ1998 ዓ.ም በዓለም ጤና ድርጅት (WHO)፣ በተባበሩት መንግስታት የህፃናት መርጃ ድርጅት (UNICEF)፣ በአሜሪካ መንግስት ዓለም አቀፍ ተራድኦ ድርጅት (USAID)፣ በቀድሞው ኢሴንሽያል ሰርቪስ ፎር ሄልዝ ኢን ኢትዮጵያ(ESHE) ፕሮጀክት እና በአሜሪካ ህፃናት አድን ድርጅት(Save the Children USA) ድጋፍ ተዘጋጅቶ የነበረውን የጤና ኤክስፐርት/ሚኒስትሮች የሚገለገሉበት የተቀናጀ የጨቅላና የህፃናት በሽታዎች ህክምና(IMNCI) የቻርት እና የመልመጃ ቡክሌት እንደገና ተሻሽሎ እንዲቀርብ ያልተቆጠበ ድጋፍ ላደረጉት የተባበሩት መንግስታት የህፃናት መርጃ ድርጅትን (UNICEF)፣ የዓለም ጤና ድርጅትን (WHO)፣ ኢንተግሬትድ ፋሚሊ ሄልዝ ፕሮግራምን (IFHP)፣ በአሜሪካ የህፃናት አድን ድርጅትን (Save the Children USA) እና ጄ ኤስ አይ/ኤል ቱን ኬን (JSI/L10K) ከፍ ያለ ምስጋና ያቀርባል።

በተጨማሪም የሚኒስቴር መስርያ ቤቱ ስማቸው ከዚህ በታች የተጠቀሱት ባለሙያዎች ይህን የቻርት እና የመልመጃ ቡክሌት በማሻሻል፣ በመተረጎምና በማረም ላደረጉት አስተወፅኦ ማመስገን ይወዳል።

1. ዶ/ር ኃይለማርያም ለገሠ	2. ዶ/ር ሰሎሞን እምዩ	3. ዶ/ር አሳዩ ካሲ	4. ዶ/ር ተስፋዩ ተሰማ	5. ዶ/ር ተደባብ ደግሬ
6. ዶ/ር ሲራክ ኃይሉ	7. ተሾመ ደስታ	8. አቶ ዘርጉ ታፈሰ	9. ዶ/ር ኤፍሬም ተፈሪ	10. ዶ/ር ደረጃ ሙሉነህ
11. ዶ/ር ተወልደብርሃን ዳንኤል	12. ዶ/ር ኃይሉ ተስፋዬ	13. ዶ/ር ሰሎሞን ተሰማ	14. አቶ አየነው መሰለ	15. ዶ/ር ህብረት ዓለሙ

ምስጋና – 2010 ዓ.ም

ይህ ቻርት ቡክሌት በ2010 ዓ.ም ሲዘጋጅ፣ በ 2006 የነበረውን እትም በማሻሻልና በማበልጸግ ነው። ይህንን እትም ለማዘጋጀት የፌዴራል ጤና ጥበቃ ሚ/ር የእናቶችና የህፃናት ጤና ደይሬክቶሬት፣ የሕጻናት ጤና ቲም እና ቴክኒካል ቡድን ስራውን የመሩት ሲሆን፣ በተጨማሪም የተለያዩ አካላት የገንዘብ፣ የቁስ እና የሙያ ድጋፍ አድርገዋል።

- የጤና ጥበቃ ሚኒስቴር ለእነዚህ አካላት ሁሉ እውቅና መስጠት እና ምስጋናውን ማቅረብ ይፈልጋል፤ በተለይም ከዚህ በታች ለተዘረዘሩት አካላት፤
- 1) ለ ዶ/ር ኤፍሬም ተክሌ፣ ዶ/ር አብረሃም ታሪኩ፣ ወ/ሮ ቲና አስናቀ፣ አቶ ይርዳቸው ሰሙና ዶ/ር ያሬድ ታደሰ - ዝግጅቱን በመምራትና በማስተባበር
 - 2) ለ ዶ/ር ሰሎሞን እምዩ – ይህን ቻርት ቡክሌት አማካሪ ሆኖ በማዘጋጀት እና ረቂቁን ለህጻናት ጤና ቡድኑ እና ለተለያዩ ወርክሾፖች በማቅረብና በማስተካከል
 - 3) ለ ተባበሩት መንግስታት የህፃናት መርጃ ድርጅት (UNICEF) ኢትዮጵያ – የአማካሪ ቅጥሩን እና የዝግጅቱን ሙሉ ወጪ በመሸፈኑ
 - 4) ለ **USAID Transform: Primary Health Care** – የቅድመ ሙከራ ወረክሾፕ በማዘጋጀትና ወጪውን በመሸፈኑ
 - 5) ለ ሕጻናት ጤና ቴክኒካል ቡድን (CH TWG) አባላቶች በሙሉ – ለ ቲና አስናቀ (FMOH)፣ ይርዳቸው ሰሙ (FMOH)፣ ዶ/ር ያሬድ ታደሰ (FMOH)፣ ብዙሃን ገላው (UNICEF)፣ ዶ/ር ወገን ሽፈራው (WHO)፣ ዶ/ር ኤፍሬም ተፈሪ (USAID Transform: PHC)፣ ዶ/ር የኔዓለም ታደሰ (USAID Transform: Health in Developing Regions)፣ ዶ/ር ልሳኑ ታደሰ (JSI/L10K)፣ ዶ/ር ኩራባቸው አበራ (SC)፣ ዶ/ር ዩኒስ ሙሰማ (USAID) - በተደጋጋሚ በአማካሪው የተዘጋጀውን ረቂቅ ቡክሌቶች በማረም በማስተካከል እና አቅጣጫ በማሳየቱ
 - 6) ለ ጤና ጥበቃ የተለያዩ ቡድን ባለሙያዎች – ለ ሽለመ ሁምነሳ (Maternal Health)፣ ፍሬዘር አበበና ዶ/ር በላይነሽ ይፍሩ (Nutrition) ፣ ዶ/ር በለጠ ታፈሰ (EPI) ፣ ዶ/ር ከበደ ኢታና (Malaria) ፣ ሜሮን አብዱራህማን (eMTCT)፣ ዶ/ር አንተነህ ካሳ (TB) ፣ ጥላዬ ጉዲና (TB)
 - 7) ለ ቅድመ ሙከራ ወርክሾፕ አሰልጣኞች – ለ ሰላም ልዑል (Tigray RHB)፣ ስለሽ. ሰለሞን (Amhara RHB)፣ ጸደቀ ብዙሃን (Oromia RHB)፣ አንተነህ ሰብስቤ (SNNP RHB)፣ አደባባይ ዋለ (JSI/L10K)

ማሻሻያዎች ወይም ለውጦች

በ 2010 ዓ.ም በተዘጋጀው የiCCM ቻርት ቡክሌት ውስጥ የተደረጉትን ዋና ዋና ለውጦች (ማሻሻያዎች) እንደሚከተለው ተዘርዝረዋል፤

ሀ. ከ 2 ወር በታች የሆነው ጨቅላ ክፍል ላይ የተደረጉ ዋና ዋና ለውጦች፡

1. የቀድሞው በጣም ከባድ በሽታ ስያሜ ወደ ሶስት የተለያዩ አዲስ ስያሜዎች ተከፋፍሏል፤ እነዚህም **እጅግ በጣም ከባድ በሽታ፣ በጣም ከባድ በሽታ** እና **የሳምባ ምች** ስያሜዎች ናቸው።
2. የጀንዲስ ምርመራ ከ በጣም ከባድ በሽታ ተለይቶ ለብቻው የሚመረመርና የሚሰየም ሆኖ፤ እንዲሁም አዲስ አረንጓዴ ስያሜም (**ጀንዲስ የሌለው** የሚል) ተጨምሮበታል።
3. አዲስ የተወለደ ሕጻን እትብትን በክሎሮኔክሲዲን ቅባት መንከባከብን የተመለከተ አዲስ መመሪያ ወይም ስዕላዊ መግለጫ ተካቶበታል።
4. ለጨቅላ ሕጻን የሚሰጠው የጄንታማይሲን መጠን (Dose) ከቀድሞው የተለየ እና የተዘረዘረ እንዲሆን ተደርጓል። እንዲሁም ሪፈራል በማይቻልበት ጊዜ **ለበጣም ከባድ በሽታ** ህክምና ጄንታማይሲን የሚሰጠው ለሁለት ቀናት ብቻ ሆኗል (ቀድሞ ለ 7 ቀናት ነበር)።

ለ. ከ 2 ወር - 5 ዓመት የሆነው የታመመ ሕጻን ክፍል ላይ የተደረጉ ዋና ዋና ለውጦች፡

1. የደረት መሰርጎድ **የሳምባ ምች** ምልክት እንዲሆንና በአሞክሲሲሊን እንዲታከም ተደርጓል። ከዚህ በፊት **የከባድ የሳምባ ምች** ምልክት የነበረ ሲሆን የሚታከሙም በሪፈራል ህክምና ነበር።
2. **ከባድና የቆየ ተቅማጥ** እና **የቆየ ተቅማጥ** የሚባሉት ሁለት ቀይ ስያሜዎች፤ በአዲሱ ቡክሌት ወደ አንድ ቀይ ስያሜ (**የቆየ ተቅማጥ**) ተቀይረዋል።
3. የቀድሞው የቦታ የወባ ስጋት አከፋፈል (በጣም ወባማ፤ መለስተኛ ወባማና ምንም ወባ የሌለው ቦታ) ወደ ቀላልና ወደ ሁለት አከፋፈል (ወባማ ቀበሌና ምንም ወባ የሌለው ቀበሌ) ወደሚል ተቀይሯል።
4. **ፋልሲፖረም ወይም የተቀላቀለ ወባ** ከኮአርተም በተጨማሪ በአንድ ዶዝ ፕሪማኩዊን እንዲታከም ተደርጎ ተስተካክሏል።
5. የጆሮ ህመም ላይ አዲስ ቀይ ስያሜ (**ማስቶዳይቲስ**) ተጨምሮአል።
6. የምግብ አጥረትን ለመወሰን የምንጠቀምበት የሚዋክ ልኬት ከቀድሞው 11 - 12 ሳ.ሜ ወደ 11.5 - 12.5 ሳ.ሜ ተቀይሯል። እንዲሁም በሚዋክ ወደ አቲፕ ህክምና የገባ ህጻን የሚሰናበትበት መስፈርት የሚዋክ ልኬቱ 12.5 ሳ.ሜ መድረስ ሆኗል (**ቀድሞ ማሰናበቻው መስፈርት ክብደት ነበረ**)።
7. **ከባድ የደም ማነስ** እና **የደም ማነስ** የሚሉት ሁለት ቀይ ስያሜዎች ወደ አንድ ቀይ ስያሜ እንዲመጡ ተደርጓል።
8. የቲቢ በሽታ የነበሩት 3 ቢጫ ስያሜዎች (**ለሌምዲአር ቲቢ ተጠርጣሪ፤ ለቲቢ ተጠርጣሪና ለቲቢ የተጋለጠ**) ወደ አንድ ቀይ ስያሜ (**ለቲቢ የተጋለጠ ወይም የተጠረጠረ**) ተቀይሯል። ይህም የቲቢ ምርመራን እና ሪፈራልን ለማቅለል ተብሎ ነው።
9. የክትባት ፕሮግራም ላይ አዲስ የሆኑ ክትባቶች ተካተዋል፤ እነዚህም ሮታቫይረስ አይፒቪ እና ሚዝልስ 2 ናቸው።
10. ጄንታማይሲን (80ሚግ / በ2ሚሊ) ለታመሙ ህጻናት በቅድመ ሪፈራል መድሃኒትነት ተካቷል።
11. የክትትል ቀጠሮ ጉብኝትን የተመለከቱ ማስተካከያዎች ተደርጓል። በዚህ መሰረት ግዴታ ክትትል የሚያስፈልጋቸው እና ህጻኑ ካልተሻለው ብቻ ክትትል የሚያስፈልጋቸው ስያሜዎች ተለይተው

ማውጫ

ዕድሜው ከ0 - 2ወር ለሆነው የታመመ ጨቅላ ምርመራ፤ ስያሜ እና ህክምና			
የቃላት መፍቻ	7	የጀንታማይሲን መርፌ ህክምና አሰጣጥና ሊደረጉ የሚገባቸው ጥንቃቄዎች	22
አራስ ህፃን እንደተወለደ ወዲያውኑ የሚደረጉ ዋና ዋና እንክብካቤዎች	8	ተቅማጥ ያለውን ጨቅላ ተገቢውን ቻርት ተጠቅሞ ማከም	23
የአራስ ህፃን የአተነፋፈስ ችግር ምርመራ	9	ተገቢ የሆኑ ክትባቶችን መስጠት	23
የአራስ ህፃን ክብደትና የጽንሰ ዕድሜውን መመርመርና መሰየም	10	የቆዳና የአፍ ቁስሎችን ቤት ውስጥ ማከምን ለእናት አስተምሪ	23
ከተወለደ እእስከ 2 ወር ዕድሜ ላለው የታመመ ጨቅላ	11	እናትን ስለ ተገቢ ጡት አጠባብና ተገቢ የቤት ውስጥ እንክብካቤን መምከር	24
በጣም ከባድ በሽታ የሳንባ ምች እና የተወሰነየባክቴሪያ ኢንፌክሽን	11	ትክክለኛ አስተቃቀፍና ጡት አጎራረስ	24
ጆንዲስ	12	ቤት ውስጥ የሚደረግ የጨቅላ እንክብካቤ	24
ጨቅላው ያስቀምጠዋል	13	የክትትል ጉብኝት ቀጠሮ	24
የኤች አይ ቪ ኢንፌክሽንን አጣሪ	14	እናት ህፃኑ ላይ ምን ምልክት ስታይ በፍጥነት ይዞ መምጣት እንዳለባት	24
የጨቅላውን የአመጋገብ ችግርና የክብደቱን ሁኔታ አጣሪ	15	የጨቅላዎች የክትትል ጉብኝትና እንክብካቤ	25
የጨቅላውን የክትባት ሁኔታ አጣሪ	16	በጣም ከባድ በሽታ	25
አራስ ህፃንን ማከምና እናቱን መምከር	17	ውሱን የባክቴሪያ ኢንፌክሽን	25
የአራስ ህፃን ሪሲቴሽን /አየር አሰጣጥ	17	ለጆውንዲስ	25
ዝቅተኛ ክብደት ላለው የአራስ ህፃን ጡት ማጥባት	18	ለተቅማጥ	26
የጡት ወተትን ማለብ	18	ለመጥባት/አመጋገብ ችግር	26
የታለበ የጡት ወተትን ማስቀመጥና መጠቀም	18	ለአፍ ቁስል /ትራሽ	26
የታለበ የጡት ወተትን በከባይ ማጠባት	18	ለዝቅተኛ ክብደት	27
እናት ኢንፌክሽንን እንዴት መከላከል እንደምትችል መምከር	19	የክትትል ጉብኝትና እንክብካቤ	28
የክሎሮሚኒሲዲን አጠቃቀም	19	በ24 ሰአት ውስጥ ፣የ3ኛ እና 6ኛ ቀን ጉብኝት	28
ሪፈራል በማይቻልበት ጊዜ	20	የ6ኛ ሳምንት ጉብኝት	28
ጨቅላውን ማከምና እናቱን መምከር	21	የጨቅላ አደገኛ ምልክቶች	28
የአሞክሲሲን ህክምና	21	የእናት አደገኛ ምልክቶች	28
የጀንታማይሲን ህክምና	21	የታመሙ ጨቅላዎች መመርመሪያ ቅጽ	29

ዕድሜው ከ2 ወር - 5 ዓመት ለሆነው የታመመ ህፃን ምርመራ፤ ስያሜ እና ህክምና

ምርመራ፤ ስያሜ፤ ህክምና	31	የወባ መድሀኒቶች	45
አጠቃላይ አደገኛ ምልክቶች	31	ኮአርተም /coartem/	45
የመተንፈስ ችግር ወይም ሳል	31	ፕሪማኩዊን	45
ተቅማጥ	32	አርተሱኔት	45
ትኩሳት	33	ክሎሮክዊን	45
የጆሮ ችግር	34	የደም ውስጥ ስኳር ማነስን መከላከልና ማከም	45
የምግብ እጥረት	35	ቀላል ኢንፌክሽኖችን እናት በቤት ውስጥ እንድታክም ማስተማር	46
የደም ማነስ	36	የአይን ኢንፌክሽን በቴትራሳይክሊን ማከም	46
የኤች አይ ቪ ኢንፌክሽን	37	የሚመጣል ጆሮን በመጥረግ እና በማድረቅ ማከም	46
የቲቢ በሽታ	38	የአፍ ውስጥ ቁስልን ማከም	46
የክትባት እና ቫይታሚን ኤ	39	ሳል ማስታገስና ጉሮሮን ማራስ	46
ሌላ የጤና ችግር ምርመራ	39	የተዘጋ አፍንጫ ማጽዳት	46
ለእናት ስለ ጤንነቷ መጠየቅ	39	ለተቅማጥ ፈሳሽ መስጠትና መመገብን መቀጠል	47
የወባ RDT ምርመራ አደራረግ ስዕላዊ መግለጫ	40	ፕላን ሀ (ተቅማጥን ቤት ውስጥ ማከም)	47
የወባ RDT ምርመራን ማድረግና ውጤትን መወሰን	41	ፕላን ለ (መለስተኛ ዲሀይድሬሽን በኦ አር ኤስ ማከም)	47
የወባ RDT ምርመራን ማድረግና ውጤትን መወሰን	42	ያልተወሳሰበ ከባድ አጣዳፊ የምግብ እጥረት ያላቸው ህጻናትን ማከም	48
ህፃኑን ማከም	43	የምግብ ፍላጎት ምርመራ አደራረግ	48
መድሀኒትን በተገቢ ስለመስጠት እናትን ማስተማር	43	የምግብ ፍላጎት ምርመራ ውጤት መወሰኛ ሰንጠረዥ	49
አሞክሲሲሊን	43	የሚሰጡ ህክምናዎች ዝርዝር በሰንጠረዥ	50
ዚንክ	43	የአሞክሲሲሊን መድሃኒት አወሳሰድ	50
ፓራሲታሞል	43	የሮሊክ አሲድ አወሳሰድ	50
ቫየታሚን ኤ	44	ፕላምፒንት ወይም ቢፒ 100 አወሳሰድ	51
ሜቤንዳሞል ወይም አልቤንዳሞል	44	የተመላላሽ ህክምናን የሚከታተል ህጻን እናትን/ ተንከባካቢን ማስተማር	52

ዕድሜው ከ2 ወር - 5 ዓመት ለሆነው የታመመ ህፃን ምርመራ፤ ስያሜ እና ህክምና

ከእናት ጋር መመካከር	53	የጆሮ ኢንፌክሽን	59
የህፃኑን አመጋገብ መመርመር	53	የአመጋገብ ችግር ላለበት ህፃን	59
በህመም እና በጤንነት ጊዜ የሚሰጥ ያመጋገብ ምክር	54	ጉዳት ያደረሰ ኩፍኝ	59
የቆየ ተቅማጥ ላለው ህፃን እናት የሚሰጥ የአመጋገብ ምክር	54	መካከለኛ የምግብ እጥረት ላለበት ህፃን	59
ስለ አመጋገብ ችግሮች እናትን መምከር	55	ያልተወሰነ ከፍተኛ የምግብ እጥረት ያላቸው ህፃናት ክትትል - OTP	60
በህመም ጊዜ ስለ ፈሳሽ አወሳሰድ ምክር መስጠት	56	የ OTP እንክብካቤ ክትትል ሲደረግለት የቆየን ህፃን ስለ ማሰናበት	61
የክትትል ቀጠሮ ጉብኝት	56	ከ2 ወር - 5 ዓመት ዕድሜ ለሆናቸው የታመሙ ህፃናት መመርመሪያ ቅፅ	62
ለማንኛውም ያልታመመ ህፃን የሚሰጥ የክትትል ቀጠሮ	56	ሪፈር ማድረጊያ ቅፅ	64
እናት ልጇ ላይ ምን ምልክቶች ስታይ በአስቸኳይ ማምጣት እንዳለባት ማስተማር	56	የሚዋክ (MUAC) አለካክ	65
እናትን ስለ ጤንነቷ መምከር	57	ክብደትን በዕድሜ ማነፃፀሪያ ቻርት ከ 6 ወር እድሜ በታች ለሆኑ ሴቶች	66
የክትትል ጉብኝትና እንክብካቤ መስጠት	58	ክብደትን በዕድሜ ማነፃፀሪያ ቻርት ከ 6 ወር እድሜ በታች ለሆኑ ወንዶች	67
የሳንባ ምች ላለበት ህፃን	58	ክብደትን በዕድሜ ማነፃፀሪያ ቻርት ከ 0 - 5 ዓመት ለሆኑ ለሴቶች /ለእድገት ክትትል/	68
ደም የቀላቀለ ተቅማጥ ላለበት ህፃን	58	ክብደትን በዕድሜ ማነፃፀሪያ ቻርት ከ 0 - 5 ዓመት ለሆኑ ለወንዶች /ለእድገት ክትትል/	69
ወባ ላለበት ህፃን	58		
ትኩሳት፣ ወባ ያልተገኘበት ወይም የሌለበት ህፃን	58		

Glossary/የቃላት መፍቻ

Ambu-bag	አምቡ ባግ
Assess	መርምሪ
Anemia	ደም ማነስ
Attachment	የጡት አጎራረስ
Bulging fontanel	ያበጠ ዕርግብግቢት
Check	አጣሪ
Chest indrawing	የደረት መስርጎድ
Classify	ሰይሚ
Convulsion	ኮንቨልሽን
Corneal clouding	ጥቁሩ የአይን ክፍል መንጣት
Dehydration	ዲሀይድሬሽን፣ የሰውነት መሟሸሽ/መድረቅ
Dysentery	ደም የቀላቀለ ተቅማጥ
Edema	እብጠት
Essential Newborn Care	የአራስ ሕጻን እንክብካቤ
Gasping	ማጣጣር
Gestational age	የፅንሰ እድሜ
General danger signs	አጠቃላይ አደገኛ ምልክቶች
Grunting	ማቃሰት
Illness	ሕመም
Infection	ኢንፌክሽን
Irritable	ነጭናጫ
Jaundice	ጆንዲስ
Lethargy	ፍዝዝ ያለ
Low birth weight	ዝቅተኛ የውልደት ክብደት
Underweight	ዝቅተኛ ክብደት
Malnutrition	የምግብ እጥረት
Measles	ኩፍኝ

MUAC	የላይኛው ክንድ አማካይ ዙሪያ
Nasal flaring	የአፍንጫ መርገብገብ
Newborn	አራስ ሕጻን
Out patient therapeutic program (OTP)	የምግብ እጥረት የካትትል ህክምና
Pallor	መገርጣት
Persistent diarrhea	የቆየ ተቅማጥ
Pneumonia	የሳንባ ምች
Positioning	አስተቃቀፍ
Preterm	ከቀኑ ቀድሞ የተወለደ
Refer	መላክ/ላኪ
Restless	መወራጨት
Resuscitate	ሪሲቲቴት
Severe dehydration	ከባድ ዲሀይድሬሽን
Skin pustules	መግል የቋጠረ ሽፍታ
Some dehydration	መለስተኛ ዲሀይድሬሽን
Stabilization center	ማገገሚያ ጣቢያ
Stridor	ስትራይደር
Stiff neck	የተገተረ ማጅራት
Suckling	የጡት አሳሳብ
Symptom	ምልክት
Term	በቀኑ የተወለደ
Thrush	በአፍ ወይም በምላስ ላይ የሚወጣ ነጫጭ ነጠብጣብ
Ulcer	ቁስል
Unconscious	ራሱን የሳተ
Very preterm	በጣም ከቀኑ ቀድሞ የተወለደ
Weight for age chart	ክብደትን በዕድሜ ማነጻጸሪያ ቻርት
Young infant	ጨቅላ

አራስ ህፃናት እንደተወለዱ ወዲያውኑ መደረግ ያለባቸው ዋና ዋና እንክብካቤዎች

ወዲያውኑ የሚደረጉ እንክብካቤዎች

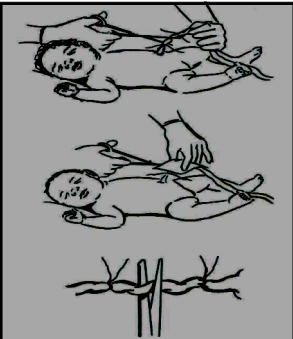
1ኛ አራስ ህፃኑን እናቱ ሆድ ላይ አዋልጏ።

2ኛ. በደረቅ ጨርቅ የአራስ ህፃኑን ገላ አድርጎ በሌላ ደረቅ ጨርቅ ጭንቅላቱን ጭምር ጠቅልይ።

3ኛ. አተነፋፈሱን እና የሰውነቱን / የቆዳውን ቀለም አስተውይ።
 - ፈፅሞ የማይተነፍስ ወይም የሚያጣጥር (gaspng) ከሆነ ወይም
 - ትንፋሹ በደቂቃ ከ30 በታች ከሆነ ወይም ሰማያዊ ምላስ፣ ከንፈርና ቆዳ ካለው ሪሰሲቴት (resuscitate) አድርጌ።

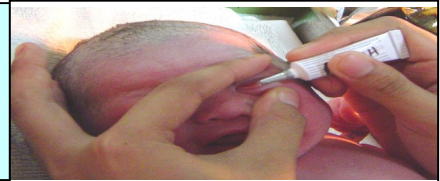
4ኛ. የአራስ ህፃኑን እትብት ሳትቋጥሪ ለ3 ደቂቃ ያህል ቆይ። ቀጥለሽ ከህጻኑ ሆድ ሁለት ጣት በመራቅ ቋጥሪ፤ ከቋጠሮው እንደገና ሁለት ጣት በመራቅ ሁለተኛ ቋጥሪ። በሁለቱ ቋጠሮዎች መካከል እትብቱን በጥንቃቄ በመቁረጥ ከእንግዴ ልጁ አለያይ።

5ኛ. እናቱ የአራስ ሕፃኑን ገላ ከገላዋ በማነካካት አስጠግታ እንድትታቀፈው እና ጡት ማጥባት ወዲያውኑ እንድትጀምር አድርጌ።

6ኛ. አይኖቹ ውስጥ የቴትራሳይክሊን ቅባት (የሩዝ ፍሬ የምታክል) አድርጌለት።

7ኛ. የህፃኑን እትብት የክሎሮሃክሲዲን ቅባት ቀቢው፤ ለሚቀጥሉት 6 ቀናት በቀን አንዴ እናት በንጹህ እጇ እትብቱን እንድትቀባ አሳያት። የክሎሮሃክሲዲን ቅባት ዓይንን እንዳይነካ ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ ያስፈልጋል።

8ኛ. ጭንቅላታ ሙሉ ላይ /በፊት ለፊት በኩል/ 1 ሚ.ግ ሻይታሚን ኬ ውጊው። (የጽንሱ ዕድሜ ከ34 ሳምንት በታች ከሆነ 0.5 ሚ.ግ ውጊው)

9ኛ. ክብደቱን መዘኚ።

- ▶ አራስ ህፃኑን ቢያንስ በተወለደ በ24 ሰዓት ውስጥ ገላውን እንዳያጥቡት እናቱን ምክራ።
- ▶ ጨቅላው እንደተወለደ ኦፒቪ 0 እና ቢሲጂ ክትባት እንዲወስድ አድርጌ።
- ▶ ጨቅላው ተገቢውን የውልደት ምዝገባ እንዲመዘገብ አድርጌ።
- ▶ ጨቅላው በተወለደ በ24 ሰዓት ውስጥ፣ በ3ኛው ቀን፣ በ7ኛው ቀን እና በ6ኛው ሳምንት የክትትል ጉብኝት አድርጌለት።

አራስ ህፃናት እንደተወለዱ ወዲያውኑ መደረግ ያለባቸው ዋና ዋና እንክብካቤዎች

መርምሪ

ሰይሜ

ህክምና ስጪ

- ሕፃኑን አዋልደሽው ከሆነ ወይም ወዲያውኑ እንደተወለደ አግኝተሽው ከሆነ
- በደረቅ ጨርቅ ሰውነቱን አደራርቀሽ በሌላ ደረቅ ጨርቅ ጭንቅላቱን ጨምረሽ መላ ሰውነቱን ጠቅልዶ

ከታች በተቀመጡት ሳጥኖች ውስጥ የተጠቀሱትን ምልክቶች በመጠቀም የህፃኑን በሽታ ሰይሜ

የአተነፋፈስ ችግር ምርመራ

መመርመርና መመልከት

ሁሉንም አራስ ሕፃናት እንደ ተወለዱ ሰይሜ

- ▶ ሕፃኑ አይተነፍስም?
- ▶ ሕፃኑ ያጣጥራል?
- ▶ ከላይ ከተጠቀሱት አንዱ ከሌለ ትንፋሹን ለ1 ደቂቃ ቁጠሪ

ምልክቶች	ሰይሜ	ህክምና
<p>ከሚከተሉት ምልክቶች አንዱ ከተገኘ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ የማይተነፍስ ከሆነ ወይም ▶ የሚያጣጥር ከሆነ ወይም ▶ ትንፋሹ በደቂቃ ከ 30 በታች ከሆነ 	<p>የአተነፋፈስ ችግር (Birth Asphyxia)</p>	<p>ሪሲቲቲ ማድረግ ጀምሪ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ እራስ ህፃኑን በጀርባው አስተኚ ▶ ጭንቅላቱን ወደጋላ በትንሹ ዘንበል አድርጊ ▶ አፋንና አፍንጫውን በንጹህ ጨርቅ ጠራርጊ ▶ ተመጣጣኝ በሆነ አምቡ ባግ አየር ስጪ ▶ በ 20 ደቂቃ ውስጥ ካልተሻለው ወይም ያልተስተካከለ አተነፋፈስ ካለው ወይም ያልተለመደ የሰውነት እንቅስቃሴ (ኮንቫልሽን) ካለው በፍጥነት ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ላኪው። ▶ በ 20 ደቂቃ ውስጥ ከተሻለው ሌሎች አስፈላጊ የአራስ ህፃን እንክብካቤዎች መስጠት ቀጥይ ▶ በ 6 ኛው ሰዓት፣ በ12 ኛው ሰዓት፣ በ24ኛው ሰዓት፣ በ3ኛው ቀን፣ በ 7 ቀን እና 6ኛው ሳምንት የክትትል ጉብኝት አድርጊለት
<ul style="list-style-type: none"> ▶ በደንብ የሚያለቅስ ከሆነ ወይም ▶ ትንፋሹ በደቂቃ 30 እና ከዛ በላይ ከሆነ 	<p>የአተነፋፈስ ችግር የሌለው (No Birth Asphyxia)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ የአራስ ህፃኑን ጭንቅላት ጨምሮ ሰውነቱን በጋቢ/ በርድ ልብስ በደንብ መጠቅለል እና አስጠግቶ ማቀፍ ▶ ጡት መጥባት ወዲያውኑ እንዲጀምር አድርጊ ▶ ቱትራሳይክሊን (ለዓይኖቹ) አድርጊለት ▶ ቫይታሚን ኬ ስጭው ▶ ገላውን በ24 ሰአት ውስጥ እንዳይታጠብ ምክር ስጭ ▶ በተወለደ ከ 6-24 ሰዓት ውስጥ፣ በ3ኛው ቀን፣ በ7ኛው ቀን እና በ6ኛው ሳምንት የክትትል ጉብኝት አድርጊለት ▶ እናት ቀጠርን ሳትጠብቅ ህፃኑን ይዞ በፍጥነት የምትመለሰው መቸ እንደሆነ ምክራይት

አራስ ህፃን እንደተወለደ የሚደረግ ምርመራና እንክብካቤ

መርምሪ

ሰይሚ

ህክምና ሰጪ

ከታች በተቀመጡት ሳጥኖች ውስጥ የተጠቀሱትን ምልክቶች በመጠቀም የህፃኑን በሽታ ሰይሚ

የጨቅላውን ክብደት እና የፅንሰ ዕድሜውን በተወለደ በ7 ቀን* ውስጥ መመርመርና መሰየም

መመርመርና መመልከት

ሁሉም 7 ቀን ያልሞላቸው አራስ ህፃናት ይሰየማሉ

- ▶ የፅንሰ ዕድሜ ጠይቂ
- ▶ የሕፃኑን ክብደት ጠይቂ
- ▶ ሕፃኑን መዝኘ /በተወለደ በ7 ቀን ውስጥ/

*ለአሰራር እንዲያመች ሲባል የውልደት ክብደት፣ እስከ 7 ቀን ዕድሜ ድረስ ያለውን ክብደት እንዲያጠቃልል ተደርጋል

ምልክቶች	ሰይሚ	ህክምና
<ul style="list-style-type: none"> ▶ ክብደቱ ከ 1500 ግራም በታች ወይም ▶ የፅንሰ ዕድሜ ከ 32 ሳምንት በታች ከሆነ 	<p>በጣም ከቀኑ በፊት የተወለደ እና/ወይም በጣም ዝቅተኛ ክብደት</p> <p>Very preterm and/or very low birth weight</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ እናቱ የጡቷን ወተት እያለበች እንድትሰጥ አድርጊ ▶ የአራስ ህፃኑን ጭንቅላት ጨምሮ ሰውነቱን በጋቢ/ብርድ ልብስ በደንብ መጠቅለል እና ወደ ሰውነት አስጠግቶ ማቀፍ ▶ በፍጥነት ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ላኪ
<ul style="list-style-type: none"> ▶ ክብደቱ ከ1500 - <2500 ግራም ወይም ▶ የፅንሰ ዕድሜ ከ32 - <37 ሳምንት 	<p>ከቀኑ በፊት የተወለደ እና/ወይም ዝቅተኛ ክብደት</p> <p>Preterm and/or low birth weight</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ህፃኑ ከ2000 ግራም በታች ከሆነ የካንጋሮ እናት እንክብካቤ ወደሚሰጥበት ጤና ተቋም ራፈር አድርጊው ▶ የአራስ ህፃኑን ጭንቅላት ጨምሮ ሰውነቱን በጋቢ/ብርድ ልብስ በደንብ መጠቅለል እና አስጠግቶ ማቀፍ ▶ ለእናት የዋ የጡት ማጥባት ምክርን ስጫት ▶ የክሎሮሃክሲዲን ቅባት በቀን አንዴ ለ 7 ቀናት የህፃኑን እትብት እንድትቀባ እናቱን ምክሪ ▶ ኢንፌክሽንን የመከላከል ምክር ስጫት ▶ ቫይታሚን ኬ ስጭው ▶ በተወለደ በ24 ሰዓት ውስጥ፣ በ3ኛው ቀን፣ በ7ኛው ቀን እና ከዛ በኋላ በየሳምንቱ እስከ 6ኛው ሳምንት የክትትል ጉብኝት አድርጊለት ▶ እናት ቀጠሮዋን ሳትጠብቅ ህፃኑን ይዞ በፍጥነት የምትመለሰው መቼ እንደሆነ ምክሪያት
<ul style="list-style-type: none"> ▶ ክብደቱ 2500 ግራም እና ከዚያ በላይ እና ▶ የፅንሰ ዕድሜ 37 ሳምንት እና ከዚያ በላይ 	<p>በቀኑ የተወለደ እና ተገቢ ክብደት</p> <p>Term and normal weight</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ የጡት ማጥባት ምክር ስጫት ▶ ገላውን ከገላዋ አስጠግታ እንድታቅፍ አድርጊ ▶ ኢንፌክሽንን የመከላከል ምክር ስጫት ▶ የክሎሮሃክሲዲን ቅባት በቀን አንዴ ለ 7 ቀናት የህፃኑን እትብት እንድትቀባ እናቱን ምክሪ ▶ ቫይታሚን ኬ ስጪው ▶ በተወለደ በ24 ሰዓት ውስጥ፣ በ3ኛው ቀን፣ በ7ኛው ቀን እና በ6ኛው ሳምንት የክትትል ጉብኝት አድርጊለት ▶ እናት ቀጠሮዋን ሳትጠብቅ ህፃኑን ይዞ በፍጥነት የምትመለሰው መቼ እንደሆነ ምክሪያት

ከ 0 እስከ 2 ወር ዕድሜ ላለው የታመመ ጨቅላ ምርመራ፣ ስያሜ እና ህክምና

መርምሪ

ስያሜ

ህክምና ስጪ

- ▶ ሕፃኑ ምን እንደታመመ እናቱን ጠይቁ
- ▶ አዲስ ታካሚ ነው ወይስ ለክትትል የሚታይ ነው?
 - ክትትል ከሆነ የክትትል ጉብኝት መመሪያውን ተከተይ
 - አዲስ ታካሚ ከሆነ ሕፃኑን እንደሚከተለው መርምሪ

ከታች በተቀመጡት ሳጥኖች ውስጥ የተጠቀሱትን ምልክቶች በመጠቀም የህፃኑን በሽታ ስያሜ፣ በመቀጠል ህክምናውን ለይ።

በጣም ከባድ በሽታ መኖሩን አጣሪ

ጠይቂ

- ጡት ፈጽሞ መጥባት አቅቶታል? ወይም በደንብ አይጠባም?
- ጨቅላው ከንቭልሽን ነበረው?

ተመልከቺ ፣ አዳምጪ ፣ ዳሰሺ

- ትንፋሹን በደቂቃ ቁጠሪ፣ 60 ወይም ከዚያ በላይ ከሆነ ደግመሽ ቁጠሪ
- ከባድ የደረት መስርጎድ አለው?
- ጨቅላው ከንቭልሽን አለው?
- እምብርቱን/እትብቱን ተመልከቺ፣ ቀልቷል? ይመግላል?
- ሙቀቱን በብብት ለኪ፣ (≥ 37.5 ዲ.ሴ ወይም ሲነኩት የሚያተኩስ፣ ወይም < 35.5 ዲ.ሴ ወይም ሲነኩት የሚቀዘቅዝ?)
- መግል የያዘ ሽፍታ ቆዳው ላይ አለ?
- የጨቅላውን እንቅስቃሴ አስተውይ? ሲነካ ብቻ ነው የሚንቀሳቀስው? ሲነካም አይንቀሳቀስም?

ሁሉንም ጨቅላዎች ስያሜ

ህጻኑ የተረጋጋ መሆን አለበት

የህፃኑ ዕድሜ	ፈጣን አተነፋፈስ
ከ 0 እስከ 2 ወር	≥ 60 ትንፋሽ በደቂቃ፣ ሁለት ጊዜ

ምልክቶች	ስያሜ	ህክምና
<ul style="list-style-type: none"> • ፈጽሞ የማይጠባ ወይም • ከንቭልሽን የነበረው/ያለው ወይም • ሲነካም ምንም የማይንቀሳቀስ 	<p>እጅግ በጣም ከባድ በሽታ</p> <p>Critical Illness</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ የቅድመ ሪፈራል ጀንታማይሲን ስጪ ▶ በፍጥነት ወደ ሆስፒታል ላኪው ፣ ለዚህም አምቦላንስ እንዲያገኝ እና የሚቀበለው ሆስፒታል ሁኔታውን እንዲያውቅ እና እንዲዘጋጅ አድርጊ ▶ ወደ ሆስፒታል ሲወሰድ ተገቢ ሙቀት እንዲያገኝ አድርጊ
<ul style="list-style-type: none"> • በደንብ የማይጠባ ወይም • ፈጣን አተነፋፈስ (≥ 60 ትንፋሽ በደቂቃ) ያለው እና ዕድሜው ከ 0 - 7 ቀን የሆነው ወይም • ከባድ የደረት መስርጎድ ያለው ወይም • ትኩሳት (የብብት ≥ 37.5 ዲ.ሴ ወይም ሰውነቱ ሲነኩት የሚያተኩስ) ወይም • ሰውነቱ የሚቀዘቅዝ (የብብት < 35.5 ዲ.ሴ ወይም ሰውነቱ ሲነኩት የሚቀዘቅዝ) ከሆነ ወይም • ሲነካ ብቻ የሚንቀሳቀስ 	<p>በጣም ከባድ በሽታ</p> <p>Very severe disease</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ጨቅላው ጡት ቶሎ ቶሎ እንዲጠባ ወይም የታለበውን የጡት ወተት ቶሎ ቶሎ እንዲጠባ አድርጊ ▶ የቅድመ ሪፈራል አሞክሲሲን እና ጀንታማይሲን ስጪ። ▶ በፍጥነት ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ላኪው ▶ ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ሲወሰድ ተገቢ ሙቀት እንዲያገኝ ወደ ሰውነትዎ እስጠግታ እንድታቅፈውና ጭንቅላቱንም ጭምር እንድትሸፍኑ እናቱን ምክሪያት ▶ ህፃኑን ሪፈር ማድረግ ካልተቻለ በጀንታማይሲን (ለ 2 ቀን) እና በአሞክሲሲን (ለ 7 ቀን) አክሚ። ▶ ክትትል በ 4ኛው ቀን አድርጊ
<ul style="list-style-type: none"> ▶ ፈጣን አተነፋፈስ (≥ 60 ትንፋሽ በደቂቃ) ያለው እና ዕድሜው ከ 7 - 60 ቀን የሆነው 	<p>የሳምባ ምች</p> <p>Pneumonia</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ጨቅላውን በአሞክሲሲን ለ 7 ቀን አክሚ ▶ ጨቅላው ጡት ቶሎ ቶሎ እንዲጠባ እናትን ምክሪያት ▶ በ 2ኛው ቀን የክትትል ጉብኝት አድርጊ ▶ እናት ቀጠሮን ሳትጠብቅ ህፃኑን ይዞ በፍጥነት የምትመለሰው መቼ እንደሆነ ምክሪያት
<ul style="list-style-type: none"> ▶ የቀላ ወይም የሚመግል እምብርት ወይም ▶ መግል የያዘ የቆዳ ሽፍታ ያለው 	<p>የተወሰነ የባክቴሪያ ኢንፌክሽን</p> <p>Local bacterial infection</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ጨቅላው ጡት ቶሎ ቶሎ እንዲጠባ ወይም የታለበውን የጡት ወተት ቶሎ ቶሎ እንዲጠባ እናትን ምክሪያት ▶ ህፃኑን በአሞክሲሲን ለ 5 ቀን አክሚ ▶ በሁለተኛው ቀን የክትትል ጉብኝት አድርጊ ▶ እናት ቀጠሮን ሳትጠብቅ ህፃኑን ይዞ በፍጥነት የምትመለሰው መቼ እንደሆነ ምክሪያት
<ul style="list-style-type: none"> ▶ የበጣም ከባድ በሽታ፣ የሳምባ ምች ወይም የኢንፌክሽን ምንም ምልክቶች የሌሉት 	<p>ኢንፌክሽን የሌለው</p> <p>Infection unlikely</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ እናት ለጨቅላው የቤት ውስጥ እንክብካቤ እንዴት እንደምትሰጥ አስተምሪያት ▶ እናት ቀጠሮን ሳትጠብቅ ህፃኑን ይዞ በፍጥነት የምትመለሰው መቼ እንደሆነ ምክሪያት

ከ 0 እስከ 2 ወር ዕድሜ ላለው የታመመ ጨቅላ ምርመራ፣ ስያሜ እና ህክምና

መርምሪ

ስያሜ

ህክምና ስጪ

ከታች በተቀመጡት ሳፕሮች ውስጥ የተጠቀሱትን ምልክቶች በመጠቀም የህፃኑን በሽታ ስያሜ፣ በመቀጠል ህክምናውን ሊይ።

ጆንዲስ መኖሩን አጣሪ

- ▶ ጨቅላው ጆንዲስ /ቢጫነት/ አለው?
 - ቆዳው እና አይኑ ቢጫ ሆኗል?
 - መዳፉ ወይም የውስጥ እግሩ ቢጫ ሆኗል?
 - ጨቅላው ዕድሜው ከ 24 ሰዓት ያነሰ ነው? ወይም 14 ቀንና ከዛ በላይ ነው?

ሁሉንም ጨቅላዎች ለጆንዲስ ስያሜ

ምልክቶች	ስያሜ	ህክምና
<ul style="list-style-type: none"> ▶ መዳፉ ወይም የውስጥ እግሩ ቢጫ የሆነ ወይም ▶ ቆዳው ወይም ዓይኑ ቢጫ የሆነ እና ዕድሜው ከ 24 ሰዓት በታች የሆነ ወይም ▶ ቆዳው ወይም ዓይኑ ቢጫ የሆነ እና ዕድሜው 14 ቀንና ከዚያ በላይ የሆነ 	<p>ከባድ ጆንዲስ</p> <p>Severe Jaundice</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ጨቅላው ጡት ቶሎ ቶሎ እንዲጠባ ወይም መጥባት የማይችል ከሆነ የታለበውን የጡት ወተት ቶሎ ቶሎ እንዲጠባ አድርጊ ▶ ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ለህክምና እንድትወስደው እናቱን ምክሪ ▶ በፍጥነት ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ላኪው ▶ ጨቅላው ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ሲወሰድ ተገቢ ሙቀት እንዲያገኝና እንዳይበርደው ጭንቅላቱንም ጭምር እንድትሸፍነውና ወደ ሰውነትዎ አስጠግታ እንድታቅፈው እናቱን ምክሪያት
<ul style="list-style-type: none"> ▶ ቆዳው ወይም ዓይኑ ብቻ ቢጫ የሆነ እና ዕድሜው ከ 24 ሰዓት እስከ < 14 ቀን የሆነ 	<p>ጆንዲስ</p> <p>Jaundice</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ጡት ቶሎ ቶሎ እንድታጠባው እናቱን ምክሪያት ▶ ጨቅላው ተገቢ ሙቀት እንዲያገኝና እንዳይበርደው ጭንቅላቱንም ጭምር እንድትሸፍነውና ወደ ሰውነትዎ አስጠግታ እንድታቅፈው እናቱን ምክሪያት ▶ ከ2 ሳምንት ውስጥ ጀምሮ በየቀኑ ከ 15-20 ደቂቃ አብዛኛው የገላው ክፍል ተገልጦ የጠዋት ፀሀይ ብርሀን እንድታሞቀው ለእናት ምክር ስጭ ▶ ከ 2 ቀን በኋላ የክትትል ጉብኝት አድርጊለት ▶ እናት ቀጠሮን ሳትጠብቅ ህፃኑን ይዞ በፍጥነት የምትመለሰው መቸ እንደሆነ ምክሪያት
<ul style="list-style-type: none"> ▶ ምንም ዓይነት ቢጫነት የሌለው 	<p>ጆንዲስ የሌለው</p> <p>No Jaundice</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ጨቅላው ተገቢ ሙቀት እንዲያገኝና እንዳይበርደው ጭንቅላቱንም ጭምር እንድትሸፍነውና ወደ ሰውነትዎ አስጠግታ እንድታቅፈው እናቱን ምክሪያት ▶ ከ2 ሳምንት ውስጥ ጀምሮ በየቀኑ ከ 15-20 ደቂቃ አብዛኛው የገላው ክፍል ተገልጦ የጠዋት ፀሀይ ብርሀን እንድታሞቀው ለእናት ምክር ስጭ

ጨቅላውን ያስቀምጠዋል?

ተቅማጥ ካለ ጠይቂ

- ስንት ቀን አስቀመጠው?
- ተቅማጥ ደም ይቀላቅላል?

ተመልከቺ፣ ዳስሺ

- የጨቅላውን ጠቅላላ ሁኔታ አስተውይ
 - ሲነካካ ብቻ ነው የሚንቀሳቀሰው?
 - ሲነካካም አይንቀሳቀስም? ወይም
 - የሚወራጭ/ነጭናጫ ነው?
- አይኖቹ ወደ ውስጥ ተሰርጉደዋል?
- ሆዱ/ኅኑ ላይ ቆዳውን ቆንጠጥ አድርገሽ ተመልከቺ፤ የተቆነጠጠው ቆዳ ወደ ቦታው የሚመለስው
 - በጣም ቀስ ብሎ /ከ 2 ሰከንድ በላይ/ነው?
 - ቀስ ብሎ /በ2 ሰከንድ ውስጥ/ ነው?

ሁሉንም ተቅማጥ የያዛቸውን ጨቅላዎች ሰይሚ

ተቅማጥን ሰይሚ

ተቅማጥ 14 ቀን ወይም ከዚያ በላይ ከቆየ

ተቅማጥ ደም ካለው

ጨቅላ ተቅማጥ ያዘው የሚባለው
 የሰገራው መጠን ከተለመደው የበለጠ ቶሎ ቶሎ ሲሆን እና ብዙው እጅ ውሃማ ሲሆን ነው። ጡት የሚጠባ ጨቅላ አብዛኛውን ጊዜ ሰገራው ለስላሳ እና ቶሎ ቶሎ የሚመጣ ነው። ይህ ተቅማጥ አይደለም።

ምልክቶች	ስያሜ	ህክምና
ከዚህ በታች ከተጠቀሱት ሁለቱ ከተገኙባት <ul style="list-style-type: none"> ▶ ሲነካካ ብቻ የሚንቀሳቀስ ▶ ሲነካካም የሚንቀሳቀስ ▶ አይኖቹ የተሰረጉዱ ▶ የተቆነጠጠ ቆዳው በጣም ቀስ ብሎ የሚመለስ 	ከባድ ዲሀይድሬሽን Severe dehydration	<ul style="list-style-type: none"> ▶ በፍጥነት ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ላኪው ▶ ስትልኪው እናቱ በመንገድ ላይ ጨቅላውን የምታጠጣውን ኦ አር ኤስ ስጭያት ▶ ጡት ቶሎ ቶሎ እንድታጠባው ምክራያት ▶ ጨቅላው በቂ ሙቀት እንዲያገኝ እንድታደርግ ምክራያት ▶ እናት ልጇን በአስቸኳይ ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ለህክምና መውሰድ እንዳለባት ምክራያት
ከዚህ በታች ከተጠቀሱት ሁለቱ ከተገኙባት <ul style="list-style-type: none"> ▶ ያለማቋረጥ የሚወራጭ ወይም የሚነጫነጭ ▶ አይኖቹ የተሰረጉዱ ▶ የተቆነጠጠው ቆዳው ቀስ ብሎ የሚመለስ 	መለስተኛ ዲሀይድሬሽን Some dehydration	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ኦ አር ኤስ በጥላን ቢ መሰረት እንዲወስድ አድርጊ ▶ ዚንክ ለ 10 ቀን ስጧው ▶ እናቱ የበለጠ እና ቶሎ ቶሎ ጡት እንድታጠባው አድርጊ ▶ እናት ቀጠሮን ሳትጠብቅ ህፃንን ይዛ በፍጥነት የምትመለሰው መቸ እንደሆነ ምክራያት ▶ ካልተሻለው ከ2 ቀን በኋላ እንድትመለስ አድርጊ
<ul style="list-style-type: none"> ▶ በመለስተኛ ወይም በከባድ ዲሀይድሬሽን ለመሰየም በቂ ምልክቶች የሌሉት 	ዲሀይድሬሽን የሌለው No dehydration	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ለቤት ውስጥ ህክምና የሚሆን ኦ አር ኤስ በጥላን ኤ መሰረት ስጧ ▶ ዚንክ ለአስር ቀን ስጧው ▶ እናቱ የበለጠ እና ቶሎ ቶሎ እንድታጠባው አድርጊ ▶ እናት ቀጠሮን ሳትጠብቅ ህፃንን ይዛ በፍጥነት የምትመለሰው መቸ እንደሆነ ምክራያት ▶ ካልተሻለው ከ2 ቀን በኋላ እንድትመለስ አድርጊ
<ul style="list-style-type: none"> ▶ ተቅማጥ 14 ቀን ወይም ከዚያ በላይ ከቆየባት 	ከባድና የቆየ ተቅማጥ Severe persistent diarrhoea	<ul style="list-style-type: none"> ▶ በፍጥነት ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ላኪው ▶ ስትልኪው እናቱ በመንገድ ላይ ጨቅላውን የምታጠጣውን ኦ አር ኤስ ስጧት ▶ ጡት የበለጠ እና ቶሎ ቶሎ እንድታጠባው ምክራያት ▶ ሕፃኑ በቂ ሙቀት እንዲያገኝ እንድታደርግ ምክራያት ▶ እናት ልጇን ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ለህክምና መውሰድ እንዳለባት ምክራያት
<ul style="list-style-type: none"> ▶ ተቅማጥ ደም የቀላቀለ ከሆነ 	ደም የቀላቀለ ተቅማጥ Dysentery	<ul style="list-style-type: none"> ▶ በፍጥነት ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ላኪው ▶ ስትልኪው እናቱ በመንገድ ላይ ጨቅላውን የምታጠጣውን ኦ አር ኤስ ስጧት ▶ ጡት የበለጠ እና ቶሎ ቶሎ እንድታጠባው ምክራያት ▶ ሕፃኑ በቂ ሙቀት እንዲያገኝ እንድታደርግ ምክራያት ▶ እናት ልጇን ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ለህክምና መውሰድ እንዳለባት ምክራያት

የ ኤች አይ ቪ ኢንፎክሽን ሁኔታን አጣሪ

ጠይቂ

- እናት ተመርምራ ኤች አይ ቪ ፖዘቲቭ ናት?
- ጨቅላው ተመርምሮ ኤች አይ ቪ ፖዘቲቭ ነው?

በ ኤች አይ ቪ ምርመራው ውጤት መሰረት ሰይሚ

ምልክቶች	ስያሜ	ህክምና
<ul style="list-style-type: none"> ▶ እናቱ እና ጨቅላው (ሁለቱም) ኤች አይ ቪ ፖዘቲቭ ወይም ▶ እናቱ ወይም ጨቅላው (አንዳቸው) ኤች አይ ቪ ፖዘቲቭ 	<p>ለ ኤች አይ ቪ ኢንፎክሽን የተጋለጠ</p> <p>Possible HIV infection (HIV exposed)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ እናት ብቻ ከተመረመረች ወይም ጨቅላው ብቻ ከተመረመረ፤ ሁለቱም እንዲመረመሩ ምክር ስጪ ▶ ክትትል ላይ ያለች ከሆነ እናት ልጇን ይዛ ወደ ምትከታተልበት ጤና ተቋም ሳታቋርጥ መሄድ እንደሚኖርባት ምክራይት ▶ ክትትል ካልጀመረች እናቱ ልጇን ይዛ ለክትትል ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል እንድትሄድ አድርጊያት
<ul style="list-style-type: none"> ▶ እናትና ጨቅላው (ሁለቱም) ለኤች አይ ቪ ተመርምረው አያውቁም 	<p>ያልታወቀ የኤች አይ ቪ ሁኔታ</p> <p>Unknown HIV Status</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ እናት የዋን በፈቃደኝነት ሰለሚደረግ የ ኤች አይ ቪ ምርመራ አስረጃጃያት፤ እንድትመረመርም ምክራይት
<ul style="list-style-type: none"> ▶ እናት ብቻ ተመርምራ ኤች አይ ቪ ኔጌቲቭ ከሆነች ወይም ▶ እናቱና ጨቅላው ኤች አይ ቪ ኔጌቲቭ 	<p>ኤች አይ ቪ ኢንፎክሽን ያልተገኘበት</p> <p>HIV infection Unlikely</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ እናት ለራሷም ሆነ ለልጅዋ የኤች አይ ቪ ምርመራ በማድረግ አመስግኝያት ▶ እናት ራሷን ከኤች አይ ቪ እንደጠበቀች እንድትቆይ ምክር ስጭያት ▶ እናት በቤት ውስጥ ለጨቅላው ስለምታደርገው እንክብካቤ ምክር ስጭያት

የጨቅላውን የአመጋገብ ችግርና የክብደቱን ሁኔታ አጣሪ

ጠይቂ

- ▶ ጨቅላው ጡት ይጠባል? መልሱ አዎ ከሆነ በ24 ሰዓት ውስጥ ምን ያህል ጊዜ ይጠባል?
- ▶ እናት ጡት ስታጠባ አንደኛውን ጡት ሙሉ በሙሉ ካጠባች በኋላ ነው ሁለተኛውን ጡት እንዲጠባ የምታደርገው?
- ▶ ጨቅላው ከጡት በተጨማሪ የወሰደው ምግብ/ፈሳሽ አለ? ውሃም ቢሆን?
- ▶ መልሱ አዎን ከሆነ ምክንያቱን ጠይቁ::
- ▶ ከጡት ሌላ የምትሰጥ ከሆነ ጨቅላውን ለመመገብ ምን ትጠቀማለች?
- ▶ ጨቅላው ሲታመም ጡት አሰጣጧን ከወትሮው ለውጣለች?

ጨቅላው

- ▶ በ24 ሰዓት ውስጥ ከ8 ጊዜ በታች የጠባ ከሆነ ወይም
 - ▶ እናት ስታጠባ አንደኛው ጡቷን በደንብ አጥብታ ሳትጨርስ ወደ ሌላኛው ጡት የምታዞር ከሆነ ወይም
 - ▶ ከጡት ሌላ ምግብ ወይም ፈሳሽ ወስዶ ከሆነ ወይም
 - ▶ በሀመም ወቅት የበለጠ እንዲጠባ ካልተደረገ ወይም
 - ▶ ክብደቱ ለዕድሜው ዝቅተኛ ከሆነ
- እና**
- ▶ በፍጥነት ራራር የሚያስደርግ ምክንያት ከሌለው የጡት አጠባቡ ሁኔታን መርምሪ

ተመልከቺ፤

የጨቅላውን ክብደት ከዕድሜው ጋር አነጻጽሪ

የአመጋገብ ሁኔታውን ሰይሚ

የጡት አጠባብ ሁኔታን መመርመር

- ▶ ጨቅላው ባለፈው 1 ሰዓት ጊዜ ውስጥ ጡት ጠብቷል ?
 - ጨቅላው ባለፈው 1 ሰዓት ጊዜ ውስጥ ጡት ካልጠባ ለእናት ጡት እንድታጠባ ጠይቂያት:: ለአራት ደቂቃ ያህል እንዴት እንደምታጠባም ተመልከቺ::
 - ጨቅላው ባለፈው 1 ሰዓት ውስጥ ጡት ከጠባ እናትን በጤና ካለው አቆያትና፤ ልጁ እንደገና ጡት መጥባት ፈልጎ ሲጠባ ተመልከቺ
- ▶ እናት ጨቅላውን በተገቢው መንገድ ታቅፋለች? (ትክክለኛ አስተቃቀፍ ወይስ የተሳሳተ አስተቃቀፍ)
- ▶ ጨቅላው ጡቱን በሚገባ ጎርሷል? (ምንም አልጎረሰም፤ በሚገባ አልጎረሰም ወይስ በሚገባ ጎርሷል)
- ▶ ሕፃኑ በሚገባ ጡት እየሰበ ነው? ማለትም ቀስ እያለ አንዳንድ ጊዜም አረፍ እያለ በደንብ ይሰባል? (በጭራሽ አይሰብም፤ በደንብ አይሰብም ወይስ በደንብ ይሰባል)
 - አፍንጫው ተደፍኖ ጡት አሳስጠባ ብሎት ከሆነ አፍንጫውን አዕድተኛ አጠባቡን መርምሪ
- ▶ በአፋ ውስጥ ቁስል ወይም ነጫጭ ነጠብጣብ (ትራሽ) አለው?

ሕፃኑ በተገቢው መንገድ መታቀፉን ለማረጋገጥ ተመልከቺ

- 1) ራሱ፣ ጆርባው እና መቀመጫው ቀጥታ መሆኑን
- 2) ፊቱ በእናቱ ጡት ትይዩ መሆኑን
- 3) ሰውነቱ ወደ እናቱ መጠጋቱን
- 4) ሰውነቱ በሙሉ በደንብ ተደግፎ መያዙን

ጨቅላው ጡቱን በሚገባ መጎረሰን ለማረጋገጥ ተመልከቺ

- 1) አገጨ ጡቷን መንካቱን
- 2) አፋ በደንብ መከፈቱን
- 3) የታችኛው ከንፈሩ ወደ ውጭ መገልበጡን
- 4) የጡቱን ጫፍ የከበበው ጥቁር ክፍል ከላይ በኩል በልጦ መታየቱን

(ከላይ የተዘረዘሩት ምልክቶች በሙሉ ከተሟሉ ጨቅላው በደንብ ጡት መጎረሰን ያመለክታል)

ምልክቶች	ስያሜ	ህክምና
<ul style="list-style-type: none"> ▶ በ24 ሰዓት ውስጥ ከ 8 ጊዜ ያነሰ ነው የሚጠባው ወይም ▶ አንዱን ጡት ሳታስጨርስ ወደ ሌላው ታዞራለች ወይም ▶ ከጡት ወተት በተጨማሪ ምግብና ፈሳሽ (ውሃም ቢሆን) ወስዷል ወይም ▶ በሀመም ጊዜ ቶሎ ቶሎ እና ለረጅም ጊዜ ጡት እንዲጠባ አልተደረገም ወይም ▶ የጨቅላው ክብደት ለዕድሜው ዝቅተኛ ነው ወይም ▶ ጡት በደንብ አልጎረሰም ወይም ▶ በደንብ አይሰብም ወይም ▶ በአፋ ውስጥ ቁስል (ትራሽ) አለ? 	<p>የአመጋገብ ችግር ወይም ዝቅተኛ ክብደት</p> <p>Feeding problem or Under weight</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ እናት ጨቅላው ጡት መጥባት በራሱ ጊዜ ቀንና ሌሊት ጨምሮ ማጥባት እንዳለባት ምክራታት እንዲሁም ▶ በ24 ሰዓት ውስጥ ከ8 ጊዜ በታች የሚጠባ ከሆነ ከዚህ በተጨማሪ ቶሎ ቶሎ እንድታጠባ እናትን ምክራታት፤ ▶ አንዱን ጡት ጠብቶ ከጨረሰ በኋላ ሌላኛውን እንዲጠባ አድርገ ▶ ጨቅላው ከጡት ወተት ሌላ ምግብ ወይም ፈሳሽ የሚወስድ ከሆነ እስከ 6 ወር ድረስ ጡት ብቻ እንዲጠባና በተጨማሪ የሚወስደውን ምግብና ፈሳሽ ቀስ በቀስ እንዲያቆም ማድረግ ▶ ጨቅላው ታሞ እያለና ከዳነ በኋላም ከወትሮው የበለጠ እንድታጠባው ምክራ ▶ ዝቅተኛ ክብደት ካለ በ14ኛው ቀን ክትትል አድርገላት ▶ ጡቱን በደንብ ካልጎረሰና በደንብ የማይሰብ ከሆነ ስለ ትክክለኛ አስተቃቀፍና የጡት አጎራረስ እናት የዋጋን አስተምሪ ▶ ጡት መጥባት ፈጽሞ ያልጀመረ ከሆነ ጡት ማጥባት እንድትጀምር ለእናት ምክር ስጭያት ▶ የአፍ ቁስል (ትራሽ) ካለው በቤት ውስጥ እንዴት ማከም እንደሚቻል ለእናት አስተምሪ ▶ የመጥባት ችግር ወይም የአፍ ቁስል (ትራሽ) ካለው በ2ኛው ቀን ክትትል አድርገላት ▶ በቤት ውስጥ እንዴት ልጁን መንከባከብ እንዳለባት አስተምሪ
<ul style="list-style-type: none"> ▶ ክብደቱ ለዕድሜው ዝቅተኛ ካልሆነ እና ሌላ የአመጋገብ ችግር ከሌለት 	<p>የአመጋገብ ችግር ወይም ዝቅተኛ ክብደት የሌለው</p> <p>No feeding problem or under weight</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ እናት በቤት ውስጥ ልጁን መንከባከብ እንድትቀጥል ምክር መስጠት ▶ እናት ልጁን በሚገባ ስለመገባት ማመስገን

በመቀጠል የጨቅላውን የክትባት ሁኔታ አጣሪ

የክትባት ሁኔታውን ለማጣራት የክትባት ካርድን ተጠቀሚ፤ እናት ካርድ ከሌላት ወይም ካልያዘች ግን በመጠየቅ አጣሪ። እንዲሁም እናት ህፃኑን ወደ ጤና ተቋም ይዞ በምትሄድበት ጊዜ ሁሉ የክትባት ካርድ ይዞ መሄድ እንዳለበት አስተምሪያት።

የክትባት ፕሮግራም	እዕድሜ	ክትባት
	ከ 0-14 ቀን*	ቢ.ሲ.ጂ. ፣ ኦፐ.ሲ.-0 ፣
	6 ሳምንት	ኦፐ.ሲ.-1 ፣ ፔንታቫለንት-1 ፣ ፒሲ.ቪ.-1 ፣ ሮታቫይረስ-1

* ዕድሜው 14 ቀን ለምሳሌ ጨቅላ ኦፐ.ሲ.-0 አይሰጥም። በ ኦፐ.ሲ.-0 እና በ ኦፐ.ሲ.-1 መካከል ቢያንስ የ4 ሳምንት ልዩነት መኖር አለበት።

ሌላ የጤና ችግር እንዳለ መርምሪ

ለእናት ስለ ራስዋ ጤንነት ተገቢውን ምክር ስጪያት
(የቤተሰብ ጤና መመሪያውን ተጠቀሚ)

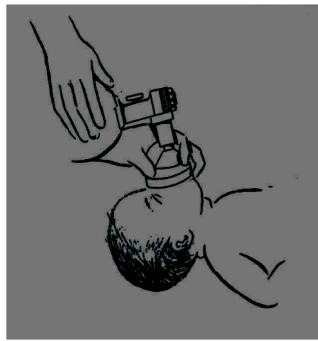
አራስ ህፃኑን ማከምና እናቱን መምከር

የአራስ ህፃን ሪሲቲቭን ወይም አየር አሰጣጥ

<p>አስተካክሎ ማስተኛት (Positioning)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ አንገቱን/ጭንቅላቱን ወደኋላው በትንሹ ዘንበል በማድረግ በጀርባው አስተኚ ▶ አስተኛኙቱን የተመቸ ለማድረግ ከትክኻው ስር የተጠቀለለ ትንሽ ፎጣ ወይንም ጨርቅ አስገቢ
<p>መተንፈሻ አካሉን መጠራረግ (Clear airway)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ አፉን እና አፍንጫውን በጎዝ ወይንም በንጹህ ጨርቅ ጠራርጊ ▶ አተነፋፈሉን ደግመሽ መርምሪ
<p>አየር መስጠት (Ventilate)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ተገቢ መጠን ያለው አምቡ ባግ ተጠቅመሽ በደቂቃ 40 ጊዜ ትንፋሽ/አየር ስጪ ▶ ህፃኑ ራሱን ችሎ እስኪተነፍስ ድረስ አየር ስጪ ▶ በ20 ደቂቃ ውስጥ ራሱን ችሎ መተንፈስ ካልቻለ አየር መስጠትሽን አቁሚ
<p>መከታተል (Monitoring)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ከእናቱ ገላ ሙቀት እንዲያገኝ አድርጊ ▶ በተወለደ በ24 ሰዓት ውስጥ ገላውን እንዳይታጠብ ምክር ስጭ ▶ ጡት ማጥባት ወዲያውኑ እንዲጀመር አድርጊ ▶ የአተነፋፈስ ሁኔታውን ተከታተይ (ማለትም ፈጣን ወይንም የተጨነቀ ወይንም ድምጽ ያለው አተነፋፈስ የምላስ ወይም የሰውነት መጥቆር / ሰማያዊ መሆን) ▶ የአተነፋፈስ ችግር ከገጠመው እንዲተነፍስ መቀስቀስ እና ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ላኪ

በአምቡ ባግና ማስክ ሪሲቲቲት ማድረግ (ትንፋሽ መስጠት)

ትንፋሽ አሰጣጥ

1. ባጉን በሁለት ጣት ወይም በሙሉ እጅ 2-3 ጊዜ ጭመቂ
2. አየር ስትሶጭ የህፃኑ ደረት ከፍ ከፍ ማለቱን አስተውይ
3. የህፃኑ ደረት አየር ሲሰጥ ከፍ ከፍ ካለ
 - የህፃኑን ጭንቅላት አስተካክይ
 - ማስኩ ትክክል መሆኑን ፈትሺ
 - አፉን እና አፍንጫውን ጠራርጊ
4. ማስኩን ጠንከር አድርገሽ አፉ ላይ ያገር
5. የህፃኑ ደረት በደንብ ከፍ ዝቅ ሲል 40 ጊዜ በደቂቃ ያህል በመጭመቅ አየር ስጪ
6. ህፃኑ በራሱ መተንፈስ መቻሉን አስተውይ

አራስ ህፃንን ማከምና እናቱን መምከር

ዝቅተኛ ክብደት ላለው ወይም ከቀኑ በፊት ለተወለደ ህፃን ጡት ማጥባት

- ህፃኑ እንዲጠባ ለማድረግ ትንሽ የጡት ወተት በከንፈሩ ላይ ማንጠባጠብ
- ዝቅተኛ ክብደት ያለው አራስ ህፃን ለመጥባት ስለሚቸገር እረፍት እያደረገ እንዲጠባ ማድረግ
- አራስ ህፃኑ በሚጠባበት ጊዜ ካሳለው፣ ካቀረሸው ወይም ካስመለሰው የጡት ወተቱ መጠን በዝቶበት ሊሆን ስለሚችል ለጥቂት ጊዜ ጡት ማጥባትን ቆም ማድረግና እረፍት መስጠት
- እናት ህፃኑ በደንብ እስከሚተነፍስ ወደ ደረትዋ አስጠግታ መያዝ ከዚያም ጡት እንዲጠባ ማድረግ
- ዝቅተኛ ክብደት ያለው አራስ ህፃኑ ጡት እየጎረሰ ለመጥባት የሚሞክር ከሆነ እናት ጡትዋን እየጨመቀች መጥባቱን እንድታግዘው፣ ምንም የማይሰብ ከሆነ ግን ጡትዋን አልባ እንድትሰጠው እናትዋን ማስተማር

የጡትን ወተት ማለብ (ከ 20 - 30 ደቂቃ ሊወስድ ይችላል)

- እጅን በሳሙናና በውሃ መታጠብ
- አፋ ሰፋ ያለና ክዳን ያለው የተቀቀለ ንጹህ ኩባያ ማዘጋጀት
- እናቲቱ ተመቻችታ በመቀመጥ ጡቷን ወደ ኩባያው ማስጠጋትና ጡትዋን በግማሽ ክብ አይነት መያዝ
- የጡቷን ዙሪያ በቀስታ ማሸት
- አውራ ጣትንና ጠቋሚ ጣትን በመጠቀም ጡቷን ወደ ደረት ጫን ጫን ማድረግ
- አውራ ጣትን ጡት ላይ በማድረግና ወደፊት በመግፋት ማዘር ይህም ወተት ከሁሉም አቅጣጫ እንዲወጣ ይረዳል
- አንዱን ጡት ከ 3-4 ደቂቃ ማለብ ከዚያም ወደ ሁለተኛው መዞር

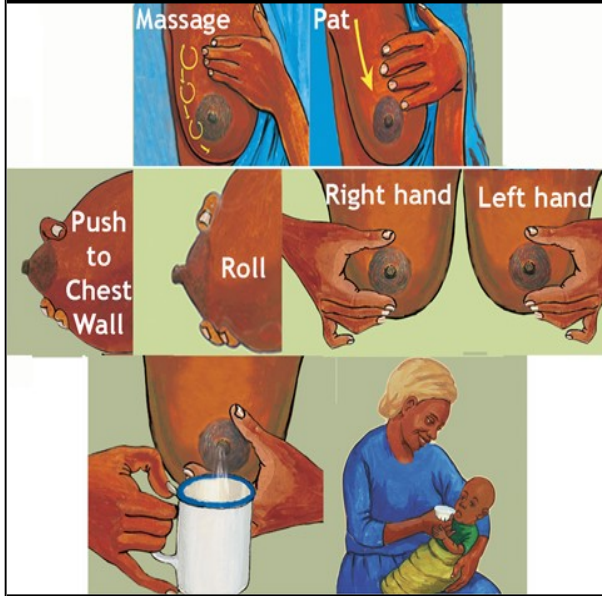
የታለበ የጡት ወተትን ማስቀመጥና መጠቀም

- ወዲያው የታለበ የጡት ወተት በጣም ጥሩ ጥራት አለው። የጡት ወተት ታልቦ የሚቀመጥ ከሆነ ለእናትና ለቤተሰቡ የሚከተሉትን ምክራ።
- የታለበ የጡት ወተትን ለማስቀመጥ አፋ ሰፋ ያለ ለ 10 ደቂቃ የተቀቀለ ክዳን ያለው ማስቀመጫ ትጠቀም
- መጀመሪያ ያለብሽውን ወተት አስቀድመሽ ለህጻኑ ስጪ
- የጡት ወተት ከታለበ በኋላ በንጹህና በቀዝቃዛ ቦታ ለ 8 ሰዓታት ማስቀመጥ፤

የታለበ የጡት ወተትን በኩባያ ማጠባት

- በስዕሉ ላይ እንደሚታየው አራስ ህፃኑን ወደ ገላዋ በማስጠጋት ትንሽ ቀና አድርጎ ማቀፍ
- ያልሞላ (ግማሽ) ወተት የያዘውን ኩባያ ወደ ልጁ ታችኛው ከንፈር ማስጠጋት
- ሕፃኑ ነቅቶ አፉን ሲከፍት ወተቱን ወደ ከንፈሩ በማስጠጋት እንዲሰበው ማድረግ። ወተቱን በልጁ አፍ ውስጥ አታፍስሽ
- አራስ ሕፃኑ የወሰደውን ወተት እስኪውጥ ጊዜ መስጠትና በየመሀሉ እረፍት እንዲያደርግ ማድረግ
- አራስ ሕፃኑ የሚበቃውን ያህል ከወሰደ እና ተጨማሪ ለመጠጣት ፈቃደኛ ካልሆነ ወደ ትኩረት ጠጋ አድርጎ አቅፎ ጀርባውን በማሸሸት ወይም በትንሹ መታ መታ በማድረግ ማስገላት።

የጡትን ወተት ወደ ኩባያ ማለብ

በኩባያ ማጠባት

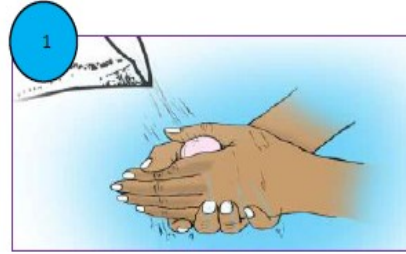

ጨቅላን ማከምና እናቱን መምከር

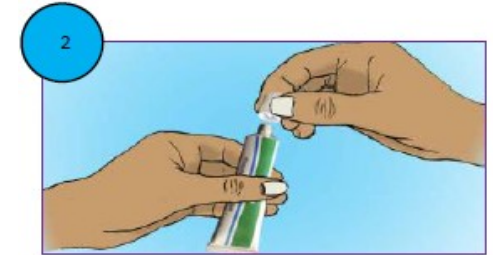
እናት የጨቅላ ኢንፎክሽንን እንዴት መከላከል እንደምትችል መምከር

- 1 ጨቅላውን ከመንካት በፊትና በኋላ እጅን በሳሙና መታጠብና የእጅ ጥፍሮችን በአጭሩ መቁረጥ
- 2 እትብቱን ንጹህ ማድረግና ክሎሮሄክሲዲን ቅባት ብቻ ለ7 ቀናት መቀባት። ቫዝሊን፣ ቅቤ፣ እቦት፣ ቅጠላ ቅጠል ወዘተ... አለመቀባት።
- 3 ጨቅላው የእናቱን ጡት እንዲጠባ ማድረግ፣ በተለይም ተገቢ የሆነ የማጥባት አስተቃቀፍ እና የጡት አጎራረስ ላይ ማተኮር።
- 4 ከተወለደ ከአንድ ቀን በኋላ ጀምሮ እትብቱ እስኪወድቅ ድረስ ጨቅላው ገላውን በእርጥብ ጨርቅ እየጠራረጉ ማጠብ እትብቱ ከወደቀ በኋላ በሞቀ ውሃና በሳሙና በየ2-3 ቀኑ ገላውን ማጠብ
- 5 ጨቅላው ተገቢውን ክትባት በወቅቱ እንዲያገኝ ማድረግ።
- 6 የጨቅላውን ልብሶች እና ጨርቆቹን ማጠብ እና ንጹህ ማድረግ
- 7 የታመሙ ልጆችም ሆኑ አዋቂዎች ወደ ጨቅላው እንዳይጠጉ ማድረግ
- 8 ጨቅላውን ወባ እንዳይዘው በአጎበር ውስጥ እንዲተኛ ማድረግ /በተለይ በወባማ አካባቢ/
- 9 ጭስ ለመተንፈሻ አካል ኢንፎክሽን ስለሚያጋልጠው ጨቅላውን እንዳያገኘው ማድረግ

የክሎሮሄክሲዲን አጠቃቀም

ክሎሮሄክሲዲን ቅባት ከመጠቀም ሆነ የእሽጉን አፍ ከመበሳቱ በፊት እጅን በንጹህ ውሃና ሳሙና በደንብ መታጠብ።

ክሎሮሄክሲዲን ቅባት ለመጀመሪያ ጊዜ ሲከፈት የከፍን ጀርባ ሹል ጫፍ በመጠቀም የእሽጉን አፍ መበሳት።

ከእትብቱ እና ዙሪያው ብቻ በስተቀር ህፃኑን በደንብ መጠቅለሱን እና የሰዉነቱ ሙቀት በደንብ መጠበቅን ማረጋገጥ። የቅባቱ እቃ እና የህፃኑ ሰውነት ላይካካ የቅባቱን እቃ በመጫን ቅባቱን በህፃኑ እትብት ላይ ማፍሰስ።

የጠቆሚ ጣትን በመጠቀም ቅባቱን በህፃኑ እትብት ጫፍ እና በእትብቱ ዙሪያ በደንብ ማዳረስ ።

እትብቱ ከተቀባ በኋላ ሳይሸፍን እና ላይካካ ለሶስት ደቂቃ ክፍቱን ከቆየ በኋላ ህፃኑን በደንብ መጠቅለል። በየቀኑ በቀን አንዴ ለቀጣይ 6ቀናት መቀባት።

ማሳሰቢያ

1. ክሎሮሄክሲዲን ቅባት ከእትብት ውጪ በማንኛውም የሰውነት አካል ላይ መቀባት አደገኛ ሲሆን በተለይ በዓይን ላይ ከተደረገ ለዓይን ስውርነት/የዓይን ብርሃን መጥፋት ይዳርጋል!!
2. ቅባቱን ህፃናት በማደርሱበት ቦታ ማስቀመጥ እና ለሰባት ቀናት ከተጠቀሙ በኋላ መፀዳጃ ቤት ውስጥ በመጣል ማስወገድ።

በጣም ከባድ በሽታን ሪፈር ማድረግ በማይቻልበት ጊዜ፡

- ▶ በጣም ከባድ በሽታ የታመመ ህፃን ለሞት አደጋ የተጋለጠ ነው፤ በመሆኑም በሽታው ተባብሶ አደጋ ከማድረሱ በፊት በፍጥነት ህክምና ማግኘት አለበት። ለዚህም ተገቢው ህክምና የሚገኘው በሆስፒታል ነው።
- ▶ ነገር ግን በተለያዩ ችግሮች ምክንያት (ማለትም እንደ ርቀት፣ገንዘብ እጦት፣ ትራንስፖርት እጦት፣ የተቀረውን ቤተሰብ የሚንከባከብ ሰው ባለመኖሩ ወዘተ.) ወላጆች ብዙ ጊዜ ሪፈራልን ላይቀበሉ ይችላሉ። በመሆኑም ወደ ጤና ጣቢያና ሆስፒታል የሚሄዱ የታመሙ ጭቅላዎች ቁጥር በጣም አነስተኛ ሆኖ ይታያል።
- ▶ ስለዚህ የጤና ኤክስቴንሽን ሰራተኞች በጣም ከባድ በሽታ ያለው ጭቅላ ሲያጋጥማቸው የህክምና አማራጮችን ከወላጆች ጋር በደምብ መወያየትና ጊዜ ወስዶ መመካከር አስፈላጊ ነው። ቤተሰቡ ሪፈራሉን ተቀብሎ ጭቅላውን ወደ ሆስፒታል ወስዶ እንዲያሳክም የጤኤሰ የተቻላቸውን ሁሉ ድጋፍ ማድረግ ይጠበቅባቸዋል።
- ▶ የታመመውን ጭቅላ ህይወት ለመታደግ ሪፈራል ፍጹም የማይቻል ሆኖ ሲገኝ የጤና ኤክስቴንሽን ሰራተኛዎች ጭቅላውን በጄንታሚኒን መርፌ እና በአሞክሲሲሊን ኪኒን ማከም ይችላሉ። ለዚህም የመድሃኒቶችን አሰጣጥ የሚያሳዩውን ጭቅላውን ማከምና እናቱን መምከር የሚለውን ቻርት ተመልከቱ።
- ▶ እንዲሁም የጄንታሚኒን መርፌው የት መሰጠት (በጤና ኬላ ወይም እቤት) እንዳለበት ከወላጆች ጋር በመወያየት መወሰን እና መተማመን ያስፈልጋል።

ጨቅላውን ማከምና እናቱን መምከር

የሚዋጥ መድሀኒት በቤት ውስጥ እንዴት እንደሚሰጥ ለእናት ማስተማር

በአፍ ሚወሰድ መድሀኒትን በቤት ውስጥ በምትሰጡበት ጊዜ የሚከተሉትን መመሪያዎች ተከተይ፤ እንዲሁም የመድሀኒቱን መጠን /dose/ የሚሳየውን ሰንጠረዥ ተጠቀሚያል።

- ▶ በመጀመሪያ ተገቢውን የመድሀኒት ዓይነት እና ከዚያም ለህፃኑ ክብደት የሚሆነውን የመድሀኒት መጠን እውቁ።
- ▶ መድሀኒቱን ለህፃኑ ያዘዘሽለት በምን ምክንያት እንደሆነ ለእናት አስረጃጁት።
- ▶ ህፃኑ በአንዴ መውሰድ ያለበትን መጠን አሳያት /አለካኩን አስረጃጁት/።
- ▶ እናት በራሷ ለህፃኑ በአንዴ የሚወስደውን መጠን ስትለካ ተመልከቻት።
- ▶ የመጀመሪያውን ደዝ እናት ለህፃኑ እንድትሰጥ አድርጌ።
- ▶ መድሀኒቱን አሽገሽ፤ ስሙን ጽፈሽ እና እንዴት እንደሚሰጥ አስረድተሽ ለእናት ስጪያት።
- ▶ መድሀኒቶቹን ለህፃኑ እስኪያልቅ ድረስ መስጠት እንዳለባት ቢሻለውም እንኳን ማቋረጥ እንደሌለባት አስረጃጁት።
- ▶ እናት መድሀኒቱን ይዞ ከመሄዷ በፊት የነገርሻትን ነገሮች በትክክል መረዳቷን ጥያቄዎች በመጠየቅ አረጋግጪ።

▶ በአፍ የሚወሰድ አንቲባዮቲክ— አሞክሲሲን ስጪ።

ክብደት	አሞክሲሲን		
	በቅፅበት ሚሚ ክኒን 125ሚግ	በቅፅበት ሚሚ ክኒን 250ሚግ	ሽሮፕ 125 ሚግ በ 5 ሰ.ሰ.
< 2000 ግራም	1/2	1/4	2.5 ሰ.ሰ.
2000 - < 4500 ግራም	1	1/2	5 ሰ.ሰ.

▶ በጨንጡንቻ የሚሰጥ አንቲባዮቲክ— ጄንታሚሲን ስጪ።

ክብደት	ጄንታሚሲን 20ሚግ/ በ 2ሰ.ሰ. *	
	የህጻኑ ዕድሜ ≤ 7 ቀን	የህጻኑ ዕድሜ >7 ቀን
< 1,500 ግራም	0.4 ሰ.ሰ. በቀን	0.9 ሰ.ሰ. በቀን
1,500 — < 2,000 ግ	0.5 ሰ.ሰ. በቀን	1.3 ሰ.ሰ. በቀን
2,000 — < 2,500 ግ	0.6 ሰ.ሰ. በቀን	1.6 ሰ.ሰ. በቀን
2,500 — < 3,000 ግ	1.4 ሰ.ሰ. በቀን	2.0 ሰ.ሰ. በቀን
3,000 — < 3,500 ግ	1.6 ሰ.ሰ. በቀን	2.4 ሰ.ሰ. በቀን
3,500 — < 4,000 ግ	1.8 ሰ.ሰ. በቀን	2.8 ሰ.ሰ. በቀን
4,000 — < 4,500 ግ	2.0 ሰ.ሰ. በቀን	3.1 ሰ.ሰ. በቀን

* ለታመመ ጨቅላ ባለ 20 ሚግ/ በ 2ሰ.ሰ. ጄንታሚሲን ብቻ ተጠቀሟል። ባለ 80 ሚግ/በ 2ሰ.ሰ. የሆነ ጄንታሚሲን ለጨቅላ በፍጹም እንዳትጠቀሙ።

** በጣም ከባድ በሽታ ላላቸው ጨቅላዎች በሆስፒታል አስተኝቶ ህክምና መስጠት ከሁሉም የበለጠ አማራጭ ነው። ራፊራል ካልተቻለ ግን አሞክሲሲን ለ 7 ቀናት እና ጄንታሚሲን ለ 2 ቀናት ስጪ።

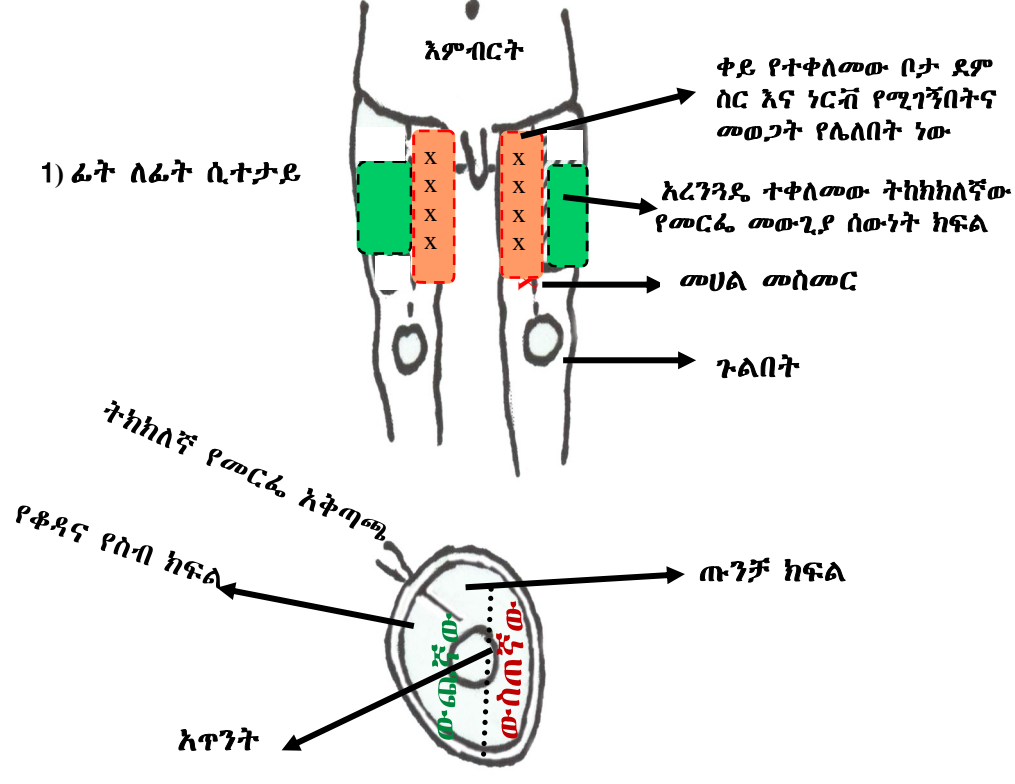
ጨቅላውን ማከምና እናቱን መምከር

የጄንታማይሲን መርፌ ጭን ላይ መስጠት፡

የጄንታማይሲን መርፌ በምትሰጩበት ወቅት ሁሌ የሚከተሉትን መመሪያዎች ተከትሉ።

- ▶ ጄንታማይሲንና አሞክሲሲሊን ለምን ለጨቅላው እንደምትሰጩ ለወላጆች አስረጁ።
- ▶ መርፌውን ከመስጠት በፊት የሚሰፈልጉን ነገሮች በሙሉ አዘጋጁ- መድኃኒት፣ ሲሪንጅ እና መርፌ፣ አልኮል/ሳቭሎን ስዋብ እና የመርፌ ማስወገጃ (injection safety box)
- ▶ የጄንታማይሲንን አይነትና መጠን ለይተሽ አረጋግጩ፤ እንዲሁም ለጨቅላው ክብደት የሚመጥነውን ትክክለኛ ዶዝ ምርት ቡክሌትን በማየት ወስኑ
- ▶ ለታማሚው ጨቅላ የሚመጥነውን ትክክለኛ ዶዝ ለክተሽ ቅጂ።
- ▶ መርፌ የሚሰጥበትን ትክክለኛ የሰውነት ክፍል በዚህ ቡክሌት ላይ ያለውን ምስል በመመልከት ለዩ (መርፌው የሚሰጠው በውጭኛው የጭን መሀል ክፍል)።
- ▶ በመቀጠል መርፌውን ወግተሽ ስሪንጅን ሳብ ሳብ በማድረግ ደም እንደማይመጣ አረጋግጩ እና መድኃኒቱን ስጩ። ሳብ ሳብ ስታደርገው ደም ወደ ስሪንጅ ከመጣ ግን ቦታውን ቀይረሽ ደግመሽ ውጊው እና ስጩው።
- ▶ ወግተሽ ከጨረሰሽ በኋላ ደም እንደማይደማ እና ቢደማም ደሙን ማቆምሽን አረጋግጩ።
- ▶ የተጠቀምሽበትን መርፌ በጥንቃቄ ወደ መርፌ ማስወገጃ (injection safety box) ውስጥ ጣይው።

የጄንታማይሲን መርፌ የሚወጋበት ትክክለኛ የሰውነት ክፍል ማሳያ

2) በጉማጅ መልክ ሲተታይ (የቀኝ እግር)

ጨቅላን ማከምና እናቱን መምከር

▶ የጨቅላን ተቅማጥ ለማከም፣ የታመመ ሕጻንን (ከ2 ወር - 5 ዓመት) ማከም የሚለውን ቻርት ተመልከቺ

▶ ተገቢ የሆኑትን ክትባቶች በሙሉ ታሞ ለመጣ ጨቅላ ሰጪ

▶ የአፍ ቁስልን (ትራሽ) ቤት ውስጥ ማከምን ለእናት ማስተማር (በክትትል)

- ▶ ህክምናውን እናት እንዴት እንደምትሰጥ መግለጽ
- ▶ በመቀጠል እናት የተነገራትን ህክምና ለጨቅላው ስትሰጥ ተመልክቺያት
- ▶ ህክምናውን በቀን ሁለት ጊዜ እንድትሰጥ እና ቁስሉ እየጨመረ ከመጣ ወደ ጤና ኬላ እንድትመጣ ንገሪያት

የቆዳ ወይም የእትብት ቁስልን /ኢንፌክሽን/ ማከም

እእናት የሚከተሉትን ታድርግ

- ▶ እጁን መታጠብ
- ▶ ቁስሉ የያዘውን መግል እና ቅርፊት ቀስ ብላ በውሀና በሳሙና ማጠብና ማንሳት
- ▶ የታጠበውን ቁስልና ዙሪያውን ማድረቅ
- ▶ ጂቪ (0.5%) መቀባት
- ▶ እጁን መታጠብ

የአፍ ውስጥ ቁስልን (ትራሽ) ማከም

እናት የሚከተሉትን ታድርግ

- ▶ እጁን መታጠብ
- ▶ ጣቷ ላይ ንጹህ ጨርቅ ጠቅልላ እና ጨርቁን በጨው ውሀ አርሳ አፉን መጠራረግ
- ▶ አፉን በግማሽ በተበረዘ ጂቪ (0.25%) መቀባት
- ▶ እጁን መታጠብ

እናትን ስለ ተገቢ ጡት አጠባብና በቤት ውስጥ ስለሚሰጥ ተገቢ እንክብካቤ መምከር

▶ ስለ ትክክለኛ የጨቅላ አስተቃቀፍና የጡት አጎራረስ ምክሪ

- ለእናት ጨቅላውን እንዴት ማቀፍ እንዳለባት አሳይ
 - የጨቅላው ራስ፣ ጀርባ እና መቀመጫ ቀጥ ማለት ይኖርባቸዋል
 - የጨቅላው ፊት በእናቱ ጡት ትይዩ ማድረግ
 - የጨቅላው ሰውነት ወደ እናቱ መጠጋት አለበት
 - የጨቅላው መላ ሰውነት በደንብ ተደግፎ መያዝ ይኖርበታል (አንገቱንና ትከሻውን ብቻ መያዝ አይበቃም)
- ለእናት ጨቅላው ጡቱን በደንብ እንዲጎርስ እንዴት ማድረግ እንዳለባት አሳይ።
 - የጨቅላውን የላይኛውን ክንፈር በጡትዋ ጫፍ ማስነካት
 - ጨቅላው በደንብ አፋን እስኪከፍት መጠበቅ እና ሲከፍትም ጡቷን ወደ ጨቅላው አፍ ውስጥ በማስገባት የታችኛው ክንፈሩ ከጡቷ ጫፍ በታች እንዲሆን ማድረግ
- ጨቅላው በትክክል ጡቷን መጎረሱንና በሚገባ መሳቡን የሚያሳዩ ምልክቶችን ተመልከቺ ይህ ካልሆነ በድጋሚ ሞክሪ
 - አገጩ ጡቷን መንካቱን
 - አፋ በደንብ መከፈቱን
 - የታችኛው ክንፈሩ ወደ ውጭ መገልበጡን
 - የጡቱን ጫፍ የከበበው ጥቁር ክፍል ከላይ በኩል በልጦ መታየቱን

▶ እናት ለጨቅላው በቤት ውስጥ እንክብካቤ እንድታደርግ ምክሪ

▶ አመጋገብ :- ጨቅላው ጡት መጥባት በፈለገ ጊዜ ቀንና ሌሊት፤ በህመም ጊዜ ቶሎ ቶሎ እና እእስኪጠግብ ድረስ አጥቢው።

▶ የክትትል የጉብኝት ቀጠሮ

የህፃኑ ችግር	መመለሻ ቀን
በጣም ከባድ በሽታ	በ4 ኛው ቀን
የሳምባ ምች	በ2 ኛው ቀን
ውሱን የባክተርያ ኢንፌክሽን	በ2 ኛው ቀን
ጆንዲስ	በ2 ኛው ቀን
ተቅማጥ	በ2 ኛው ቀን
የአመጋገብ ችግር	በ2 ኛው ቀን
ዝቅተኛ ክብደት	በ14 ኛው ቀን

ምን ምልክት ስታይ በፍጥነት ትመለስ?

ጨቅላው የሚከተሉት ምልክቶች ካለው ቀጠሮውን ሳይጠብቅ ቶሎ እንዲመለስ ለእናት ምክር ስጪያት
<ol style="list-style-type: none"> 1. በደንብ የማይጠባና የማይጠጣ ከሆነ 2. ህመሙ ከባለበት 3. ትኩሳት ካመጣ 4. ቶሎ ቶሎ የሚተነፍስ ከሆነ 5. የመተንፈስ ችግር ካለው 6. ስገራው ላይ ደም ከታየ

▶ በማንኛውም ጊዜ ጨቅላው መቀት እያገኘ ሳይበርደው እንዲቆይ አድርገ፤ ጨቅላውን ራሱንና እግሩን ሸፍኒው እንዲሁም ተጨማሪ ልብስ አልብሺው።

ለታመመ ጨቅላ የክትትል እንክብካቤን ማድረግ

▶ በጣም ከባድ በሽታ

በ4ኛው ቀን ፣ ለበጣም ከባድ በሽታ ምልክቶች በድጋሚ መርምሪ

- ህመሙ የእጅግ በጣም ከባድ በሽታ ምልክት ካላየ፣ የሚቻልሽን ሁሉ አድርገሽ በፍጥነት ተኝቶ ወደሚታከምበት ሆስፒታል ላኪው።
- ህመሙ ከባድበት ወይም ከ2 ቀን ህክምና በኋላ የመሻሻል ምልክት ካላየ ወላጆቹን በማሳመንና ሁኔታዎችን በማመቻቸት በአፋጣኝ ተኝቶ ወደሚታከምበት ሆስፒታል/ጤና ጣቢያ ሪፈር አድርጊው። አሁንም ሪፈራሉን ካልተቀበሉ የተጀመረውን ህክምና እስኪጨርስ ድረስ ቀጥዩ።
- ጨቅላው ህመሙ መሻሻል ካላየ የተጀመረውን ህክምና እስኪጨርስ ድረስ ቀጥዩ።
- እናት የህፃኑን ሙቀት እንድትጠብቅ እና ጡትዋን ከሌላ ጊዜ በበለጠ ቶሎ ቶሎ እና ረዘም ላለ ሰአት እንድትሰጥ ምክሪያት

▶ የሳምባ ምች

በ 2ኛው ቀን፣ ለበጣም ከባድ በሽታ ምልክቶች በድጋሚ መርምሪ

- ከፈጣን አተነፋፈሱ ተጨማሪ ሌላ የበጣም ከባድ በሽታ ምልክቶች ካለው፣ ወይም ፈጣን አተነፋፈሱ አሁንም ካልቀነሰ፣ ወይም ህመሙ ከባድበት በአፋጣኝ ተኝቶ ወደሚታከምበት ሆስፒታል/ጤና ጣቢያ ሪፈር አድርጊው። ሪፈራሉን ካልተቀበሉ በጀንታማይሲን እና በ አሞክሲሲሊን ማከም ቀጥዩ።
- ፈጣን አተነፋፈሱ ከቀነሰ ወይም ህመሙ ከተሻለው፣ የተጀመረውን የአሞክሲሲሊን ህክምና እስኪጨርስ ድረስ ቀጥዩ።
- እናት የህፃኑን ሙቀት እንድትጠብቅ እና ጡትዋን ከሌላ ጊዜ በበለጠ ቶሎ ቶሎ እና ረዘም ላለ ሰአት እንድትሰጥ ምክሪያት

▶ ውሱን የባክቴሪያ ኢንፌክሽን

በ2ኛው ቀን ፣ ለበጣም ከባድ በሽታ እና ለውሱን የባክቴሪያ ኢንፌክሽን ምልክቶች በድጋሚ ፈትሺ

- ከ2 ቀን ህክምና በኋላ መሻሻል ካላሳየ ወይም ከባድበት በአፋጣኝ ተኝቶ ወደሚታከምበት ሆስፒታል/ ጤና ጣቢያ ሪፈር አድርጊው።ጨቅላውን ሪፈር ማድረግ ካልተቻለ በጀንታማይሲን ለ2 ቀን እና በአሞክሲሲሊን ለ7 ቀናት አክሚው።
- ሁኔታው ከተሻሻለ የጀመረውን ህክምና ለ5 ቀናት ወስዶ አንዲጨርስ አድርጊ።
- እናት ቀጠሮን ሳትጠብቅ መቸ በፍጥነት ጨቅላውን ማምጣት እንዳለባት ምክሪያት።
- እናት የህፃኑን ሙቀት እንድትጠብቅ እና ጡትዋን ከሌላ ጊዜ በበለጠ ቶሎ ቶሎ እና ረዘም ላለ ሰአት እንድትሰጥ ምክሪያት

▶ ጆንዲስ

በ2ኛው ቀን ፣ ጨቅላውን ለጆንዲስ ደግመሽ ስትመረምረው፣

- መዳፋና ውስጥ እግሩ ቢጫ ከሆነ ወይም ዕድሜው ከ 14 ቀን በላይ ሆኖ ቆዳው ቢጫ ከሆነ በፍጥነት ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ላኪው
- ዕድሜው ከ 14 ቀን በታች ሆኖ ቆዳውና ዓይኑ ብቻ ቢጫ ከሆነ ለጆንዲስ ህክምናውን ቀጥይ ፣ እንደገና ከ2 ቀን በኋላ ደግመሽ መርምረው
- ምንም ቢጫነት ከሌለው ጨቅላው እንደተሻለው አስረድተሽ ጡት በደንብ እንድታጠባው እናቲቱን ምክሪያት

ለታመመ ጨቅላ የክትትል እንክብካቤን ማድረግ

▶ ተቅማጥ መለስተኛ ዲሃይድሬሽን

በ2ኛው ቀን በሚደረግ ክትትል

ጠይቁ፤ ተቅማጥ አቁሟል?

- ተቅማጥ ካላቆመ ጨቅላውን ለተቅማጥ እንደገና መርምረሽና ሰይመሽ እንደ ስያሜው ተገቢውን ህክምና ስጪ
- ተቅማጥ አቁሞ ከሆነ ጡት ማጥባቱን የበለጠ እንድትቀጥል እናትን አበረታቹ።

▶ የመጥባት/አመጋገብ ችግር

በ2ኛው ቀን

በመጀመሪያው ጉብኝት ጊዜ ምን የመጥባት ችግር ተገኝቶበት እንደነበር ደግመሽ ጠይቁ

የመጥባት/አመጋገብ ችግሩን “ስለ የአመጋገብ ችግር ወይም ዝቅተኛ ክብደት አጣሪ” በሚለው ቻርት ደግመሽ መርምሪ

- ስለቀደመው የመጥባት ችግር ለእናት በሰጠሺው ምክር መሰረት ችግሩ ከተስተካከለ እናትን በዚህ መሰረት እንድትቀጥል አበረታቹያት።
- ጨቅላው ክብደቱ ለዕድሜው ዝቅተኛ ከሆነ የጨቅላውን ክብደት ከ14 ቀን በኋላ ደግመሽ ተከታተይ
- የጨቅላው የአጠባብ ችግር የማይስተካከል ከመሰለሽ ወይም ክብደቱ እየቀነሰ ከሄደ ጨቅላውን ወደ ጤና ጣቢያ/ ሆስፒታል ላኪው።

▶ የአፋ ቁስል /ትራሽ/

በ2ኛው ቀን በሚደረገው ክትትል

አፋ ውስጥ አሁንም ነጫጭ ነጠብጣብ /ትራሽ/ ወይም ቁስል መኖሩን ተመልከቺ

አመጋገቡን ደግመሽ መርምሪ ለዚህም «በመቀጠል የአመጋገብ ችግር ወይም ዝቅተኛ ክብደት መኖሩን አጣሪ» የሚለውን ቻርት ተመልከቺ

- የአፋ ቁስል ወይም ትራሽ ከባለ ወይም አሁንም ጨቅላው የጡት አጎራረስ ወይም የጡት ወተት የመሳብ ችግር ካለው ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ላኪ
- የአፋ ቁስል ወይም ትራሽ እንደበፊቱ ወይም እየዳነ ከሆነ እና የጨቅላው አጠባብ እየተሻሻለ ከመጣ እናት በግማሽ በተበረዘ ጂ.ቪ ማከሚን ለ5 ቀን እንድትቀጥል አድርጊ

ለታመመ ጨቅላ የክትትል እንክብካቤ ማድረግ

► ዝቅተኛ ክብደት

በ 14ኛው ቀን ቀን የሚደረግ ክትትል

ክብደቱን መዝነሽ አሁንም ለዕድሜው ክብደቱ ዝቅተኛ ነው ወይ የሚለውን አረጋገጪ

የአመጋገብ/የአጠባብ ችግር አለበት ወይ ብለሽ ደግመሽ መርምረው /«በመቀጠል የአመጋገብ ችግር ወይም ዝቅተኛ ክብደት መኖሩን አጣሪ» የሚለውን ቻርት አጣቅሺ/

- የጨቅላው ክብደት ለዕድሜው ዝቅተኛ ከሆነ ነገር ግን በደንብ እየጠባ ከሆነ፤
 - ⇒ ማጥባቱን የበለጠ እንድትቀጥል አበረታቺያት
 - ⇒ ጨቅላውም እንደገና እንዲመዘን በወሩ ወይም በሚቀጥለው የክትትል ቀጠሮ ይዛ እንድትመጣ ንገሪያት
- ጨቅላው አሁንም ክብደቱ ለዕድሜው ዝቅተኛ ሆኖ ደግሞም የመጥባት ችግር ካለበት
 - ⇒ ስለ መጥባት ችግሩ ለእናት ተገቢውን ምክር ስጪ
 - ⇒ ጨቅላውም በ2 ሳምንቱ ወይም ከዚያ በፊት ክትትል ካለው በቀጠሮው ይዛው እንድትመጣ ምክሪያት
 - ⇒ ጨቅላው በደንብ መጥባት እስኪጀምር እና ክብደት እስኪሟጩም ድረስ ወይም ለዕድሜው ዝቅተኛ ከሆነው ክብደት አስከሚወጣ ድረስ በየሳምንቱ ወይም በየሁለት ሳምንቱ የክትትል ጉብኝት ማድረግ ቀጥይ
 - ⇒ ነገር ግን የጨቅላው አጠባብ እየተሻሻለ ካልሄደ ወይም ክብደቱ እየቀነሰ ከመጣ ጨቅላውን ወደ ጤና ጣቢያ / ሆስፒታል ላኪው

የክትትል ጉብኝት እና እንክብካቤ ማድረግ

ለሁሉም ጨቅላዎችና እናቶቻቸው 4 ጊዜ የክትትል ጉብኝት አድርጊ

በተወለደ በ 24 ሰዓት ውስጥ፤ በ3ኛ እና 7ኛው ቀን የክትትል ጉብኝት

1. በአራሱ ህፃን እና በእናቱ ላይ አደገኛ ምልክቶች እንዳሉ ማጣራት እና ምልክት ከተገኘ ተገቢውን ህክምና መስጠት
2. እትብቱ አለመድማቱን ማጣራት
3. ሲወለድ ካልተመዘነ ህጻኑን መመዘንና መመዝገብ
4. ኦፐቪ እና ቢሲጂ (OPV0 እና BCG) መከተብ
5. 1ሚ.ግ ቫይታሚን ኬ ጭኑ ላይ መውጋት /ሲወለድ ካልተሰጠው
6. እናት እትብቱን የክሎርሃክሲዲን ቅባት በቀን እንዴ ለ7 ቀናት እንድትቀባ፤ ቅባቱ ካልተገኘ ግን ንፁህና እና ደረቅ አድርጋ እንድትጠብቅ ማስተማር
7. እናት/ቤተሰቡን የህፃኑን ሙቀት እንዲጠብቁ መምከር
8. እናት/ቤተሰቡን ስለ ጡት አጠባብ ማስተማር
9. ጡት የምታጠባ እናት ቢያንስ ለወትሮው ከምትመገበው በተጨማሪ ሁለት ጊዜ መመገብ እንዳለባት ማስተማር
10. በጨቅላውና በራሷ ሊከሰቱ ስለሚችሉ አደገኛ ምልክቶችና ቶሎ ህክምና ስለመሻት ማስተማር
11. ለጨቅላውና ለራሷ ስለሚደረግ የ3ኛው 7ኛው ቀናት እና የ6ኛው ሳምንት ድህረ ወሊድ ጉብኝት መምክር

በ6ኛው ሳምንት የክትትል ጉብኝት

1. አደገኛ ምልክቶች በጨቅላው ወይም በእናት መኖራቸውን መመልከት
2. ጡት ማጥባትን ማስተማርና ማበረታታት
3. በበሬቱ ጉብኝት በተሰጡ ምክሮች እና ትምህርት ላይ መነጋገር
4. እናትን/ ቤተሰቡን ሕጻኑን ከኢንፌክሽን ስለ መከላከል ማስተማር
5. ጨቅላውን በኦፐቪ-1 ፔንታ-1 ፒሲቪ-1 እና ሮታቫይረሱ-1 መከተብ
6. እናትን እና አባትን ስለ ቤተሰብ እቅድ አስፈላጊነት ማስተማር

የጨቅላ አደገኛ ምልክቶች

የሚከተሉት ጨቅላው ላይ ከታዩ በፍጥነት ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ላኪ

1. ትንፋሹ በደቂቃ ≤ 30 ወይም ≥ 60 እና ከዚያም በላይ ከሆነ፤ ማቃሰት፤ ከባድ የደረት መሰርጎድ /Severe chest indrawing/፤ የምላስ እና ከንፈር መጥቆር/ሰማያዊ መሆን ካለው
2. የማይጠባ ወይም በትንሹ ብቻ የሚጠባ
3. የብብት ሙቀት ከ35.5 ዲጤ በታች ዲጤ ወይም ሰውነቱ የሚቀዘቅዝ ከሆነ
4. የብብት ሙቀት 37.5 ዲጤ ወይም ከዚያም በላይ ወይም ሰውነቱ የሚያተኩስ ከሆነ
5. የቀሉ እና ያበጡ የአይን ቆብ ወይም አይኑ የሚመግል
6. የቀላ የሚመግል ወይም መጥፎ ሽታ ያለው የቆሰለ እትብትና የዙሪያ ቆዳው የቀላ
7. ኮንቨልሽን ከነበረው ወይም አሁን ካለው
8. ጆንዲስ ኖሮት
 - ዕድሜው ከ24 ሰዓት ያነሰ ወይም ከ14 ቀን በላይ ከሆነ ወይም
 - ቢጫ መሆኑ መዳፉን እና ውስጥ እሕግሩን ካካተተ

የእናት አደገኛ ምልክቶች

1. ትኩሳት
2. በማህጸን ደም መፍሰስ
3. መጥፎ ሽታ ያለው የማህጸን ፈላሽ
4. ከባድ ራስ ምታት ወይም የዓይንታብሻርታታ
5. ኮንቨልሽን ወይም ራስን መሳት/coma/
6. የፊትና እጅ እብጠት
7. ትንፋሽ ማጠር
8. ያልተለመደ ከባድ የሆድ ህመም
9. እብጠት ያለው ወይም የሌለው የባት (እግር) ህመም
10. የመቃገርት፤ ራሷን ወይም ልጅዋን ስለመጉዳት የሚያመለክቱ ቃላቶችን የመናገር

ዕድሜያቸው ከ 2 ወር በታች ለሆኑ የታመሙ ጨቅላ ሀፃናት መመርመሪያ እና ማከማያ ቅጽ

ስም _____ ዕድሜ _____ የታታ _____ ክብደት _____ የሰውነት ሙቀት _____ ዲ.ሴ
ጤዩቱ: ጨቅላው የመጣበት የጤና ቸግር ምንጭቱው? _____ ፣ አዳሲ _____ ክትትል _____
 መርምሮ /በሁሉም ምልክቶች ላይ አካባቢ/ _____ ሰይሜ

የአተነፋፈስ ቸግር ካለ መርምሮ (ሀዘኑ ወዳያውን እንደተወሰደ የማይረጋግጥ) _____ ደካማ አተነፋፈስ /≤30 ለስትግፋስ በደቂቃ/ አለው?
 ምንም እይተነፋፈስም? _____ የጠግራል? _____
 የውልደት ክብደት እና የዕንሰ ዕድሜውን መርምሮ (በአንድ ሳምንት እድሜ ውስጥ ላለ ህፃን የሚደረግ)
 የዕንሰ ዕድሜ _____ ≤32 ሳምንት _____ 32-37 ሳምንት _____ ≥37 ሳምንት?
 የውልደት ክብደት _____ < 1500 ግራም _____ 1500 - <2500 ግራም _____ ≥2500 ግራም _____

የባክቴሪያ እንጩካን መኖር አስመድኛን አጣሪ

ጨቅላው *ይገኝልሽን* አለው?
 በደንብ መጥጥ አቅጣጫ?
 ትንፋሹን ለአንድ ደቂቃ ቁጠራ _____ በደቂቃ።
 በደቂቃ ትንፋሱ ≥60 ከሆነ ደግመሽ ቁጠራ _____ ፈጣን አተነፋፈስ?
 ከሆኑ የደረጉ መስርጎድ አለው?
 እምብርቱ የቀላ ወይም የሚመግል ነው?
 ትኩረት፣ /የብብድ ሙቀት 37.5 ዲ.ሴ እና በላይ ወይም ሲካት የሚያተኩስ/ ወይም
 ዝቅተኛ /ከ35.5 ዲ.ሴ በታች ወይም ሲካት የሚቀዘቅዝ/ ነው?
 በቆይታ ላይ መግል የቆጠረ ሽፍታ አለ?
 የጨቅላውን እንቅስቃሴ ተመልክቶ።
 ሲካት ብቻ ነው የሚንቀሳቀሰው?
 ሲካትም አይንቀሳቀስም?

ጃንዲስ መኖር አስመድኛን አጣሪ

የሰውነት ቢመደብ/ጃንዲስ/ መኖሩን ተመልክቶ።
 ቆይታ ወይም ግደኑ ብቻ ቢጫ ቢኖር ሆኗል?
 የእድ እና የታግራ መቆጣጠር ቢጫ ሆኗል?
 ዕድሜው ከ 24 ሰዓት ያነሰ ወይም ከ 14 ቀን የሰለጠ ነው?
ጨቅላው ያስቀምጠዋል? አዎ _____ አይደለም _____

ሰምን ያህል ጊዜ? _____ ቀናት
 ተቀማጭ ደም ይቀላቅላል?
 የጨቅላውን ጠቅላላ ሁኔታ ተመልክቶ ሲካት ብቻ ነው የሚንቀሳቀሰው?
 ሲካትም አይንቀሳቀስም?
 የሚወራጭ ወይም የሚገጫጭ ነው?
 አይነ ስርጉዳል?
 የሆዳ ቆይታ ለደርጎ ለሌላቀቅ፣ በጣም ቀስ ብሎ /ከ2 ሰዓት በላይ ቆይቶ/ ወደ በታው የሚመሰስ ቀስ ብሎ /ከ2 ሰዓት በታች ቆይቶ/ ወደ በታው የሚመሰስ
የኦኦክ አይቪ እንጩካንን መርምሮ

እናት ኤቶ አይቪ ፖዘቲቭ ናት?
 ጨቅላው ኤቶ አይቪ ፖዘቲቭ ነው?
የአመጋገብ ቸግር ወይም ዝቅተኛ ክብደት መኖሩን አጣሪ

ጨቅላው ደግሰለል? አዎ _____ ፣ የለም _____ ፣ መልሱ አይደለም ከሆነ በ 24 ሰዓት ውስጥ ስንት ጊዜ ? _____ ጊዜ
 ክብደቱ ለሰደሟል ሲገደር፣ ዝቅተኛ ነው _____ ፣ ዝቅተኛ አይደለም _____ ፣ የለም _____
 ለጨቅላው ልልኛውን ጠት ከመስጠትም በፊት አንደኛውን እስኪያልቅ ያጠብቃል? አዎ _____ ፣ የለም _____
 ጨቅላው ማኝት ያም ፈላጊ ወይም ቢሆን ይወስዳል? አዎ _____ ፣ የለም _____ ጊዜ
 ፈላጊነትን የሚሰጡት በምን እቃ ነው? _____
 ጨቅላው ማኝት ያም የአመጋገብ ቸግር ከሰው፣ ወይም በ24 ሰዓት ውስጥ ከሆንን ጊዜ በታች የሚጠባ ከሆነ ወይም ሌላ ፈላጊ የሚወስድ ከሆነ ወይም ክብደቱ ዝቅተኛ ከሆነ እና **ፈረር የማይደረግ** ከሆነ፣ ከታች በተመለከተው መሰረት የጠት አጠባቀቅ ሁኔታ ፈታሽ

የጠት አጠባብ ሁኔታ ምርመራ

ጨቅላው ባሰፈው 1 ሰዓት ውስጥ ጠብቷል?
 ጠረፈው 1 ሰዓት ውስጥ ካልጠባ ጠት እንዲሰጠው በማድረግ ለ4 ደቂቃ የህል አጠባቀቅ ተመልክቶ
 የጨቅላውን አስተቃቀፍና ጠት አሻራሬትን አስተውይ **አስተቃቀፍ**፣ የሚከተሉትን ሃሳቦች ተመልክቶ
 ማንኛውንም ስልጣን ለሰጠው ሰውነት ቀጥ ተደርጎ የታቀፈ አዎ _____ ፣ የለም _____
 ለሰውነቱ በሙሉ ተደግፎ የታቀፈ አዎ _____ ፣ የለም _____
 የጨቅላው ሆኖ የእናቱ ሆኖ እስኪካካ ተጠግቶ የታቀፈ አዎ _____ ፣ የለም _____
አሻራሬት የጨቅላው ፈታኛ ሰውነት ከጠቁ ጋር ትይዩ የሆነ አዎ _____ ፣ የለም _____
 የሚከተሉትን ሃሳቦች ተመልክቶ
 የጨቅላው አገጭ ጠቁን የካ አዎ _____ ፣ የለም _____
 አፋ በሰፊው የተካፈሉ አዎ _____ ፣ የለም _____
 የታችኛው ከገፈሩ የተገጠጠ አዎ _____ ፣ የለም _____
 የጠቁን ጫፍ የከጠው ጥቁር ክፍል ከላይ በኩል በሰጠ የሚታይ አዎ _____ ፣ የለም _____
አሳሳቢ ጨቅላው ጠቁን በደንብ ይስባል? አዎ _____ ፣ የለም _____
 አፋ ውስጥ ቀስቅሶ ለሰጠው አዎ _____ ፣ የለም _____

የጨቅላውን የካትባት ሁኔታ መርምሮ _____ በዘፈው ዕለት የሚያስፈልገውን ካትባት ላይ አካባቢ
 ቢሲጂ _____ ፣ ፔንታግራንት-1 _____ ፣ ፒሲቪ-1 _____
 አፒቪ-0 _____ አፒቪ-1 _____ ፣ ሮታቫይራስ-1 _____
 የሚቀጥለው ክትባት _____
 ቀጠሮ _____
 ቀን _____

ዕድሜው ከ2 ወር - 5 ዓመት ለሆነው ህፃን የሚደረግ ምርመራ፤ ስያሜና የህክምና ልዩታ

መርምሪ

- የህፃኑን ስም፣ ዕድሜውን በወር እና ምን ህመም እንዳመመው ጠይቁ።
 የሰውነቱን ሙቀት ለኪ ፣ ክብደት መዝኚ።
 ህፃኑ አዲስ የመጣ ነው ወይንስ ለክትትል ምርመራ በቀጠሮ የመጣ ነው?
 • ለክትትል የመጣ ከሆነ - የዚህን የቻርት መፅሀፍ ተገቢ ክፍል ብቻ ተጠቀሟል።
 • አዲስ የመጣ ከሆነ - እንደሚከተለው መርምራ።

ስያሜ

ህክምና ስጪ

ከታች በተቀመጡት ሳጥኖች ውስጥ የተጠቀሱትን ምልክቶች በመጠቀም የህፃኑን በሽታ ስያሜ፣ ህክምናውንም ለይ

አጠቃላይ አደገኛ ምልክቶች /General Danger Signs/ መኖሩን አጣራ።

<p>ጠይቂ</p> <ul style="list-style-type: none"> ህፃኑ ጡት መጥባት ወይም መጠጣት ፍፁም አቅቶታል? የጠጣውና የበላው በሙሉ እና በወሰደ ቁጥር ያስመልስዋል? በዚህኛው ህመሙ ጊዜ ኮንቭልሽን አለው? 	<p>ተመልክቺ</p> <ul style="list-style-type: none"> ፍዝዝ ያለ ወይም ራሱን የሳተ ነው? ህጻኑ አሁን ኮንቭልሽን አለው? 	<p>አንድ ህፃን ማንኛውም አደገኛ ምልክት ሲኖረው በጣም ከባድ በሽታ እንዳለው ይቆጠራል። ስለዚህም በአስቸኳይ/በፍጥነት ምርመራውን በማጠናቀቅ እና አስፈላጊውን ቅድመ ሪፈራል ህክምና ሰጥተሽ ሪፈር አድርጊው።</p>
--	---	--

በመቀጠል ስለ ዋና ዋና ምልክቶች ጠይቂ ህጻኑ ሳል ወይም የመተንፈስ ችግር* አለው?

<p>ያለው ከሆነ ጠይቂ</p> <ul style="list-style-type: none"> ሳሉ ስንት ቀን ሆነው? 	<p>ተመልክቺ፣ አዳምጪ</p> <ul style="list-style-type: none"> ትንፋሽ በደቂቃ ቁጠሪ የደረት መሰርጎድ አለው? ስትራይደር አለው? 	<p>ሳሉን ወይም የመተንፈስ ችግርን ስያሜ</p>
--	---	--------------------------------

} ህፃኑ የተረጋጋ መሆን አለበት

የህጻኑ ዕድሜ	ፈጣን አተነፋፈስ
ከ 2 ወር እስከ 12 ወር	≥ 50 ትንፋሽ በደቂቃ
ከ 12 ወር እስከ 5 አመት	≥ 40 ትንፋሽ በደቂቃ

* ፕልስ-ኦክሲሜትር (Pulse Oximeter) ካለሽ ሁሉንም ሳል ወይም የመተንፈስ ችግር ያላቸውን ህጻናት ለኪ፤ እናም የህፃኑ የአክሲጂን መጠን ከ90% በታች ከሆነ (የትኛውም ዓይነት የበሽታ ስያሜ ቢኖረውም)፤ ህጻኑን ወደ ጤና ጣቢያ ሪፈር አድርጊው።

ምልክቶች	ስያሜ	ህክምና
<ul style="list-style-type: none"> አጠቃላይ አደገኛ ምልክት (አንድም ቢሆን) ወይም ስትራይደር 	<p>ከባድ የሳንባ ምች ወይም በጣም ከባድ በሽታ</p> <p>Severe pneumonia or very severe disease</p>	<ul style="list-style-type: none"> የቅድመ ሪፈራል አጥክሲሲን ዲቲ እና ጂንታማይሲን ስጪ እናት ልጇን ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ለህክምና መውሰድ እንዳለባት አስረጃጅት/አሳምኛት በፍጥነት ወደ ጤና ጣቢያ ወይም ሆስፒታል ላኪ
<ul style="list-style-type: none"> የደረት መሰርጎድ ወይም ፈጣን አተነፋፈስ 	<p>የሳንባ ምች</p> <p>Pneumonia</p>	<ul style="list-style-type: none"> ሳሉ ከ 14 ቀን በላይ ከቆዩበት ህጻኑን ወደ ጤና ጣቢያ ላኪ ህፃኑን በ አጥክሲሲን ዲቲ ለ 5 ቀን አክራሪ እናት ሳሉን የምታስታግስበትን እና ጉሮሮውን የምታርስበትን መንገድ ምክሪያት እናት ቀጠሮዋን ሳትጠብቅ ህፃኑን ይዞ በፍጥነት የምትመለሰው መቼ እንደሆነ ምክሪያት እናት ህፃኑን ለክትትል በ2ኛው ቀን ይዞ እንድትመለስ ምክሪያት
<ul style="list-style-type: none"> የሳንባ ምች ወይም የበጣም ከባድ በሽታ ምልክት ከሌለው 	<p>ጉንፋን ወይም ሳል</p> <p>Cough or cold</p>	<ul style="list-style-type: none"> ሳሉ ከ 14 ቀን በላይ ከቆዩበት ህጻኑን ወደ ጤና ጣቢያ ላኪ እናት ሳሉን የምታስታግስበትን እና ጉሮሮውን የምታርስበትን መንገድ ምክሪያት ስለ ህፃኑ አመጋገብ እና ፈሳሽ አወሳሰድ እናትን ምክሪያት እናት ቀጠሮዋን ሳትጠብቅ ህፃኑን ይዞ በፍጥነት የምትመለሰው መቼ እንደሆነ ምክሪያት ካልተሻለው በ 5 ኛው ቀን እንዳይመለስ አድርጊ

ሀፃኑን ያስቀምጠዋል?

ተቅማጥ ካለው

ጠይቁ

- ስንት ቀን አስቀመጠው?
- ተቅማጥ ደም የቀላቀለ ነው?

ተመልከቻ፣ አዳምጪ

- የሀፃኑን ጠቅላላ ሁኔታ አስተውይ ፍንዝብ ብሏል ወይም ራሱን ስቷል? ያለማቋረጥ የሚወራጭ ወይም ነጭናጫ ነው?
- አይኖቹ ወደ ውስጥ ተሰርጉደዋል?
- ለሀፃኑ የሚጠጣው ፈሳሽ ስጪው፤
 - ምንም መጠጣት አይችልም ወይም አጠጣጡ ደካማ ነው?
 - ተስጉብግቦ ወይም ተጠምቶ ነው የሚጠጣው?
- ሆዱ/ጎኑ ላይ ቆዳውን ቆንጠጥ አድርገሽ ተመልከቻ፣ የተቆነጠጠው ወደ ቦታው የሚመለስው
 - በጣም ቀስ ብሎ /ከ 2 ሰከንድ በላይ/ ነው?
 - ቀስ ብሎ /በ2 ሰከንድ ውስጥ/ ነው?

ሁሉም ተቅማጥ ያላቸውን ሀፃናት ለዲሀይድሬሽን ስይሚ

ተቅማጡን ስይሚ

ምልክቶች	ስያሜ	ህክምና
ከዚህ በታች ከተጠቀሱት ሁለቱ ከተገኙበት <ul style="list-style-type: none"> ▶ ፍንዝብ ያለ ወይንም ራሱን የሳተ ▶ አይኖቹ የተሰረገዱ ▶ ምንም መጠጣት የማይችል ወይም ደካማ አጠጣጥ ያለው ▶ የተቆነጠጠው ቆዳው በጣም ቀስ ብሎ የሚመለስ 	ከባድ ዲሀይድሬሽን Severe dehydration	<ul style="list-style-type: none"> ▶ እናት ልጇን ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ለህክምና መውሰድ እንዳለባት አስረጂያት/አሳምኛት። ▶ በፍጥነት ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ላኪው። ስትልኪው እናቱ ሀፃኑን በመንገድ ላይ ለልጅ የምታጠጣውን ኦ አር ኤስ ስጫት ▶ ጡት የሚጠጣም ከሆነ በመንገድ ላይ ቶሎ ቶሎ እንድታጠባው ምክሪያት
ከዚህ በታች ከተጠቀሱት ሁለቱ ከተገኙበት <ul style="list-style-type: none"> ▶ ያለማቋረጥ የሚወራጭ ወይም ነጭናጫ ▶ አይኖቹ የሰረገዱ ▶ የተጠማ ወይም ተስጉብግቦ የሚጠጣ ▶ የተቆነጠጠው ቆዳው ቀስ ብሎ የሚመለስ 	መለስተኛ ዲሀይድሬሽን Some dehydration	<ul style="list-style-type: none"> ▶ በፕላን ቢ መሰረት ኦአርኤስ እና ምግብ እንዲወስድ አድርገ ▶ ዚንክ ለ10 ቀን ስጪው ▶ እናት ቀጠሮን ሳትጠብቅ ሀፃኑን ይዞ በፍጥነት የምትመለሰው መቼ እንደሆነ ምክሪያት ▶ ለክትትል በ5ኛው ቀን እንዲመለስ አድርገ
<ul style="list-style-type: none"> ▶ በመለስተኛ ወይም ከባድ ዲሀይድሬሽን ለመካተት በቂ ምልክቶች የሌሉት 	ዲሀይድሬሽን የሌለው No dehydration	<ul style="list-style-type: none"> ▶ በፕላን ኤ መሰረት የተቅማጥ የቤት ውስጥ ህክምና አድርገ ▶ ዚንክ ለአስር ቀን ስጪው ▶ እናት ቀጠሮን ሳትጠብቅ ሀፃኑን ይዞ በፍጥነት የምትመለሰው መቼ እንደሆነ ምክሪያት ▶ ካልተሻለው በ5ኛው ቀን እንዲመለስ አድርገ

ተቅማጡ 14 ቀን እና ከዚያ በላይ ከሆነው

<ul style="list-style-type: none"> ▶ 14 ቀን እና ከዚያ በላይ የቆየ ተቅማጥ 	የቆየ ተቅማጥ Persistent diarrhoea	<ul style="list-style-type: none"> ▶ እናት ልጇን ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ለህክምና መውሰድ እንዳለባት አስረጂያት/አሳምኛት። ▶ ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ላኪው። ▶ ጡት የሚጠጣም ከሆነ በመንገድ ላይ እንድታጠባው ምክሪያት
---	---	--

ተቅማጡ ደም ካለው

<ul style="list-style-type: none"> ▶ ተቅማጡ ደም የቀላቀለ ከሆነ 	ደም የቀላቀለ ተቅማጥ Dysentery	<ul style="list-style-type: none"> ▶ እናቱ ልጇን ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ለህክምና መውሰድ እንዳለባት አስረጂያት/አሳምኛት። ▶ በፍጥነት ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ላኪው። ▶ ጡት የሚጠጣም ከሆነ በመንገድ ላይ እንድታጠባው ምክሪያት
---	---------------------------------------	--

ህፃኑ ያተኩሰዋል*?

ትኩሳት ካለው

- ህፃኑ የሚኖርበት ቀበሌ ወጣጣ ነው? ወይስ ምንም ወጣ የሌለው ቀበሌ ነው?
- ወጣ ፈፀሞ ከሌለው ቀበሌ ከሆነ የመጣው ይህንን ጠይቂ፤ ህፃኑ ትኩሳት ከመታመሙ በፊት ባለው እንደ ወር ጊዜ ውስጥ ወደ ወጣጣ ቦታ ሄዶ ነበር?
- ሄደ ከነበረ፤ ህጻኑን በምትሰይሚ ጊዜ ከወጣጣ ቀበሌ እንደመጣ አድርገሽ ቁጠራው

በመቀጠል ጠይቂ

- ትኩሳቱ ከጀመረው ስንት ቀን ሆነው?
- ከ 7 ቀን በላይ የቆየ ትኩሳት ከሆነ ትኩሳቱ በየቀኑ ነበር?
- ከትኩሳቱ ጋር አብሮ የጀመረው ሌላ ህመም አለ? ለምሳሌ ጉንፋን ወይም የሳምባ ምች
- ህፃኑ ባለፈው 3 ወር ውስጥ ኩፍኝ ይዞት ነበር?

ተመልከቱ፤ ዳስሺ

- ማጅራቱ ግትር ያለ ነው?
- ርግብግቡ ያበጠ ነው? (ዕድሜው ከ 1 ዓመት በታች)
- እንደ ውሀ የሚፈስ ንፍጥ አለው?
- የኩፍኝ ምልክት አለው? ማለትም ሰውነቱን ሁሉ ያዳረስ ሽፍታ እና ከሚከተሉት አንዱ - ሳል ወይም እንደ ውሀ የሚፈስ ንፍጥ ወይም የቀሉ ዓይኖች

• የ RDT ምርመራ አድርጊ

ህፃኑ ኩፍኝ አሁን ካለው ወይም ባለፈው 3 ወር ውስጥ ይዞት ከነበር

- አፋ ቆስሏል? ቁስሉ ሰፊና ጥልቅ ነው?
- የዓይን አር አለው?
- ጥቁሩ የአይኑ ክፍል የነጣ ነው?

ህፃኑ ኩፍኝ አሁን ወይም ባለፈው 3 ወር ውስጥ ከነበረው ሰይሚ

<ul style="list-style-type: none"> ▶ ከአጠቃላይ አደገኛ ምልክቶች አንዱ ካለው ወይም ▶ ጥቁሩ የአይኑ ክፍል የነጣ ወይም ▶ ጥልቅ ወይም ሰፊ የአፍ ቁስል 	<p>ከባድ የተወሰነ ኩፍኝ</p> <p>SEVERE COMPLICATED MEASLES</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ የመጀመሪያውን ደዝ የቫይሳሚን ኤ ህክምና ስጠው ▶ የመጀመሪያውን ደዝ አሞክሲሲን ስጠው ▶ የዓይን ጥቁር የነጣ ከሆነ ወይም ዓይን አር ካለው የቴትራሳይክሊን ቅባት አድርጊሉት ▶ ለእናቱ ህፃኑ ርፈር መደረግ እንዳለበት አስረጃፍታት ▶ በፍጥነት ወደ ጤና ጣቢያ ላኩ
<ul style="list-style-type: none"> ▶ አይን አር ያለው ወይም ▶ አፋ የቆሰለ ከሆነ 	<p>ጉዳት ያደረሰ ኩፍኝ</p> <p>MEASLES WITH EYE OR MOUTH COMPLICATIONS</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ሙሉ የቫይሳሚን ኤ ህክምና ስጠው ▶ የዓይን መግል ካለ በቴትራሳይክሊን የዓይን ቅባት አክሚው ▶ የአፍ ቁስል ካለ በጂቪ አክሚው ▶ እናት ህጻኑን በአስቸኳይ ይዞ መመለስ ያለባት ምን ሲሆን እንደሆነ ምክራታት ▶ ለክትትል በ 2ኛው ቀን እንድትመለስ አስረጃፍታት
<ul style="list-style-type: none"> ▶ ህፃኑ አሁን ወይም ባለፈው 3 ወር ውስጥ ኩፍኝ ይዞታል 	<p>ኩፍኝ</p> <p>MEASLES</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ሙሉ የቫይሳሚን ኤ ህክምና ስጠው ▶ እናት ህጻኑን በፍጥነት ይዞ መመለስ ያለባት ምን ሲሆን እንደሆነ አስረጃፍታት

ከወጣጣ ቀበሌ ታለመጣ

ትኩሳቱን ሰይሚ

ምልክቶች	ስያሜ	ህክምና
<ul style="list-style-type: none"> ▶ ከአጠቃላይ አደገኛ ምልክቶች አንዱ ካለው ወይም ▶ የተገተረ ማጅራት ወይም ▶ ያበጠ እርግብግቡት (ከአንድ ዓመት በታች ለሆኑ) ካለው 	<p>በጣም ከባድ የትኩሳት በሽታታ</p> <p>Very severe febrile disease</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ የመጀመሪያውን ደዝ አሞክሲሲን እና ጆንታማይሲን ስጠው ▶ የመጀመሪያውን ደዝ በፈንጣጣ የሚገባ አርቴሴኔት ስጠው ▶ ትኩሳቱ 38.5 ዲጤ እና ከዚያ በላይ ከሆነ አንድ ደዝ ፓራሲታሞል ስጠው ▶ ጡት ማጥባቷን የበለጠ እንድትቀጥል ገንቦቻት ▶ የደም ስኳር ማነስን ለመከላከል አክሚ ▶ ህፃኑ ርፈራል እንደሚያስፈልገው ለእናቱ አስረጃፍታት ▶ ህጻኑን በፍጥነት ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ላኩ
<ul style="list-style-type: none"> ▶ RDT ፖዘቲቭ ከሆነ ወይም ▶ RDT ከሌለሽ እና ለትኩሳቱ ሌላ ግልጽ ህመም (ለምሳሌ ጉንፋን፣ የሳምባ ምች፣ ኩፍኝ) ከሌለው 	<p>ወጣ</p> <p>Malaria</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ RDT የፋልሲፓሪም ወይም የተቀላቀለ ኢንፈሊዥን ካሳየ ወይም RDT ከሌለሽ ከአርተም እና ፕሪሚክዊን ስጠው ▶ RDT ቫይቫክስ ብቻ ካሳየ ከሌሎቹ ስጠው እና ** ▶ ትኩሳቱ 38.5 ዲጤ እና ከዚያ በላይ ከሆነ ፓራሲታሞል ስጠው ▶ የክትትል ቀጠሮ በ 2ኛው ቀን አድርጊ ▶ እናት ቀጠሮን ሳትጠብቅ ህፃኑን ይዞ በፍጥነት የምትመለሰው መቸ እንደሆነ ምክራታት ▶ ትኩሳቱ ከ 7 ቀን በላይ በየቀኑ ከነበረ ህፃኑን ለተጨማሪ ምርመራና ህክምና ርፈር አድርጊ
<ul style="list-style-type: none"> ▶ RDT ኔጋቲቭ ወይም ▶ RDT ከሌለሽ እና ትኩሳቱ ሌላ ግልጽ ህመም (ለምሳሌ ጉንፋን) ወይም መገኛ ከኖረው 	<p>ትኩሳት /ወጣ ያልተገኘበት/</p> <p>Fever; Malaria Unlikely</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ትኩሳቱ 38.5 ዲጤ እና ከዚያ በላይ ከሆነ አንድ ደዝ ፓራሲታሞል እዛው ስጠው ▶ እናትን ስለ ሆኑ አመጋዘን እና ፈላሽ አወሳሰድ ምክራታት ▶ እናት ቀጠሮን ሳትጠብቅ ህፃኑን ይዞ በፍጥነት የምትመለሰው መቸ እንደሆነ ምክራታት ▶ ትኩሳቱ ካለበረ የክትትል ቀጠሮ በ 2ኛው ቀን አድርጊ ▶ ትኩሳቱ ከ 7 ቀን በላይ በየቀኑ ከነበረ ህፃኑን ወደ ጤና ጣቢያ ላኩ

ምንም ወጣ ከሌለው ለመጣ

<ul style="list-style-type: none"> ▶ ከአጠቃላይ አደገኛ ምልክቶች አንዱ ካለው ወይም ▶ የተገተረ ማጅራት ወይም ▶ ያበጠ እርግብግቡት ካለው 	<p>በጣም ከባድ የትኩሳት በሽታታ</p> <p>Very severe febrile disease</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ የመጀመሪያውን ደዝ አሞክሲሲን እና ጆንታማይሲን ስጠው ▶ ትኩሳቱ 38.5 ዲጤ እና ከዚያ በላይ ከሆነ አንድ ደዝ ፓራሲታሞል እዛው ስጠው ▶ ጡት ማጥባቷን የበለጠ እንድትቀጥል ገንቦቻት ▶ ህፃኑ ርፈራል እንደሚያስፈልገው ለእናቱ አሳምኝ ▶ ህጻኑን በፍጥነት ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ላኩ
<ul style="list-style-type: none"> ▶ ትኩሳት 	<p>ትኩሳት /ወጣ የሌለበት/</p> <p>Fever (no malaria)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ትኩሳቱ 38.5 ዲጤ እና ከዚያ በላይ ከሆነ ፓራሲታሞል እዛው ስጠው ▶ እናትን ስለ ሆኑ አመጋዘን እና ፈላሽ አወሳሰድ ምክራታት ▶ እናት ቀጠሮን ሳትጠብቅ ህፃኑን ይዞ በፍጥነት የምትመለሰው መቸ እንደሆነ ምክራታት ▶ ትኩሳቱ ካለበረ የክትትል ቀጠሮ በ 2ኛው ቀን አድርጊ ▶ ትኩሳቱ ከ 7 ቀን በላይ በየቀኑ ከነበረ ህጻኑን ወደ ጤና ጣቢያ ላኩ

* ትኩሳት የሚባለው እናቱ ያተኩሰው ነበር ካለች፤ ወይም በቴርሞሜትር ሲለካ የብብቱ ሙቀት 37.5 ዲጤ እና ከዚያ በላይ ከሆነ፤ ወይም ቴርሞሜትር ከሌለ በእጅ ሲነካ ሰውነቱ የሚሞቅ ከሆነ ነው።

** ያለሽበት ወረዳ ወጣን ለማጥፋት (Malaria Elimination) የተመረጠ ከሆነ፤ ለቫይቫክስ ከክሎርኩዊን በተጨማሪ ፕሪሚክዊን ለ14 ቀን በወጣ ማጥፊያ መመሪያ መሰረት ስጠው።

ህፃኑ የጆሮ ችግር አለው?

አዎ ከሆነ

- ጆሮውን ያመዋል?
- ጆሮው ፈሳሽ አለው?
- ፈሳሽ ካለው ስንት ጊዜ ሆነው?

ተመልከቱ፣ ዳስሻ

- ከጆሮው ውስጥ ፈሳሽ ወይም መግል ይወጣል?
- ከጆሮው ጆርባ ወይም ኋላ ላይ ህመም ያለው እብጠት አለው?

የጆሮውን ህመም ሰይሚ

ምልክቶች	ስያሜ	ህክምና
<ul style="list-style-type: none"> ▶ ከጆሮው ጆርባ ህመም ያለው እብጠት ካለው 	<p>ማስቶይዳይቲስ</p> <p>Mastoiditis</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ የመጀመሪያ ዶዝ አሞክሲሲሊን ስጧት ▶ የህመም ማስታገሻ አንድ ዶዝ ፓራሲታሞል ስጧት ▶ ህፃኑ ራራራል እንደሚያስፈልገው ለእናቱ አስረጂያት ▶ ህፃኑን በፍጥነት ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ላኪ
<ul style="list-style-type: none"> ▶ ጆሮው የሚመገል እና መግለ/ፈሳሽ ከ14 ቀን በታች የቆየ ከሆነ ወይም ▶ የጆሮ ህመም ካለው 	<p>አጣዳፊ የጆሮ ኢንፌክሽን</p> <p>Acute ear infection</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ህፃኑን በአሞክሲሲሊን ለ 5 ቀን አክሚው ▶ ለጆሮ ህመም ማስታገሻ ፓራሲታሞል ስጧት ▶ የህፃኑን ጆሮ በመጥረግ ደረቅ ሆኖ እንዲቆይ ማድረግ ▶ በ5ኛው ቀን ክትትል አድርጊ
<ul style="list-style-type: none"> ▶ ጆሮው የሚመገል እና መግለ/ፈሳሽ 14 ቀን ወይም ከዚያ በላይ ከቆየ 	<p>የቆየ የጆሮ ኢንፌክሽን</p> <p>Chronic ear infection</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ የህፃኑን ጆሮ በመጥረግ ደረቅ ሆኖ እንዲቆይ ማድረግ ▶ ህፃኑ ጡት የሚጠባ ከሆነ እናት ማጥባቷን እንድትቀጥል ምክራያት ▶ በ5ኛው ቀን ክትትል አድርጊ
<ul style="list-style-type: none"> ▶ የጆሮ ህመም የሌለው እና ▶ ጆሮው የማይመገል ከሆነ 	<p>የጆሮ ኢንፌክሽን የለውም</p> <p>No ear infection</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ህክምና አያስፈልገውም

የምግብ እጥረት መኖሩን አጣሪ

ተመልከቺ፣ ዳሲሺ

ከ 6 ወር በታች ለሆኑ ህፃናት

- በግልፅና ጎልቶ የሚታይ ከባድ የሰውነት መክላት*
- እንዳለ አጣሪ
- የሚሰረጎድ እብጠት በሁለት እግር ላይ እንዳለ አጣሪ

ከ2 - 6 ወር ለሆነው ህፃን የምግብ እጥረት ደረጃን ሰይሚ

6 ወር እና ከዛ በላይ ለሆኑ ህፃናት

- የግራ ክንድ ሚዋክ (MUAC) ለኪ ከ 11.5 ሳ.ሜ በታች ነው? ከ 11.5 - <12.5 ሳሜ ነው? ≥ 12.5 ሳሜ ነው?
- ሁለቱም እግሮቹ የሚሰረጎድ እብጠት እንዳላቸው አጣሪ
- ሚዋክ ከ 11.5 ሳ.ሜ በታች ከሆነ ወይም የሚሰረጎድ የሁለት እግር እብጠት ካለ ደግሞ
 - ▶ የምግብ እጥረትን የሚያወሳስቡ የጤና ችግሮች መኖራቸውን አጣሪ። እነዚህም የሳንባ ምች፣ ውሃማ ተቅማጥ፣ የደም ተቅማጥ፣ ትኩሳት ወይም የሰውነት መቀዝቀዝ ናቸው።
 - ▶ አንድም የሚያወሳስብ የጤና ችግር ከሌለው የህፃኑን የምግብ ፍላጎት (appetite test) መርምራ።

ምልክቶች	ስያሜ	ህክምና
<ul style="list-style-type: none"> ▶ በግልፅና ጎልቶ የሚታይ ከባድ የሰውነት መክላት ካለው ወይም ▶ ሁለቱም እግሩ የሚሰረጎድ እብጠት ካለው 	<p>የተወሳሰበ ከፍተኛ የምግብ እጥረት</p> <p>Complicated Severe Acute Malnutrition</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ የመጀመርያ ደዘ አሞክሲሲሊን ስጭ ▶ የደም ስኳር ማነስ እንዳይኖር አክሚው ▶ ለእናት ህፃኑ ርፈራል እንደሚያስፈልገው አስረጃይት ▶ በአቅራቢያው ወዳለ ሆስፒታል ወይም ተኝቶ ማገገሚያ ጣቢያ (SC) በፍጥነት ላኪው ▶ እናት ህፃኑን ስትወስድ ሙቀቱን እንድትጠብቅ ምክራይት
<ul style="list-style-type: none"> ▶ በግልፅና ጎልቶ የሚታይ ከባድ የሰውነት መክላት ከሌለው እና ▶ ሁለቱም እግሩ እብጠት ከሌለው 	<p>አጣዳፊ የምግብ እጥረት የሌለው</p> <p>No Acute Malnutrition</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ የህፃኑን አመጋገብ ሁኔታን መርምራ ▶ እናትን ስለ ተገቢ የህፃን አመጋገብ ምክራ <ul style="list-style-type: none"> - የአመጋገብ ችግር ካለው በ5ኛው ቀን እንዲመለስ ቅጠራው - የአመጋገብ ችግር ከሌለው ተኝካባኪዋን አመስግኚ

6 ወርና ከዛ በላይ ለሆነው ህፃን ሁሉ የምግብ እጥረት ደረጃን ሰይሚ

<ul style="list-style-type: none"> ▶ የግራ ክንድ ሚዋክ ከ 11.5 ሳ.ሜ በታች ወይም ሁለቱም እግሩ የሚሰረጎድ እብጠት እና ▶ የሚያወሳስቡ የጤና ችግር (የሳንባ ምች፣ ውሃማ ተቅማጥ፣ የደም ተቅማጥ፣ ትኩሳት ወይም የሰውነት መቀዝቀዝ) ያለው ወይም ▶ የምግብ ፍላጎት ምርመራን ያላለፈ 	<p>የተወሳሰበ ከፍተኛ የምግብ እጥረት</p> <p>Complicated Severe Acute Malnutrition</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ የመጀመርያ ደዘ አሞክሲሲሊን ስጭ ▶ የደም ስኳር ማነስ እንዳይኖር አክሚው ▶ ለእናት ህፃኑ ርፈራል እንደሚያስፈልገው አስረጃይት ▶ በአቅራቢያው ወዳለ ሆስፒታል ወይም አስተኝቶ ማገገሚያ ጣቢያ (SC) በፍጥነት ላኪው ▶ እናት ህፃኑን ስትወስድ ሙቀቱን እንድትጠብቅ ምክራይት
<ul style="list-style-type: none"> ▶ የግራ ክንድ ሚዋክ ከ 11.5 ሳ.ሜ በታች ወይም ሁለቱም እግሩ የሚሰረጎድ እብጠት እና ▶ የሚያወሳስቡ የጤና ችግር (የሳንባ ምች፣ ውሃማ ተቅማጥ፣ የደም ተቅማጥ፣ ትኩሳት እና የሰውነት መቀዝቀዝ) የሌለው እና ▶ የምግብ ፍላጎት ምርመራን ያላለፈ 	<p>ያልተወሳሰበ ከፍተኛ የምግብ እጥረት</p> <p>Uncomplicated Severe Acute Malnutrition</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ በጤና ኬላሽ መዘገብ ወደ ኦቲፒ (OTP) አገልግሎት ፕሮግራም አስገቢው እንዲሁም በኦቲፒ መመርመሩ መሰረት RUTF እና ሌሎች ተገቢ መድኃኒቶችን መስጠት እና መከታተል ጀምራ
<ul style="list-style-type: none"> ▶ የግራ ክንድ ሚዋክ ከ 11.5 እስከ <12.5 ሳ.ሜ ▶ እና ▶ የሁለት እግር የሚሰረጎድ እብጠት የሌለው 	<p>መካከለኛ የምግብ እጥረት</p> <p>Moderate Acute Malnutrition</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ የህፃኑን የአመጋገብ ሁኔታ መርምራ። አስፈላጊ ከሆነ በአመጋገብ ምክር ቻርት ውስጥ ባለው መሰረት እንድትመገቡ ለእናት ምክራ ▶ የአመጋገብ ችግር ካለ በ5ኛው ቀን እንዲመለስ ቅጠራው ▶ የአመጋገብ ችግር ከሌለው በ 15 ኛው ቀን እንዲመለስ ቅጠራው ▶ እናትን ቀጠሮን ሳትጠብቅ ህፃኑን ይዞ በፍጥነት የምትመለሰው መቸ እንደሆነ ምክራ ▶ የተጨማሪ ምግብ ፕሮግራም (TSFP) አገልግሎት ካለሽ ተጨማሪ ምግብ ስጭ
<ul style="list-style-type: none"> ▶ የግራ ክንድ ሚዋክ 12.5 ሳ.ሜ እና ከዛ በላይ የሆነ እና ▶ የሁለት እግር እብጠት የሌለው 	<p>የምግብ እጥረት የሌለው</p> <p>No Acute Malnutrition</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ሕፃኑ ከ2 ዓመት ድረስ በታች ከሆነ የአመጋገብ ሁኔታውን በመመርመር እናትን ስለ ህፃኑን አመጋገብ ምክራ <ul style="list-style-type: none"> - የአመጋገብ ችግር ካለው በ5ኛው ቀን እንዲመለስ ቅጠራው - የአመጋገብ ችግር ከሌለው ተኝካባኪውን አመስግኚና በ30 ቀን ውስጥ ለእድገት ክትትል ምዘና እንዲመለስ ቅጠራው ▶ እናትን ቀጠሮዋን ሳትጠብቅ ህፃኑን ይዞ በፍጥነት የምትመለሰው መቸ እንደሆነ ምክራ

* ከባድ የሰውነት መክላት የሚባለው የህፃኑ የጎድን አጥንቶቹ በግልጽ የሚታዩ እና መቀመጫው ላይ ቆዳው ሽብሽብ ብሎና ተንጠልጥሎ (እንደ ሰፊ ፓንት) የሚታይ ከሆነ ነው።

የደም ማነስ መኖሩን አጣሪ

ተመልከቺ፣ ዳስሺ

- የገረጣ መዳፍ እንዳለው ተመልከቺ
 - የገረጣ መዳፍ
 - ያልገረጣ መዳፍ

የደም ማነስን ስይሚ

ምልክቶች	ስያሜ	ህክምና
<ul style="list-style-type: none"> ▶ የገረጣ መዳፍ 	<p>የደም ማነስ Anaemia</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ያልተወሰነበ ከፍተኛ የምግብ እጥረት ካለው*፤ ወደ ኦቲፒ ፕሮግራም አስገቢው ▶ ያልተወሰነበ ከፍተኛ የምግብ እጥረት ከሌለው፤ <ul style="list-style-type: none"> • ለህፃኑ ሪፈራል በጣም አስፈላጊ እንደሆነ ተንከባካቢውን ምክሪ • ህፃኑን በፍጥነት ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ላኪው
<ul style="list-style-type: none"> ▶ ያልገረጣ መዳፍ 	<p>የደም ማነስ የሌለው No anaemia</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ሕፃኑ ዕድሜው ከሁለት ዓመት በታች ከሆነ የአመጋገብ ሁኔታውን በመመርመር በአመጋገብ ምክር ቻርት ውስጥ ባለው መመሪያ መሠረት እንድትመግቡ ለእናት ምክሪ <ul style="list-style-type: none"> - የአመጋገብ ችግር ካለው በ5ኛው ቀን እንዲመለስ ቅጠሪው - ቀጠሮዋን ሳትጠብቅ በፍጥነት የምትመለሰው ምን ስታይ እንደሆነ እናትን ምክሪ

* ከፍተኛ የምግብ እጥረት በራሱ የደም ማነስ ህመም ሊያመጣ ይችላል። ስለዚህም ያልተወሰነበ ከፍተኛ የምግብ እጥረት እና የደም ማነስ ያለው ሕጻን ሲገኝ፤ ለደም ማነሱ ወደ ጤና ጣቢያ ሪፈራ ሳይደረግ ወደ ኦቲፒ ፕሮግራም ገብቶ የምግብ እጥረት ህክምናውን መጀመር አለበት። ነገር ግን ምንም የምግብ እጥረት የሌለው ህጻን የደም ማነስ ካለው በቀጥታ ወደ ጤና ጣቢያ ሪፈራ መደረግ ይኖርበታል።

የኤችአይቪ ኢንፎክሽን መኖሩን አጣሪ

ጠይቂ:

- እናት ለኤች አይ ቪ ተመርምራለች?
 - ◆ ፖዘቲቭ
 - ◆ ኔጋቲቭ
 - ◆ አልተመረመረችም ወይም አልታወቀም
- ህፃኑ ለኤች አይ ቪ ተመርምሮአል?
 - ◆ ፖዘቲቭ
 - ◆ ኔጋቲቭ
 - ◆ አልተመረመረም ወይም አልታወቀም
- ህፃኑ ተመርምሮ ፖዘቲቭ ከተባለ፣ በምን አይነት ምርመራ ነው የተመረመረው?
 - ◆ በዲንኤ/ፒሲር ወይንስ በአንቲቦዲ?

ውጤት ለይ ተመርኩዘሽ ሰይሚ

ምልክቶች	ስያሜ	ሕክምና
<ul style="list-style-type: none"> ▶ የህፃኑ ዕድሜ ≥ 18 ወር ከሆነ ማንኛውም ዓይነት የኤችአይቪ ምርመራ ፖዘቲቭ ከሆነ ወይም ▶ የህፃኑ ዕድሜ < 18 ወር ሆኖ በፒሲኤር /PCR/ ምርመራ ፖዘቲቭ ከሆነ 	<p>የተረጋገጠ የኤችአይቪ ኢንፎክሽን</p> <p>(Confirmed HIV infection)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ክትትል ላይ ያለች ከሆነ እናት ልጇን ይዛ ወደ ምትከታተልበት ጤ ተቋም ሳታቋርጥ መሄድ እንደሚኖርባት ምክሪያት ▶ ክትትል ካልጀመረች እናተቱ ልጇን ይዛ ለክትትል ወደ ጤና ጣቢያ ሆስፒታል እንድትሄድ አድርጊያት ▶ ወላጆች ካልተመረመሩ ምርመራ እንዲያደርጉ ምክር ስጧት ይሰጣቸው
<ul style="list-style-type: none"> ▶ የህፃኑ ዕድሜ < 18 ወር ከሆነ እና በአንቲቦዲ ምርመራ ፖዘቲቭ ከሆነ ወይም ▶ እናት ለማንኛውም የኤችአይቪ ምርመራ ፖዘቲቭ ከሆነች 	<p>ኤችአይቪ ኢንፎክሽን ሊኖርበት የሚችል (ለኤችአይቪ የተጋለጠ)</p> <p>Possible HIV infection (HIV exposed)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ እናት ብቻ ከተመረመረች ወይም ጨቅላው ብቻ ከተመረመረ፣ ሁለቱም እንዲመረመሩ ምክር ስጧት ይሰጣቸው ▶ ክትትል ላይ ያለች ከሆነ እናት ልጇን ይዛ ወደ ምትከታተልበት ጤ ተቋም ሳታቋርጥ መሄድ እንደሚኖርባት ምክሪያት ▶ ክትትል ካልጀመረች እናተቱ ልጇን ይዛ ለክትትል ወደ ጤና ጣቢያ ሆስፒታል እንድትሄድ አድርጊያት
<ul style="list-style-type: none"> ▶ ህፃኑም ሆነ እናቱ የኤችአይቪ ምርመራ ያላደረጉ ከሆነ 	<p>ያልታወቀ የኤችአይቪ ሁኔታ</p> <p>(Unknown HIV Status)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ እናትን በፈቃደኝነት ስለሚደረግ የኤችአይቪ ምርመራ አስረጂያት፣ እንድትመረመርም ምክሪያት
<ul style="list-style-type: none"> ▶ ህፃኑ እና እናቱ የኤችአይቪ ምርመራ አድርገው ነጋቲቭ ከሆኑ ወይም ▶ እናት ብቻ ተመርምራ ነጋቲቭ ከሆነች 	<p>የኤችአይቪ ኢንፎክሽን ያልተገኘበት</p> <p>(HIV infection unlikely)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ እናት ለራሷም ሆነ ለልጅዋ የኤች አይ ቪ ምርመራ በማድረግ አመስግኝያት ▶ እናት እራሷን ከኤች አይ ቪ እንደጠበቀች እንድትቆይ ምክር ስጭያት ▶ እናት በቤት ውስጥ ለጨቅላው ስለምታደርገው እንክብካቤ ምክር ስጭያት

የቲቢ በሽታ መኖሩን አጣሪ

ጠይቁ:

- ከቲቢ ህመምተኛ ጋር የቅርብ ግንኙነት* መኖሩን
- 14 ቀንና ከዛ በላይ የቆየ ሳል መኖሩን
- 14 ቀንና ከዛ በላይ የቆየ ትኩሳት እና የሌሊት ማላብ መኖሩን

ተመልከቺ:

- እብጠት ወይም የሚያዥ ቁስል** በአካሉ ላይ መኖሩን

ስይሚ

ምልክቶች	ስያሜ	ሕክምና
<ul style="list-style-type: none"> • ከቲቢ ህመምተኛ ጋር የቅርብ ግንኙነት ያለው ወይም • 14 ቀንና ከዛ በላይ የቆየ ሳል ያለው ወይም • 14 ቀንና ከዛ በላይ የቆየ ትኩሳት እና የሌሊት ማላብ ያለው ወይም • አንድ ወርና ከዛ በላይ የቆየ እብጠት ወይም የሚያዥ ቁስል በአካሉ ላይ ያለው 	<p>ለቲቢ የተጋለጠ ወይም ለቲቢ የተጠረጠረ (TB Exposed or Presumed)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ሕፃኑ የቲቢ ምርምራና ህክምና እንደሚያስፈልገው ምክሪና ወደ ጤና ጣቢያ ላኪው ▶ እናት ወይም የቤተሰቡ አባል የቲቢ ህክምና የጀመረና ክትትል ላይ ያለ ከሆነ፣ ህጻኑንም እናት ወይም የቤተሰቡ አባል ክትትል ወደሚያደርጉበት ጤና ተቋም ላኪው ▶ የህጻኑ ቤተሰብ አባላት ለቲቢ ካልተመረመሩ ምርመራ እንዲያደርጉ ምክር ስጪያቸው
<ul style="list-style-type: none"> • ከቲቢ በሽታኛ ጋር የቅርብ ግንኙነት ከሌለው እና • ምንም የቲቢ ምልክት ከሌለው 	<p>ቲቢ የሌለው (No TB)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ሕጻኑ ለመጣበት ሌላ የጤና ችግር አስፈላጊውን ህክምና አድርጊ

* ከቲቢ ህመምተኛ ጋር የቅርብ ግንኙነት መኖር ማለት በአንድ አመት ውስጥ ቲቢ እንዳለበት ከታወቀ ሰው ወይም ከ 2 ሳምንት በላይ ከሚያስል ሰው ጋር አብሮ መኖር ወይም የቅርብ ግንኙነት ሲኖር ማለት ነው።

** እብጠት ወይም የሚያዥ ቁስል መኖር ማለት፡ ከአንድ ወር በላይ የቆየ እና በታወቀ መሳዳት/አደጋ ምክንያት ያልመጣ ብዙውን ጊዜ ህመም የሌለው፣ በአንገት ወይም በብብት ላይ ያለ ያበጠ ወይም የሚያዥ ቁስል ማለት ነው።

በመቀጠል ከ24 ወር በታች ለሆነ ህፃን ስለ ክትባት፤ እንዲሁም ከ6 ወር - 5 ዓመት የቫይታሚን ኤ ሁኔታ አጣሪ

የክትባት ሁኔታውን ለማጣራት የክትባት ካርድን ተጠቀሚ፤ እናት ካርድ ከሌላት ወይም ካልያዘች ግን በመጠየቅ አጣራ። እንዲሁም እናት ህፃኑን ወደ ጤና ተቋም ይዞ በምትሄድበት ጊዜ ሁሉ የክትባት ካርድ ይዞ መሄድ እንዳለባት አስተምሯል።

	ዕድሜ	ክትባት
የክትባት ፕሮግራም	እንደተወለደ	ቢሲጂ, ኦፒቪ-0
	6 ሳምንት	ፔንታቫለንት-1, ኦፒቪ-1, ፒሲቪ-1, ሮታቫይረስ-1
	10 ሳምንት	ፔንታቫለንት-2, ኦፒቪ-2, ፒሲቪ-2, ሮታቫይረስ-2
	14 ሳምንት	ፔንታቫለንት-3, ኦፒቪ-3, ፒሲቪ-3, አይፒቪ
	9 ወር	ሚዝልስ - 1, ቫይታሚን ኤ
	15-18 ወር	ሚዝልስ - 2,

- የቫይታሚን ኤ አሰጣጥ:**
- የእሳት ዕድሜ ≥ 6 ወር ከሆነው እና ባለፈው 6 ወር ውስጥ ቫይታሚን ኤ ካልወሰደ አሁን ስጧል።
- የሜቤንዳዞል ወይም አልቤንዳዞል አሰጣጥ:**
- የህፃኑ ዕድሜ 24 ወር ወይም ከዛ በላይ ከሆነ እና ባለፈው 6 ወር ውስጥ ሜቤንዳዞል ወይም አልቤንዳዞል ካልወሰደ አሁን ስጧል።

- የክትባት ቁልፍ መልዕክቶች:**
- ህጻናትን ወደ ጤና ተቋም በመውሰድ በቀጠሮ እናስከትባቸው!
 - ህጻናቱ ሁሉንም ክትባቶችን አንድ ዓመት ሳይሞላቸው እንዲጨርሱ ያድርጉ! (የኩፍኝ ተጨማሪ ክትባት በ15-18 ወር ጨምሮ)
 - መከተብ የህጻናት መብት ሲሆን ማስከተብ ደግሞ የወላጆች/የአሳዳጊዎች ግዴታ ነው!
 - ስለ ህጻኑ የክትባት ሁኔታና የቀጠሮ ጊዜ የሚያሳዩ መረጃዎችን በጥንቃቄ ያስቀምጡ!
 - ሁሉንም ክትባቶች ያገኘ ህጻን ጤናማ፣ንቁ እና ብቁ ዜጋ ይሆናል!

በመቀጠል እንደ አስፈላጊነቱ የህፃኑን አመመጋገብ ሁኔታ መርምሪ

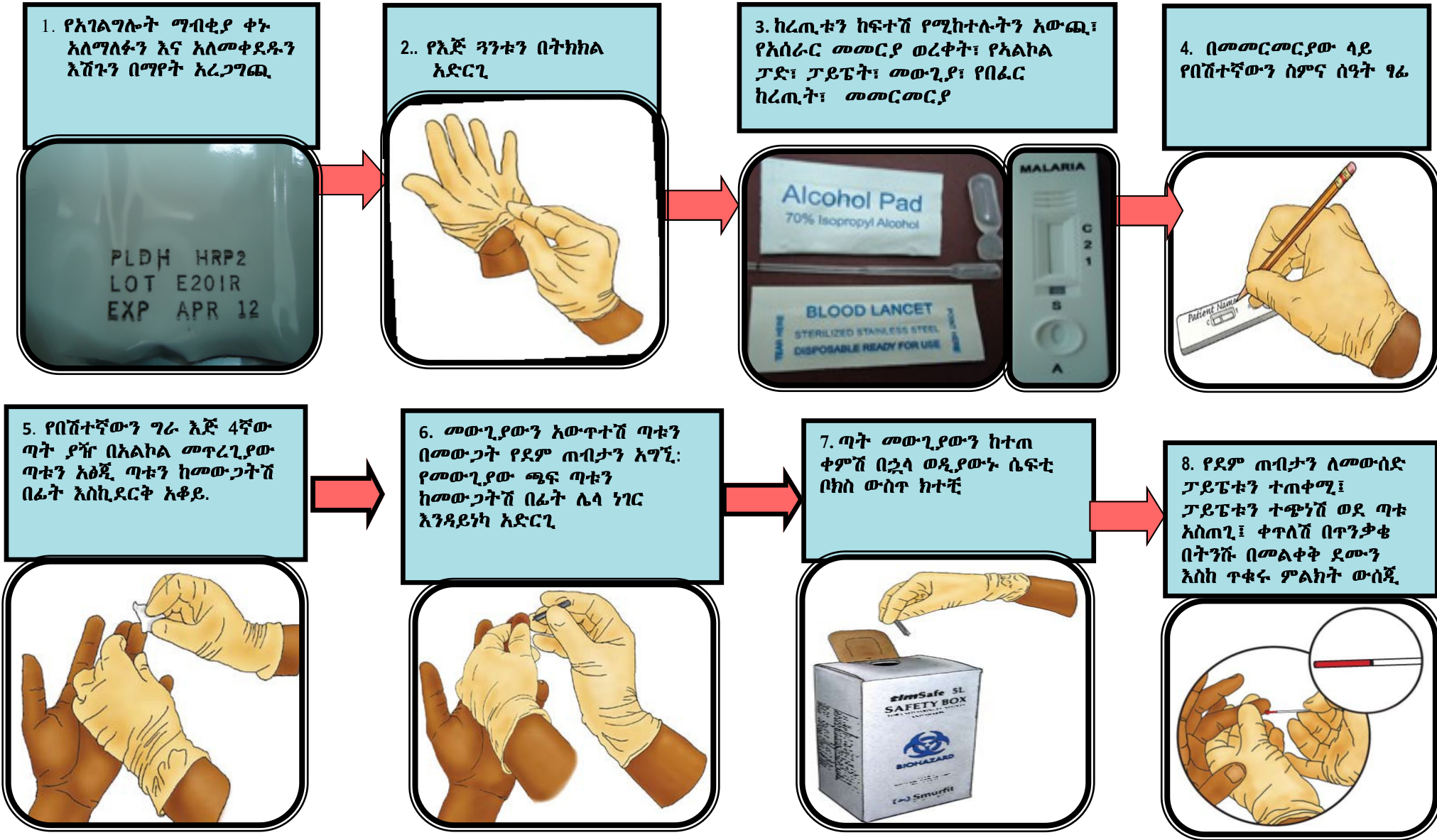
ህፃኑ ዕድሜው ከ24 ወር በታች ከሆነ፤ ወይም መለስተኛ የምግብ እጥረት ካለውና ምንም ዓይነት ራፈራል የማይፈልግ ከሆነ አመመጋገቡን መርምረ። የህጻኑን አመመጋገብ ለመመርመር እናትን ስለ ምግብ መምከር የሚለውን የቻርት ክፍል ተመልከቲ።

ህፃኑ ሌላ የጤና ችግር እንዳለው መርምሪ

እናትን ስለ ራሷ ጤንነት ጠይቂ
(የቤተሰብ ጤና መመሪያውን ተጠቀሚ)

PRDT ምርመራ አሠራር የሚያሳይ ስዕላዊ መግለጫ።

ምርመራውን ከመጀመር በፊት የአሰራር መመሪያ ወረቀቱን (procedure leaflet) በጥንቃቄ አንብቢ።

የወባ RDT ምርመራን ማድረግና ውጤትን መወሰን

9. የደም ጠብታውን የ“S” (Sample) ምልክት ወዳለው 4 መዘን ቀዳዳው ለማስገባት ፓይፔቱን (ካፒላሪ ቲዩቡን) ተጠቀሚ

10. ፓይፔቱን (ካፒላሪ ቲዩቡን) ወደ ሴፍቲ ቦክስ ክተቺ

11. የ“S” ምልክት ወዳለው ክብ ቀዳዳ ጠብታ በፈር ጭምሪ

12. በፈር ከጨመርሽ በኋላ 20 ደቂቃ ያህል ጠብቀሽ ውጤቱን አንብቢ

13. ለወባ ፖዘቲቭ ውጤቶች

ፋልሲፓረም ወባ ብቻ

ፋልሲፓረም ወይም የተቀላቀለ ወባ

ቫይቫክስ ወባ ብቻ

14. ለወባ ነጋቲቭ ውጤት በ“C” ፊደል ምልክት አጠገብ ቀይ መስመር ኖሮ በ“1” ወይም “2” ቀይ መስመር ሳይኖር ሲቀር

የወባ RDT ምርመራን ማድረግና ውጤትን መወሰን

15. ዋጋ የማይኖረው ውጤት

በ“C” ፊደል አጠገብ ቀይ መስመር የሌለው እና በ1 ወይም 2 ቁጥር ላይ ቀይ መስመር ያለው ወይም ምንም የሌለው ከሆነ ምርመራው ዋጋ አይኖረውም ወይም ትክክል አልነበረም ማለት ነው። .

በ“C” ፊደል አጠገብ ቀይ መስመር ሳይኖር ሲቀር፤ ምርመራውን ያልተከፈተ አዲስ መመርመሪያ እና ጣት መውጊያ በመጠቀም መድገም ያስፈልጋል

ህፃኑን ማከም

በምርመራና ስያሜ ቻርት ላይ የተቀመጠውን ህክምና ለህፃኑ ስጪው

እናት የሚዋጡ መድሀኒቶችን በቤት ውስጥ እንዴት እንደምትሰጥ ማስተማር

የሚዋጡ መድሀኒቶችን በቤት ውስጥ በምትሰጡበት ጊዜ የሚከተሉትን መመሪያዎች ተከተይ፤ እንዲሁም የያንዳንዱን መድሀኒት መጠን/dose/ የሚሳየውን ሰንጠረዥ ተጠቀሙ።

- ▶ በመጀመሪያ ተገቢውን የመድሀኒት ዓይነት እና ከዚያም ለህፃኑ ዕድሜ እና ክብደት የሚሆነውን የመድሀኒቱን መጠን እወቁ
- ▶ መድሀኒቱን ለህፃኑ ያዘዘሽለት በምን ምክንያት እንደሆነ ለእናት አስረጃጅታ
- ▶ ህፃኑ በአንዴ መውሰድ ያለበትን መጠን አሳያት /አለካኩን አስረጃጅታ/
- ▶ እናት በራሷ ለህፃኑ በአንዴ የሚወስደውን መጠን ስትሰጥ ተመልከቻት
- ▶ የመጀመሪያውን ዶዝ እናት ለህፃኑ እንድትሰጥ አድርገ
- ▶ መድሀኒቱን አሽገሽ፤ ስሙን ጽፈሽ እና እንዴት እንደሚሰጥ አስረድተሽ ለእናት ስጪያት
- ▶ ህፃኑ ከአንድ በላይ መድሀኒት የታዘዘለት ከሆነ መድሀኒቶችን እየለየሽ ለእናት አስረድተሽ ስጪያት
- ▶ መድሀኒቶቹን ለህፃኑ እስኪያልቅ ድረስ መስጠት እንዳለባት ቢሻለውም እንኳን ማቋረጥ እንደሌለባት አስረጃጅታ
- ▶ እናት መድሀኒቱን ይዛ ከመሄዷ በፊት የነገርሻትን ነገር በትክክል መረዳቷን ጥያቄዎች በመጠየቅ አረጋግጪ።

▶ አሞክሲሲን

ከ 2 ወር እስከ 5 አመት እድሜ ህጻናት ለሳምባ ምች፣ ለአጣዳፊ የጆሮ ኢንፌክሽን ወይም ለበጣም ከባድ በሽታዎች ቅድመ ሪፈራል የሚሰጥ

እድሜ ወይም ክብደት	በቅፅበት የሚሟሟውን አሞክሲሲን፡ በቀን 2 ጊዜ ለ5 ቀን ስጪ		
	ባለ 250 ሚግ ዲቲ	ባለ 125 ሚግ ዲቲ	ባለ 250 ሚግ በ5 ሚሊ ሽሮፕ
ከ2 እስከ 12 ወር (4 - <10 ኪግ)	1 ክኒን	2 ክኒን	5 ሚሊ
ከ12 ወር እስከ 3 ዓመት (10 - <14 ኪግ)	2 ክኒን	4 ክኒን	10 ሚሊ
ከ3 ዓመት እስከ 5 ዓመት (14 - 19 ኪግ)	3 ክኒን	6 ክኒን	15 ሚሊ

▶ በጭንጡንቻ የሚሰጥ አንቲባዮቲክ - ጄንታማይሲን* ስጪ።

• ለቅድመ ሪፈራል፡ ከሪፈራል በፊት አንድ ዶዝ ሰጪ።

ክብደት	ጄንታማይሲን 80ሚግ/ በ 2ሲሲ
4 - < 6 ኪግ	0.7 ሲሲ
6 - < 10 ኪግ	1.5 ሲሲ
10 - < 14 ኪግ	2.3 ሲሲ
14 - < 19 ኪግ	3.0 ሲሲ

* ለታመመ ህጻን ባለ 80 ሚግ/ በ 2ሲሲ ጄንታማይሲን ብቻ ተጠቀሟል። ባለ 20 ሚግ/በ 2ሲሲ የሆነ ጄንታማይሲን ለታመመ ህጻን በፍጹም እንዳትጠቀሙ።

ዚንክ (Zinc)

ተቅማጥ ለያዛቸው ህፃናት በሙሉ በቀን አንድ ጊዜ ለ10 ቀናት ዚንክ እንዲወስዱ መስጠት

ዕድሜ	ዶዝ (20 ሚ.ግ ኪ.ጊን)
ከ6 ወር በታች	1/2
6 ወር ወይም ከዚያ የበለጠ	1

ለትንንሽ ህፃናት የዚንክ ክፍት በታለበ ጥቂት የጡት ወተት (5 ሲ.ሲ) ወይም በ አ ር ኤስ፣ ወይም በጥቂት ንፁህ ውሃ፣ አሟምቶ ማጠጣት፤ ትላልቅ ልጆች ክፍት አኝከው መዋጥ፤ ወይም በንፁህ ውሃ ማምቶ መውሰድ ይችላሉ ።

ቫይታሚን ኤ (Vitamin A)

- ▶ ለኩፍኝ ቫይታሚን ኤ ሶስት ጊዜ ስጪ 1ኛ ወዲያው (በመጠበት ቀን) ስጭ
- ▶ 2ኛ በጊታው (በሚቀጥለው ቀን) ስጭ
- ▶ 3ኛ በ 14ኛው ቀን ስጭ

- ▶ ከባድ የተወሰነ ኩፍኝ ላለው ህፃን አንድ ዶዝ ወዲያው ስጥተሽ ወደ ጤና ጣቢያ ላኪ
- ▶ ከ 6ወር - 5 አመት ላለ ህፃን ባለፈው 6 ወር ቫይታሚን ኤ ካልወሰደ አንድ ዶዝ ወዲያው ስጪው

ዕድሜ	ቫይታሚን ኤ		
	200 000 ዩ.ኒት	100 000 ዩ.ኒት	50 000 ዩ.ኒት
ከ6 ወር በታች (ለህክምና ብቻ)		1/2	1
6 - 12 ወር	1/2	1	2
12 - 5 ዓመት	1	2	4

ፓራሲታሞል (Paracetamol)

- ▶ ለትኩሳት (38.5 ዲ.ሴ) ወይም ለጆሮ ህመም ፓራሲታሞል መስጠት
- ▶ ትኩሳቱ እስኪበርድ ወይም ጆሮ ህመሙ እስኪሻለው ድረስ ፓራሲታሞል በየ6 ሰዓቱ ይውሰድ

ፓራሲታሞል		
ዕድሜ/ክብደት	ኪ.ጊን (ባለ 100 ሚ.ግ)	ኪ.ጊን (ባለ 500 ሚ.ግ)
ከ2 ወር - 3 ዓመት ወይም ከ4 - 14 ኪ.ግ	1	1/4
ከ3 ዓመት- 5 ዓመት ወይም ከ14 - 19 ኪ.ግ	1 ½	1/2

ሜቤንዳዞል ወይም አልቤንዳዞል (Mebendazole OR Albendazole)

መድሀኒት	ዕድሜው 2 - 5 ዓመት የሆነ ህፃን ባለፈው 6 ወር ውስጥ ካልወሰደ አንድ ዶዝ ስጪው
አልቤንዳዞል 400 ሚ.ግ	1 ኪ.ጊን
ሜቤንዳዞል 500 ሚ.ግ	1 ኪ.ጊን
ሜቤንዳዞል 100 ሚ.ግ.	5 ኪ.ጊን

የወባ መድሀኒቶች

ኮኦርተም /Coartem/

- ለፋልሲፓሪም ወይም ለተቀላቀለ ወባ ለ 3 ቀን የሚሰጥ
- አንዱ ኪሊን 20 ሚ.ግ. አርተሚተር እና 120 ሚ.ግ ሱሜሎንትሪን የያዘ

ክብደት (ኪ.ግ.)	ዕድሜ	የሚወስደው ኪሊን (በቀን 2 ጊዜ ለ3 ቀን)
<5	< 4 ወር	1
5 - 14.9	4 ወር - 2 ዓመት	1
15 - 24.9	3 - 7 ዓመት	2
25 - 34.9	8 - 10 ዓመት	3
≥ 35	≥ 10 ዓመት	4

ፕሪማኩዊን /Primaquine Phosphate/

ለፋልሲፓሪም ወይም ለተቀላቀለ ወባ አንድ ጊዜ የሚሰጥ ከ 6 ወር በታች ለሆነ ህጻን ፕሪማኩዊን አይሰጥም

ክብደት (ኪ.ግ.)	ዕድሜ	የሚወስደው ኪሊን ባለ 7.5 ሚ.ግ አንድ ጊዜ ብቻ
8 - 18.9	6 ወር - 4 ዓመት	1/2
19 - 24.9	5 - 7 ዓመት	3/4
25 - 34.9	8 - 10 ዓመት	1

አርቴሱኔት

- በፊንጢጣ የሚገባ (Artesunate suppository) አንድ ዶዝ:

ዕድሜ	አርቴሱኔት (ሚግ)	አርቴሱኔት አሰጣጥ (በፊንጢጣ የሚገባ)
2 ወር - 3 ዓመት	100	አንድ 100-ሚግ
3 ዓመት - 6 ዓመት	200	ሁለት 100-ሚግ

ክሎሮኪን (Chloroquine)

- ለ ቫይቫክስ ወባ ለ 3 ቀን የሚሰጥ
- ባለ 150 ሚግ ቤዝ ኪሊን ወይም ባለ 50 ሚግ ቤዝ በ 5 ሚሊ. ሽሮፕ፤
- አጠቃላይ ዶዝ 25 ሚግ ቤዝ በኪን ለ3 ቀን (10 ሚግ በ1ኛው እና 2ኛው ቀን፣ 5 ሚግ በ3ኛው ቀን).

ክብደት (ኪ.ግ)	ዕድሜ	መድሃኒት	1ኛ ቀን	2ኛ ቀን	3ኛ ቀን
5 - 6.9	< 4 ወር	ኪሊን	1/2	1/2	1/4
		ሽሮፕ	5 ሚሊ.	5 ሚሊ.	2.5 ሚሊ.
7 - 10.9	4 - <12 ወር	ኪሊን	1/2	1/2	1/2
		ሽሮፕ	7.5 ሚሊ.	7.5 ሚሊ.	5 ሚሊ.
11 - 14.9	1 - <3 ዓመት	ኪሊን	1	1	1/2
		ሽሮፕ	12.5 ሚሊ.	12.5 ሚሊ.	7.5 ሚሊ.
15 - 18.9	3 - <5 ዓመት	ኪሊን	1	1	1
		ሽሮፕ	15 ሚሊ.	15 ሚሊ.	10 ሚሊ.
19 - 24.9	5 - <8 ዓመት	ኪሊን	1½	1½	1
		ሽሮፕ	20 ሚሊ.	20 ሚሊ.	15 ሚሊ.
25 - 35.9	8 - <11 ዓመት	ኪሊን	2½	2½	1
36 - 49.9	11 - <14 ዓመት	ኪሊን	3	3	2
≥ 50	≥ 14 ዓመት	ኪሊን	4	4	2

የደም ስኳር ማነስ ማከምና መከላከል

- ህፃኑ ጡት መጥባት የሚችል ከሆነ፣ መጥባቱን እንዲቀጥል ማድረግ
- ህፃኑ ጡት መጥባት የማይችል ግን መጠጣት/መዋጥ የሚችል ከሆነ
 - የታለበ የእናቱን ጡት ወተት እንዲጠጣ ማድረግ
 - ሁለቱንም ማግኘት ካልተቻለ ደግሞ የተበጠበጠ ስኳር ማጠጣት (በሪፈራል ወደ ጤና ጣቢያ ከመሄዱ በፊት 50 ሚሊ የተበጠበጠ ስኳር ማጠጣት)

የተበጠበጠ ስኳር ማዘጋጀት

4 የሻይ ማንኪያ ስኳር (20 ግራም) በ200 ሚሊ (3 የቡና ስኳር) ንፁህ ውሀ መበጥበጥ

እናት ቀላል ኢንፌክሽኖችን በቤት ውስጥ እንድታክም ማስተማር

- ለእናት የህክምናውን ምንነት እና ለምን እንደሚጠቅም አስረጃጃይት፤ በየኢንፌክሽኑ ሳጥን ውስጥ የተዘረዘሩትን ማድረግ ያለባትን ነገሮች ግለጫላት
- የመጀመሪያውን ህክምና እዛው ባለሽበት ለህፃኑ ስትሰጠው ተመልክቺያት (ለሳልና ጉሮሮን ለማራስ የሚሰጠውን ህክምና አይመለከትም)
- ሕክምናውን ምን ያህል ጊዜ በቀን ውስጥ መስጠት እንዳለባት አስረጃጃይት
- ለሕክምናው የሚያስፈልጋት ከሆነ የቴትራሳይክሊን ቅባት ወይም ጂቪ በብልቃጥ ስጪያት

የዓይን ኢንፌክሽንን በቴትራሳይክሊን ማከም

- ▶ ሁለቱንም ዓይኖቹን በቀን 3 ጊዜ እጠባባይ
 - እጅሽን ታጠባ
 - ህፃኑ ዓይኑን እንዲጨፍን አድርገ
 - ዓይኑ ላይ ያለውን መግል እና ቆሻሻ በንጹህ ጨርቅና ውሀ ጠራርገ
- ▶ በሁለቱም ዓይኖቹ በቀን 3 ጊዜ ቴትራሳይክሊን ቀብ
 - ህፃኑ ወደ ላይ እንዲያይ አድርገ
 - በታችኛው ዓይኑ ቀብ በውስጥ በኩል ቅባቱን በትንሹ አድርገለት
 - እጅሽን በድጋሚ ታጠባ
- ▶ የዓይኑ ቅላት እስኪጠፋለት ድረስ ሕክምናውን ቀጥይ
- ▶ ዓይኑ ውስጥ ሌሎች ቅባቶች ወይም ጠብታዎች አትጨምሪ

የጆሮ መግልን በጨርቅ ማድረቅ

- ▶ ጆሮውን ቢያንስ በቀን 3 ጊዜ አድርቁው
 - እርጥበት የሚመጥ ንጹህ ለስላሳ ጨርቅ ጠቅልለሽ ማድረቁ አዘጋጂ
 - የተጠቀሰለውን ጨርቅ ጫፍ ህፃኑ ጆሮ ውስጥ አስገቢ
 - ጨርቁ ሲርስ /ሲመጥ/ ከጆሮው አውጪው
 - ሌላ ንጹህ ጨርቅ እየተካሸ ፈሳሹ እስኪቆም ድረስ ጆሮውን አድርቁ

ቤት ውስጥ በሚዘጋጁ ፈሳሽ ሳልን ማስታገስ እና ጉሮሮን ማራስ

- ▶ ሊወሰዱ የሚችሉ ፈሳሾች
 - ጡት ብቻ ለሚጠባ ህፃን፣ የጡት ወተት
 - ቤት ውስጥ የሚዘጋጁ እንደ ማር፣ ሻይ ወይም የፍራፍሬ ጭማቂ
- ▶ መወሰድ የሌለባቸው
 - የሳል ሽሮፕ /በተለይ ዳይጎኒል ሃይድራሚን እና ኮዴይን የያዙት/ ለምሳሌ፡- ቤራንቲን ፣ ቤኒሊን ሽሮፕ

የአፍ ውስጥ ቁስልን (Oral thrush) ማከም

እናት የሚከተሉትን ታድርግ

- ▶ እጁን መታጠብ
- ▶ ጣቷ ላይ ንጹህ ጨርቅ ጠቅልላ እና ጨርቁን በጨው ውሀ አርሳ አፉን በየ 6 ሰአት መጠራረግ
- ▶ አፉን በግማሽ በተበረዘ ጂቪ (0.25%) በየ 12 ሰአት መቀባት
- ▶ እጁን መታጠብ

የተዘጋ አፍንጫን ማጽዳት

- እጅን መታጠብ
- እርጥበት የሚመጥ ንጹህ ጨርቅ ጠቅልሎ ማዘጋጀት
- ውሃ አፍልቶ ለብ ያለ እስኪሆን ድረስ ማቀዝቀዝ
- ለብ ባለው ውሀ ውስጥ ጥቂት ጨው ጨምረበት
- ንጹሁን ጨርቅ በጨዋማው ውሃ አርሺው
- በራሰው ጨርቅ እየጠረገሽ የተዘጋውን አፍንጫ አጽጂ

ተቅማጥ ለያዘው ህፃን ፈሳሽ መስጠትና መመገብ

► ፕላን ሀ (A):- ዲሃይድሬሽን የሌለውን ተቅማጥ ቤት ውስጥ ማከም

እናትን ስለ አራቱ የቤት ውስጥ ህክምና ተግባሮች ማስረዳት እነዚህም ተጨማሪ ፈሳሽ መስጠት፣ ዜንክ መስጠት፣ መመገብ መቀጠል እና መቼ መመለስ እንዳለባት ማወቅ ናቸው

1. ተጨማሪ ፈሳሽ መስጠት (ህፃኑ መውሰድ የቻለውን ያህል)

- ▶ ለእናት እነዚህን ንገሪያት
 - ህፃኑን ቶሎ ቶሎ እና ብዙ አጥቢው
 - ህፃኑ ጡት ብቻ ከሆነ የሚወስደው ተጨማሪ ኦክስጅን ኦክስጅን ስጦታ
 - ከጡት ሌላ የሚመጣ ከሆነ ከሚከተሉት ውስጥ ተጨማሪ ይውሰድ ኦክስጅን ስጦታ፣ ሾርባ፣ አጥሚት ወይም ንጹህ ውሀ
 - ለህፃኑ ቤት ውስጥ ኦክስጅን መስጠት በጣም አስፈላጊ ነው በተለይ
 - ህፃኑ በፕላን ለ (B) ወይም ሐ (C) መሰረት የታከመ ከሆነ
 - ተቅማጥ እየባሰበት ነገር ግን ወደ ጤና ኤላ መመለስ ካልቻለ
- ▶ እናት ኦክስጅን እንዴት መስጠቱን ማጠቃለያ እንዳለባት አስተምረያት ወይ ቤት ይዛው የምትሄደው 2 ኦክስጅን እሴት ስጦታ፡፡
- ▶ እናት ሁልጊዜ ከምትሰጠው ፈሳሽ ምን ያህል ተጨማሪ ኦክስጅን መስጠት እንዳለባት አስረጃጃጃ፡፡
 - እስከ 2 አመት ድረስ፣ 50 - 100 ሚሊ (1 ስኒ) ከያንዳንዱ ተቅማጥ በኋላ
 - 2 አመትና ከዛ በላይ፣ 100 - 200 ሚሊ (2 ስኒ) ከያንዳንዱ ተቅማጥ በኋላ
 - ህፃኑ ክብደቱ የሚታወቅ ከሆነ 10ሚሊ በኪ.ግ ክብደት ባስቀመጠው ቁጥር ሰጪ
- ▶ ፈሳሽ በምትሰጡት ጊዜ እናት እንዲህ እንድታደርግ ንገሪያት
 - በአንድ ብዙ ኦክስጅን ከመስጠት ይልቅ ትንሽ ትንሽ እና አሁንም አሁንም በስኒ መስጠት
 - ህፃኑ ካስመለሰው ለ 10 ደቂቃ ጠብቃ ቀስ ብላ ማጠቃለያ እንድትቀጥል
 - ተጨማሪ ፈሳሽ መስጠቷን ተቅማጥ እስኪቆም እንድትቀጥል

2. ዜንክ መስጠት

- ▶ ምን ያህል መስጠት እንዳለባት አስተምረያት
 - እስከ 6 ወር 1/2 ኪኒን በቀን አንድ ጊዜ ለ 10 ቀን
 - 6 ወርና ከዛ በላይ 1 ኪኒን በቀን አንድ ጊዜ ለ 10 ቀን
- ▶ ኪኒንን እንዴት መስጠት እንዳለባት አስተምረያት
 - ከ 6ወር በታች - ኪኒንን በታላብ የጡት ወተት ወይም በኦክስጅን ስጦታ መስጠት
 - ከ 6ወር እስከ 1 ዓመት በታች - ኪኒንን በታላብ የጡት ወተት ወይም በኦክስጅን ስጦታ መስጠት
 - ከ1 ዓመት በላይ - ኪኒንን በንጹህ ውሀ በጥብብ እንዲጠጣው ማድረግ
 - ዜንክ ለ10 ቀናት መስጠት እንዳለባት በደንብ ንገሪያት

3. ምግብ መስጠትን መቀጠል - እናትን መምከር በሚለው ቻርት መሰረት

► ፕላን ለ (B):- መለስተኛ ዲሃይድሬሽንን በ ኦክስጅን ስጦታ ማከም

የታዘዘለትን ኦክስጅን በ 4 ሰዓት ውስጥ እንዲወስድ አድርጋ

▶ መጀመሪያ በ 4 ሰዓት ውስጥ ምን ያህል ኦክስጅን ይወስዳል የሚለውን እውቂ፣ ለዚህም ቀጥሎ ያለውን ሳጥን ተመልከቹ፡-

- የህፃኑን ክብደት ተጠቅመሽ የሚያስፈልገው ኦክስጅን ከሳጥኑ ውስጥ ወስኚ፡፡ የህፃኑን ዕድሜ የምትጠቀሚው ክብደቱ ካልታወቀ ብቻ ነው፡፡
- ክብደቱን በመጠቀም ህፃኑ የሚያስፈልገውን ኦክስጅን 75 ሚሊ በኪ.ግ ተደርጎም ሊሰጥ ይችላል፡፡
- ህፃኑ ከተሰለፈው መጠን በላይ ኦክስጅን መጠጣት ከፈለገ ይጠጣ

ዕድሜ	ከ 4 ወር በታች	4-12 ወር	12 ወር - 2 አመት	2 - 5 አመት
ክብደት	< 6 ኪ.ግ	6 - 10 ኪ.ግ	10 - 12 ኪ.ግ	12 - 19 ኪ.ግ
ኦክስጅን ስጦታ	200 - 400	400 - 700	700 - 900	900 - 1400
በኩና ስኒ (ባለ 70 ሚሊ)	3 - 6	6 - 10	10 - 13	13 - 20

- ▶ ፈሳሽ በምትሰጡት ጊዜ እናት እንዲህ እንድታደርግ ንገሪያት
 - በአንድ ብዙ ኦክስጅን ከመስጠት ይልቅ ትንሽ ትንሽ እና አሁንም አሁንም በስኒ መስጠት
 - ህፃኑ ካስመለሰው ለ 10 ደቂቃ ጠብቃ ቀስ ብላ ማጠቃለያ እንድትቀጥል
 - ህፃኑ ጡት መጥባት ከፈለገ እንድታጠባው
- ▶ ከ 4 ሰዓት በኋላ
 - ህፃኑን ደግመሽ መርምረሽ ለዲሃይድሬሽን ሰይሚው
 - በስያሜው መሰረት ተገቢውን ፕላን ተጠቅመሽ አክሚው
 - ምግብ እዚያው ኦክስጅን እየወሰደ መመገብ እንዲጀምር አድርጋ
- ▶ ህፃኑ ኦክስጅን ጠጥቶ ሳይጨርስ ከጤና ኤላው የሚሄድ ከሆነ ለእናቱ
 - ኦክስጅን ቤት ውስጥ እንዴት እንደሚዘጋጅ አሳያት
 - ምን ያህል ኦክስጅን በ 4 ሰዓት ውስጥ መስጠት እንዳለባት አሳያት
 - ዲሃይድሬሽኑን ለማከም የሚያስፈልገውን እና ተጨማሪ 2 የኦክስጅን እሴት ስጦታ
 - አራቱን የቤት ውስጥ ህክምና ተግባራት አስረጃጃጃ፣ እነዚህም፡፡

1. ተጨማሪ ፈሳሽ መስጠት
2. ዜንክ መስጠት
3. ምግብ መስጠትን መቀጠል
4. መቼ መመለስ እንዳለባት ማወቅ

}

ተጨማሪ ፈሳሽ እና ዜንክ ለመስጠት ፕላን ሀ(A) ን ተመልከቹ፤ እናትን ስለ አመጋገብ ለመምከር እና መቼ መመለስ እንዳለባት ለማሳወቅ እናትን መምከር የሚለውን ቻርት ክፍል ተመልከቹ፡፡

የምግብ ፍላጎት ምርመራ - Appetite Test

ከባድ የምግብ እጥረት ላለባቸው ህፃናት የሚደረግ የምግብ ፍላጎት ምርመራ ስልት

ዕድሜው ≥ 6 ወር የሆነው ህፃን ሚዋክ ከ 11.5 ሴ.ሜ በታች ከሆነ ወይም የሁለት እግር እብጠት ካለው እና ቀደም ሲል የተገለጹ አወሳሳቢ የጤና ችግሮች ከሌሉ የምግብ ፍላጎት ምርመራ አድርጊ።

የምግብ ፍላጎት ምርመራ እንዴት ይደረጋል?

1. ምርመራው በተረጋጋ ሁኔታ እና ጸጥ ባለ ቦታ መካሄድ አለበት
2. የምግብ ፍላጎት ምርመራው ለምን ዓላማና እንዴት እንደሚካሄድ ለተንከባካቢዎ አስረጂ
3. ተንከባካቢዎ በተቻለ መጠን እጁን መታጠብ አለበት
4. ተንከባካቢዎ ህፃኑን በታፋዎ ላይ አድርጋ ተረጋግታ ተቀምጣ ከእሽጉ ፕላምፒናት እያወጣች መስጠት ወይም በእጅዋ ላይ እየቀነሰች ማብላት አለበት
5. ህፃኑ እምቢ ካለ ተንከባካቢዎ እያባባለች በእርጋታና በትእግስት በቂ ጊዜ መስጠት አለበት። ምርመራው በአብዛኛው በአጭር ጊዜ የሚጠናቀቅ ቢሆንም እስከ 60 ደቂቃ ሊወስድ ይችላል። ነገር ግን ህፃኑ ፕላምፒናቱን እንዲወስድ/እንዲመገብ መገደድ የለበትም።
6. ህፃኑ ፕላምፒናቱን በሚወስድበት ጊዜ የሚጠጣው ብዙ ውሀ በኩባያ መስጠት/ማቅረብ ይስፈልጋል።

የምግብ ፍላጎት ምርመራ ውጤት-ህፃኑ የምግብ ፍላጎት ምርመራውን ማለፍ አለማለፉን ለማወቅ በሰንጠረዥ የተገለጸውን ተመልከቱ

1. አንድ ህፃን ቢያንስ በሰንጠረዥ ላይ የተገለጸውን መጠን ያህል ከተመገበ ምርመራውን አልፏል ማለት ነው
2. ስለዚህ ህፃኑ በተመላላሽ ህክምናው ይቀጥላል።

የምግብ ፍላጎት ምርመራን አለማለፍ

1. አንድ ህፃን ቢያንስ በሰንጠረዥ የተገለጸውን መጠን ያህል መመገብ ካልቻለ ምርመራውን አላለፈም ማለት ነው (ሰንጠረዥ ተመልከቱ)
2. ለተንከባካቢዎ ያሉት የህክምና መስጫ አማራጮችን ካሳዩሽ በኋላ ተኝቶ መታከም የሚመረጥበትን ዋና ምክንያት አስረጂ። በአካባቢው ተኝቶ መታከሚያ እና የተመላላሽ ህክምና አገልግሎቶች መኖራቸው ከተረጋገጠ ህፃኑ በየትኛው እንደሚታከም አብረሽ ወስኒ
3. ህፃኑን በአቅራቢያው ወደሚገኝ አስተኝቶ ማገገሚያ ጣቢያ (SC) አገልግሎት ወዳለው ጤና ማዕከል ላኪው

- በአቲፒ ክትትል ቀጠሮ ወቅት የምግብ ፍላጎት ምርመራ ሁልጊዜ መደረግ ይኖርበታል። ምርመራውን ያለፈ በተመላላሽ ህክምናው ይቀጥላል። ያላላፈ ደግሞ ወደ አስተኝቶ ማገገሚያ ጣቢያ ህክምና መዛወር ይኖርበታል።

የምግብ ፍላጎት ምርመራ (Appetite Test) ውጤት መወሰኛ ሰንጠረዥ

በከፍተኛ የምግብ እጥረት የተጎዳ ህፃን የምግብ ፍላጎት ምርመራን ለማለፍ ቢያንስ ከዚህ በታች የተገለጸውን መጠን ተመግቦ መጨረስ አለበት

ፕላምፒ ኒት (Plumpy Nut)		ቢፒ. 100 (BP 100) ብስኩት	
ክብደት በኪግ	እሽግ	ክብደት በ ኪግ	ዘንግ (Bar)
< 4	$\frac{1}{8}$.	< 5	$\frac{1}{4}$
4 እስከ 10	$\frac{1}{4}$	5 እስከ 10	$\frac{1}{2}$
10 እስከ 15	$\frac{1}{2}$	10 እስከ 15	$\frac{3}{4}$
> 15	$\frac{3}{4}$	> 15	1

ያልተወሰነ ከፍተኛ የምግብ እጥረት ያለባቸው ህፃናትን በተመሳሳሽ ህክምና መስጫ ጣቢያ (OTP) አክሚ

ህፃናት ከዚህ በታች በተገለጸው መሰረት ህክምና ስጪ

መድሀኒት	ህክምና
አሞክሲሲሊን	ህክምና ሲጀምር 1 ደዝ በጤና ኬላ አስውጭው፤ ቀጥሎም ለ7 ቀን በቤቱ ሆኖ የሚወስደውን ስጭው
ፎሊክ አሲድ	የደም ማነስ ምልክት ለሚታይበት ህፃን ብቻ፤ ህክምና ሲጀምር 1 ደዝ 5 ሚግ አስውጭው
ሚቤንዳዞል/አልቤንዳዞል	2 ዓመትና ከዛ በላይ ለሆኑ ህፃናት፤ በ2ኛው ጉብኝት ጊዜ (በ7ኛው ቀን) 1 ደዝ ስጪ
ቫይታሚን ኤ	ህፃኑ የ2 እግር እብጠት ከሌለው እና ባለፈው 6 ወር ውስጥ ካልወሰደ፤ በ4ኛው ሳምንት ክትትል ወቅት 1 ደዝ ስጭው
የኩፍኝ ክትባት (ከ9 ወር ዕድሜ ጀምሮ)	ህፃኑ ካልተከተበ ወይም የክትባት ካርድ ከሌለው በ4ኛው የክትትል ጉብኝት 1 ክትባት ስጭው

አሞክሲሲሊን (Amoxicillin) ያልተወሰነ ከፍተኛ የምግብ እጥረት ላላቸው ህፃናት			
ክብደት በ ኪግ	መጠን 2 ጊዜ በቀን	250 ሚግ ክኒን	ሽፎፕ 250 ሚግ በ 5 ሲ.ሲ
< 5	125 ሚግ	½	2.5 ሲ.ሲ
5 – 10	250 ሚግ	1	5 ሲ.ሲ
10 – 20	500 ሚግ	2	10 ሲ.ሲ
20 – 35	750 ሚግ	3	
> 35	1000 ሚግ	4	

**ያልተወሳሰበ ከፍተኛ የምግብ እጥረት ያለበትን ህፃን
በተመላላሽ ህክምና መስጫ ጣቢያ (OTP) አክሚ**

≥6 ወር ዕድሜ ሆኖት ከፍተኛ የምግብ እጥረት ያለው ነገር ግን በሌላ በሽታ ያልተወሳሰበ እና የምግብ ፍላጎት ምርመራ ላለፈ ህፃን የተመላላሽ ህክምና አገልግሎት (OTP) በጠና ኬላሽ ካለ RUTF በሚከተለው ሰንጠረዥ መሰረት ስጪ

ክብደት በ ኪግ	ፕላምፒኒት (Plumpy Nut)		ቢፒ. 100 (BP 100) ብስኩት	
	እሽግ በቀን	እሽግ በሳምንት	ዘንግ (Bars) በቀን	ዘንግ (Bars) በሳምንት
3.0 እስከ 3.4	1¼	9	2	14
3.5 እስከ 4.9	1½	11	2½	18
5.0 እስከ 6.9	2	14	4	28
7.0 እስከ 9.9	3	21	5	35
10 እስከ 14.9	4	28	7	49
15 እስከ 19.9	5	35	9	63

በተመላላሽ ህክምና (OTP) እየታከመ ያለውን ህፃን ተንከባካቢን ማስተማር

ተንከባካቢዎችን ለማስተማር የሚጠቅሙ ቁልፍ መልዕክቶች

1. በስሎ የተዘጋጀ የህክምና ምግብ (RUTF) በከባድ የምግብ እጥረት ለተጠቁ ብቻ የሚሰጥ መድሃኒትም ምግብም ነው። ከታዘዘለት ህፃን ውጭ ለሌላ ሰው አሳልፎ መስጠት በፍጹም ክልክል ነው።
2. የታመሙ ህፃናት ብዙ ጊዜ ምግቡን ላይወዱት ይችላሉ። በትንሽ በትንሹ እና ቶሎ ቶሎ በየ3-4 ሰዓቱ (እስከ 8 ጊዜ ድረስ በቀን) እንዲወስድ ማደፋፈር ያስፈልጋል
3. ከፍተኛ የምግብ እጥረት ያላቸውና ተመላላሽ ህክምናን የሚከታተሉ ህፃናት ለማገገም የሚያስፈልጋቸው በስሎ የተዘጋጀ የህክምና ምግብ (RUTF) ብቻ ነው
4. ጡት ለሚጠቡ ልጆች በስሎ የተዘጋጀ የህክምና ምግብ (RUTF) ከመስጠት በፊት የእናቱን ጡት መስጠት/ማጥባት ያስፈልጋል።
5. ህፃኑ በስሎ የተዘጋጀ የህክምና ምግብ (RUTF) በሚመገብበት ወቅት ብዙ ውሀ መስጠት ያስፈልጋል
6. ህፃኑ የተሰጠውን የሰዓቱ በስሎ የተዘጋጀ የህክምና ምግብ (RUTF) ጨርሶ ሌላ እቤት የተዘጋጀ ምግብ ቢፈልግ መስጠት ያስፈልጋል
7. የሚቻል ከሆነ የህፃኑን እጆችና ፊት በውሀ እና በሳሙና ማጠብ ያስፈልጋል
8. ምግቡን በንጹህና ተከድኖ መቀመጥ አለበት
9. በከፍተኛ የምግብ እጥረት የተያዘ ህፃን በቀላሉ በቅዝቃዜ ይጎዳል ሁልጊዜ ሰውነቱን መሸፈንና ሙቀቱን መጠበቅ ያስፈልጋል
10. ህፃኑ በተቅማጥ ቢያዝ መመገብ በፍጹም አለማቆም፤ ተጨማሪ ምግብና ንጹህ ውሀ ወይም ጡት መስጠት ያስፈልጋል

አስታውሽ - ተንከባካቢዎ መልዕክቱ የገባትና ያልገባት መሆኑን ለማረጋገጥ ተገቢ የሆኑ ጥያቄዎችን በመጠየቅ ፈትሽ።

- ህፃኑ እስኪያገግም ድረስ ወደጤና ኬላው በየሳምንቱ ማመላለስ ያስፈልጋል።

እናትን ምክሪ

ምግብ

► የህፃኑን አመጋገብ መርምሪ

- ህፃኑ ዕድሜው ከ24 ወር በታች ከሆነ፤ ወይም መለስተኛ የምግብ እጥረት ካለውና ምንም ዓይነት ሪፈራል የማይፈልግ ከሆነ አመጋገቡን መርምሪ
- የህፃኑን የወትሮው እና በህመሙ ወቅት ያለው የአመጋገብ ሁኔታ ጠይቁ። የእናትን ምላሽ ከዚህ በታች ከተጠቀሰው ልጁ በዕድሜው ተገቢ ከሆነው የአመጋገብ ምክር ጋር አወዳድሪና የአመጋገብ ችግር ያለበት/የሌለበት ብለሽ ሰይሚው።

ጠይቁ

- ልጅሽን ጡት ታጠቢያለሽ? አዎ _____ የለም _____
 - በቀን ስንት ጊዜ? _____ ያህል
 - ሌሊትም ጡት ታጠቢያለሽ? አዎ _____ የለም _____
 - ህፃኑ አንዱን ጡት ጠብቶ ሳይጨርስ ወደ ሌላው ታዞሪያለሽ? አዎ _____ የለም _____
- ህፃኑ ከጡት ሌላ ምግብ ይወስዳል? አዎ _____ የለም _____

ምን ዓይነት ምግብ/ፈሳሽ? _____

በቀን ምን ያህል ጊዜ ይመገባል? (የድግግሞሽ ብዛት) _____

 - ህፃኑን ለመመገብ ምን ትጠቀሚያለሽ? ኩባያ _____ ጡጦ _____ ሌላ _____
 - መለስተኛ የምግብ እጥረት ካለው በአንድ ጊዜ ምን ያህል ይሰጠዋል? (መጠን) _____
 - ህፃኑ በራሱ ዕቃ ነው የሚመገበው? አዎ _____ የለም _____
 - ማነው የሚመገበው? _____
 - እንዴት? (እያጫወቱ መመገብ) አዎ _____ የለም _____
- በዚህ ህመም ጊዜ የልጁ የአመጋገብ ሁኔታ ተቀይሯል? አዎ _____ የለም _____

አዎ ከሆነ እንዴት (የታመመን ልጅ አመጋገብ) _____

► በህመም እና በጤንነት ጊዜ የሚሰጥ የአመጋገብ ምክር (ድጋፍ)

እስከ 6 ወር ዕድሜ

- 1) ህፃኑ ጡት መጥባት በፈለገ ጊዜ ሁሉ፣ ቀንና ሌሊት ከ10-12 ጊዜ ያጥቡት
- 2) ህፃኑ 6 ወር እስኪሞላው ድረስ ጡትዎን ብቻ ያጥቡ ውሃም ቢሆን መስጠት አያስፈልግም
- 3) ማጥባት የጀመሩትን አንደኛውን ጡት ወተቱ አስኪሟጠጥ ድረስ ያጥቡት ከዚያም ወደ ሌላው ያዙሩ ይህም ሕጻኑ ከበስተኋላ የሚመጣውን በአልሚ ምግብ የዳበረውን የጡት ወተት ለማግኘት ያስችለዋል
- 4) በህመም ጊዜና ከህመም በኋላ ቢያንስ እስከ 2 ሳምንት ድረስ ጡትዎን ቶሎ ቶሎ ያጥቡት
- 5) ተጨማሪ ምግብ/ፈሳሽ ውሃም ቢሆን አይስጡ
- 6) ልጅዎን በ2 ሳምንት ውስጥ ጀምሮ በየቀኑ ለ15-20 ደቂቃ ያህል ፀሐይ ያሙቁት

ከ6 ወር - 12 ወር ዕድሜ ላሉ

1. ህፃኑ መጥባት በፈለገ ጊዜ ሁሉ ቀንና ማታ ያጥቡት
2. ተጨማሪ ምግብ በ6 ወር ዕድሜው ይጀምሩ - ለስለስ ያለ ምግብ ትንሽ በትንሽ በመስጠት እንዲለማመድ ያድርጉ ቀስ በቀስም መጠኑንና ውፍረቱን ይጨምሩ
3. ወዲያውኑ የተዘጋጀ የዳበረ ምግብ ይስጡት ከእህልና ከጥራጥራ ተቀላቅሎ የተዘጋጀ ገንፎ፣ የሽፎ ፍትፍት፣ የመረቅ ፍትፍት፣ የተፈጨ ድንችና ካሮት፣ የተፈጨ ጎመን፣ ንቁላል፣ እና ፍራፍሬን በመጨመር ምግቡን አዳብሩት
4. በህፃኑ ምግብ ውስጥ ቅቤ ወይም ዘይት ሁልጊዜ ይጨምሩ የእንስሳት ውጤቶች (ሥጋ፣ ጉበት፣ ዓሣ፣ እንቁላል) ቢጫ ፍራፍሬ (ብርቱካን፣ ፓፓያ፣ ማንጎ) ይመግቡት
5. ህፃኑ ጡት የሚጠባ ከሆነ ከላይ የተዘረዘረውን ምግብ በቀን 3 ጊዜ፣ ጡት የማይጠባ ከሆነ በቀን 5 ጊዜ ይመግቡት (3 ጊዜ ዋና ምግብ 2 ጊዜ መክሰስ)
6. ጡት የማይጠባ ህፃን ከሚወስደው ተጨማሪ ምግብ ጋር በቂ የጡት ምትክ ወተት ማግኘት አለበት
7. በህመም ወቅት የጡት ወተትን ምግብና ፈሳሽን ቶሎ ቶሎ መግቡት እንዲሁም ከተሻለው በኋላ ለ2 ሳምንት ያህል ከላይ ከተጠቀሰው ሌላ አንድ ተጨማሪ ምግብ መስጠት ከህመሙ በቶሎ እንዲያገግም ይረዳዋል።
8. ለልጅዎ ከ6 ወር ጀምሮ በዓመት ሁለት ጊዜ ቫይታሚን ኤ እንዲወስድ ያድርጉ
9. ለልጅዎ በ2 ሳምንት ውስጥ ጀምሮ በየቀኑ ለ15-20 ደቂቃ ያህል የጠዋት ፀሐይ ያሙቁት

ከ12 ወር እስከ 2 ዓመት ዕድሜ

1. ልጅዎ ጡት መጥባት በፈለገ ጊዜ ሁሉ ያጥቡት
2. ቤተሰቡ ከሚመገበው በንጥረ ምግብ ከዳበረ በቂ ምግብ ይመግቡት ከተለያዩ እህልና ጥራጥራ የተዘጋጀ ገንፎ፣ ሽፎ፣ ክክ፣ መረቅ ፍትፍት፣ የተፈጨ ድንችና ካሮት፣ ጎመን ያልተበረዘ ወተት እንቁላልና ፍራፍሬ ይመግቡት
3. ትንሽ ቅቤ/ዘይት በልጁ ምግብ ውስጥ ይጨምሩ ከእንስሳት ውጤቶች (ሥጋ፣ ጉበት፣ ዓሣ፣ እንቁላል) ጥራጥራ እና አትክልቶች (አረንጓዴ ቅጠል ካሮት) ቢጫ መልክ ያላቸው ፍራፍሬዎች (ብርቱካን፣ ፓፓያ፣ ማንጎ) ይስጡት
4. ይህን ምግብ ቢያንስ በቀን 5 ጊዜ ከ3-4 ዋና ምግብና 2 ጊዜ መክሰስ ይስጡት
5. ጡት መጥባት ያቆመ ልጅ የጡት ወተት በተጨማሪ ከሚወስደው ምግብ ላይ ማግኘት አለበት
6. ለልጅዎ የራሱን ምግብ ያጫወቱ ይመግቡት
7. ወዲያውኑ የተዘጋጀ ምግብ በንጹህ እቃ ይስጡት
8. በህመም ወቅት የፈሳሽን/ የምግብ መጠን ይጨምሩ ቀድሞ ከሚወስደው ከላይ ከተጠቀሰው ሌላ በተጨማሪ አንድ በየቀኑ ለሁለት ሳምንት ያህል ይመግቡት ይህ በፍጥነት እንዲያገግም ረዳዋል።
9. ለልጅዎ ቫይታሚን ኤ በየ6 ወሩ እንዲያገኝ ያድርጉ

2 ዓመት እና ከ 2 ዓመት ዕድሜ በላይ

1. ቤተሰቡ ከሚመገበው ከተለያዩ የምግብ ዓይነቶች ወዲያውኑ የተሰራ ምግብ በቀን ከ 3-4 ጊዜ ይመግቡት
2. በተጨማሪ እንደ እንቁላል፣ ወተት፣ ፍራፍሬ ቁጣ፣ ዳቦ፣ የበሰለ ቢጫ ፍራፍሬ የመሰላሰሉትን በቀን ሁለት ጊዜ ለመክሰስ ይስጡት
3. ለልጅዎ የራሱን ምግብ እያጫወቱ ይመግቡት
4. ወዲያውኑ የተሰራ ምግብ በንጹህ ዕቃ ይስጡት
5. በህመም ወቅት የፈሳሽና የምግብ መጠን ይጨምሩ ቀድሞ ከሚወስደው ከላይ ከተጠቀሰው ሌላ በተጨማሪ አንድ በየቀኑ ለሁለት ሳምንት ያህል ይመግቡት ይህ በፍጥነት እንዲያገግም ይረዳዋል።
6. ለልጅዎ ቫይታሚን እና ሜቤንዳዘል (mebendazole) በየስድስት ወሩ እንዲያገኝ ያድርጉ

▶ ስለአመጋገብ ችግሮች እናትን መምከር

ከዚህ በላይ በተገለጸው መንገድ ህፃኑ የማይጠባ ከሆነ እናትን በአግባቡ ምክራ፤ ከዚህም በተጨማሪ የሚከተሉትን ምክራ

- ▶ እናት የጡት ማጥባት ችግር ካለባት የጡት አጠባቂን መርምሪ (የጨቅላ ህፃናትን ቻርት ተመልከቹ) እንደአስፈላጊነቱ ስለ ህጻን አስተቃቀፍና ጡት አጎራረስ ለእናትየዋ አሳይ
- ▶ ህፃኑ ከ6 ወር በታች ከሆነ እና ሌላ ተጨማሪ ምግብና ወተት የሚወስድ ከሆነ
 - ለእናት ቶሎ ቶሎ እና ረዘም ላለ ጊዜ ቀንና ሌሊት ጨምሮ እንድታጠባና ቀስ በቀስ ሌላ ወተትና ምግብ እንድትቀንስና እንድታቋርጥ ሀሳብ ማቅረብ
 - እናት እንዳትጨነቅ ማበረታታት ይህም ህፃኑ የሚያስፈልገውን በቂ ወተት እንዲኖራት ይረዳታል

- ▶ ህፃኑ በውሀ የተበረዘ ወተት ወይም ሙቅ የሚጠባ ከሆነ
 - ወተቱን በውሀ ሳይበርዙ ይስጡ
 - ህፃኑ ለስለስ ያለና በማእድን የዳበረ ገንፎ እንደሚያስፈልገው ለእናትየው አስታውሹ

- ▶ እናት ልጇን ለመመገብ ጡጦ የምትጠቀም ከሆነ
 - ጡጡን በኩባያ እንድትተካ ምክራ
 - ለእናት እንዴት በኩባያ (ስኒ/ፍንጃል) መመገብ እንደምትችል አሳይ

- ▶ እናት ህፃኑን እያጫወተች የማትመግብ ከሆነ
 - ከልጅ ጋር ተቀምጣ እያበረታታች እንድታበላ ምክራ
 - በተለየ ሳህን በቂ የሆነ ምግብ ለልጅ እንድትሰጥ ምክራ

- ▶ በሀመም ጊዜ ልጅ በሚገባ ካልተመገበ ለእናት ይህን ምክራ
 - ቶሎ ቶሎ እና ለረጅም ጊዜ ጡት ማጥባት
 - የተለያዩ፣ ለስለስ ያለ እና ለመበላት/ለማላመጥ የሚቻልና ህፃኑ የሚወደውን ምግብ ማዘጋጀት ይህም ህፃኑ በሚገባ እንዲበላ ያደርገዋል። ከዚህም በተጨማሪ ቶሎ ቶሎ በትንሹ ይመግቡት
 - የአፍንጫ መዘጋት ከገጠመው በአመጋገቡ ላይ እንዳያስቸግረው ያፅዱለት
 - ልጅ እየተሻለው ሲሄድ የመብላት ፍላጎቱ እየተሻሻለ እንደሚሄድ ይረዱ

- ▶ እናት በቫይታሚን ኤ የበለጸጉ ምግቦችን የማትሰጠው ከሆነ
 - በቫይታሚን ኤ የበለጸጉ ምግቦችን እንደ ጎመን፣ ጉበት፣ ካሮት፣ እንቁላል እንድትሰጠው ማበረታታት
- ▶ እናት ለልጇ ቤተሰቡ ከሚመገበው ምግብ (ስጋ፣ ዶሮ፣ አሳ) የማትሰጠው ከሆነ
 - እነዚህን ምግቦች ቤተሰቡ ሲመገብ ለልጇም እንድትሰጠው ማበረታታት

- ▶ ማንኛውም ዓይነት የአመጋገብ ችግር ካለው በ 5 ቀናት ውስጥ የክትትል ቀጠሮ ስጪው

ፈሳሽ

▶ ህፃኑ ሲታመም ብዙ ፈሳሽ እንድትሰጥ እናትን መምከር

ለታመመ ህፃን በሙሉ

-ከወትሮው የበዛ እና ረዘም ላለ ጊዜ ጡትሽን አጥቢው

-የሚጠጣውን ፈሳሽ ከወትሮው ጨምረሽ ስጪው፤ ለምሳሌ እንደ ሾርባ፣ የሩዝ ውሀ፣ ወተት ወይም ንፁህ ውሀ (ይህም ዕድሜው ከ6 ወር በላይ ከሆነው ብቻ)

ተቅማጥ ለታመመ ህፃን

- ተጨማሪ ፈሳሽ መስጠት በጣም አስፈላጊ ነው በፕላን ሀ (A) ወይም በፕላን ለ (B) ቻርት መሠረት ህክምናውን ስጪ

የክትትል ቀጠሮ ጉብኝት

ህፃኑን ይዛ ወደ ጤና ኬላ መቼ መመለስ እንዳለባት እናትን ስለመንገር

1. የክትትል ቀጠሮ ጉብኝት:

እናት ልጇን በተሰጣት የክትትል ቀጠሮ ቀን ይዛ መምጣት እንዳለባት ምክሪያት

የህፃኑ ችግር - የግዴታ ክትትል የሚያስፈልገው	የሚመለስበት ቀን
የሳምባ ምች /pneumonia/ ወባ - ጉዳት ያደረሰ ኩፍኝ፤	በ 2ኛው ቀን
መለስተኛ ዲሀይድራሽን ተቅማጥ፤ አጣዳፊ የጆሮ ኢንፌክሽን፤ የቆየ የጆሮ ኢንፌክሽን፤ የአመጋገብ ችግር /feeding problem/	በ 5ኛው ቀን
ያልተወሰነ ከፍተኛ የምግብ እጥረት	በ 7ኛው ቀን
መካከለኛ የምግብ እጥረት	በ 15ኛው ቀን

የህፃኑ ችግር - ካልተሻለው ብቻ ክትትል የሚያስፈልገው	የሚመለስበት ቀን
ትኩሳት /ወባ ያልተገኘበት/ - ትኩሳቱ ካልበረደ፤ ትኩሳት /ወባ የሌለበት/ - ትኩሳቱ ካልበረደ፤	በ 2ኛው ቀን
ጉንፋን ወይም ሳል - ካልተሻለው፤ ዲሀይድራሽን የሌለው ተቅማጥ- ካልተሻለው፤	በ 5ኛው ቀን

2. ለማንኛውም ያልታመመ ህፃን የሚሰጥ የክትትል ቀጠሮ

ከዚህ በታች ላለው ቀጠሮ ህፃኑ ተመልሶ መምጣት እንዳለበት ለእናት አስታውሿያት

- የሚቀጥለው ክትትል ቀጠሮ ቀን
- የቫይሮሎጂ ኤ የሚወስድበት ቀን
- የሜዴንዳዞል/አልቤንዳዞል የሚወስድበት ቀን

3. እናት ልጇን በፍጥነት ቀጠሮዋን ሳትጠብቅ መመለስ ያለባት

ከዚህ በታች ያሉትን ምልክቶች ህፃኑ ላይ ካየች በፍጥነት መመለስ እንዳለባት አስተምሪያት	
ማንኛውም የታመመ ሕፃን	▶ መጥባት ወይም ፈሳሽ መውሰድ ካቆመ ▶ ህመሙ ከሰለጠነ ▶ ትኩሳት ካመጣ
ጉንፋን ወይም ሳል ያለው ህፃን	▶ ፈጣን አተነፋፈስ ▶ የመተንፈስ ችግር
ተቅማጥ ያለው ህፃን	▶ ተቅማጡ ደም ከቀላቀለ ▶ ፈሳሽ አወሳሰዱ ከቀነሰ ወይም መጠጣት ካቃተው

እናትን ስለ ራሷ ጤንነት ማማከር

- ▶ እናት የታመመች ከሆነች ተገቢ ህክምና ስጪያት ወይም ራፈር አድርጊያት
- ▶ እናት ጡቷ ላይ ችግር ካላት (ለምሳሌ የተወጠረ ጡት፣ የቆሰለ/የተሰነጠቀ የጡት ጫፍ) የልጅዋን አስተቃቃቀፍ እና ጡት አጎራረስ በማስተካከል ቶሎ ቶሎ በማጥባት ወተት እንዳይጠራቀም ማድረግ፣ ጡትዋን ወደ ጫፉ አቅጣጫ እንድታሸ፣ ህመሙ ካስቸገራት ማጥባቱን ከጤነኛው እንድትጀምር እንዲሁም ለብ ባለ ነገር ጡትዋን እንድትይዝ ምክራታት። ካልተሻላት ተጨማሪ ህክምና ወደምታገኝበት ራፈር አድርጊያት።
- ▶ እናት ከወትሮው የበለጠ መመገብ እንዳለባት አስረጂያት።
- ▶ እናት ጡት እያጠባች ከሆነ የርሷን እና የህፃኑን ጤና ለመጠበቅ ከወትሮው ተጨማሪ 2 ጊዜ መመገብ እንዳለባት አስረጂያት
- ▶ የቤተሰቡ ጤንነት የተጠበቀ እንዲሆን ሁሉም ዓይነት ምግብ ውስጥ የሚጨመረው ጨው /ጥሬ ጨው/ አዮዲን ያለበት እንዲሆን ለእናት ንገሪያት ።
- ▶ የእናትን የቴታነስ ክትባት ሁኔታ ጠይቀሽ እወቁ ተጨማሪ መከተብ ካለባትም እንድትወስድ አድርጊ
- ▶ የቤተሰብ ዕቅድ አገልግሎት፣ የአባላዘር እና የኤድስ በሽታን መከላከል ምክር አገልግሎት እና ነፍሰጡር ከሆነችም የቅድመ ወሊድ ሕክምና አገልግሎት ማግኘቷን/ ማወቁን አረጋግጪ
- ▶ በፈቃደኝነት ላይ የተመሰረተ የኤች አይ ቪ ምክር አገልግሎትና ምርመራ እንታደርግ አበረታቺያት
- ▶ የእርሷን እና የልጇን ጤንነት መጠበቅ እንዲሁም በሽታዎችን መከላከል የሚቻለው መደበኛ የህክምና ክትትል ማድረግ ስትችል እንደሆነ አስረጂያት
- ▶ ንጽህናን መጠበቅ እና ህፃን ሲታመም ቶሎ ወደ ሕክምና መውሰድ እንዳለባት አበክረሽ አስተምራያት
- ▶ ወባማ አካባቢ ለምትኖር እናት ራሷና ከ5 ዓመት በታች የሆኑ ህፃናትን በሙሉ ከወባ በሽታ እንዲጠበቁ በወባ አጎበር ውስጥ ማደር እንዳለባቸው ምክራታት።

የወባ የአጎበር አጠቃቀም

1. አጎበር መሰቀል ያለበት በመኝታ ቦታ /መደብ፣ አልጋ/ ላይ ነው።
2. ቀን ቀን አጎበሩ ወደ ላይ ተጠቅልሎ መታሰር አለበት
3. በመኝታ ሰዓት የተጠቀለለውን አጎበር መፍታት እና መዘርጋት እንዲሁም መተኛው ፍራሽ ሥር በደንብ ዙሪያውን ማስገባት ያስፈልጋል
4. አጎበሩ እንዳይቀደድ ወይም እንዳይበሳ መጠንቀቅ ያስፈልጋል፣ ምናልባት በእሳት ወይም በዓይጥ ቢበሳ ወይም ቢቀደድ መሰፋትና መጠን ይኖርበታል
5. ለረጅም ጊዜ የሚያገለግል መድሀኒት የተነከረ አጎበር ከሆነ በየ3 ወር በ ሳሙና /ዱቄት ሳሙና/ ማጠብ እና ጥላ ቦታ ላይ ማስጣት።
6. የቤቷ ግድግዳ በጸረ ወባ መድሀኒት/ኬሚካል የተረጨላት እናት የተረጨውን ግድግዳ እስከ 6 ወር ድረስ ቀለም መቀየት ወይም ሌላ ነገር መለቅለቅ መሞከር እንደሌለባት አስተምራያት ።

የክትትል ጉብኝት እና እንክብካቤ መስጠት

- ▶ በክትትል ቀጠሮ ቀን ተመልሶ ለሚመጣ ህፃን እንደበሽታው ስያሜ አይነት ተገቢውን የክትትል ምርመራ አድርገ
- ▶ ከተቀጠረበት ምክንያት የተለየ አዲስ ህመም ካለው አዲሱን ህመም በተገቢው የመመርመሪያና የመሰየሚያ ቻርት ተጠቅመሽ ሰይሚ

▶ የሳምባ ምች /Pneumonia/

በ2ኛው ቀን በሚደረገው ክትትል

ህፃኑ አደገኛ ምልክቶች አሉት?

ለሳል ወይም አስቸጋሪ አተነፋፈስ መርምሪ

} የመመርመሪያና የመሰየሚያ ቻርት ተጠቀሚ

ጠይቁ

- የህፃኑ አተነፋፈስ ፍጥነት እየቀነሰ ነው?
- ትኩሳት ከነበረው፤ ትኩሳቱ እየቀነሰ ነው?
- ህፃኑ ምግብ አወሳሰዱ እየተሻሻለ ነው?

ህክምና

- ▶ አጠቃላይ አደገኛ ምልክት ካለው ህፃኑን በፍጥነት ወደ ጤና ጣቢያ ላኪ
- ▶ ቶሎ ቶሎ መተንፈሱ፤ የደረት መሰርጎዱ፤ ትኩሳቱ እና ምግብ አወሳሰዱ ምንም ለውጥ ከሌለው በፍጥነት ወደ ጤና ጣቢያ ላኪ
- ▶ ቶሎ ቶሎ መተንፈሱ፤ የደረት መሰርጎዱ፤ እና ትኩሳቱ ከቀነሰ እና ምግብ አወሳሰዱ እየተሻሻለ ከሆነ ለ5 ቀን የተሰጠውን አምክሲሲሊን እንዲጨርስ አድርገ

▶ ወባ (Malaria)

በ 2ኛው ቀን፤

- ህፃኑ አጠቃላይ አደገኛ ምልክቶች አሉት?
- ትኩሳቱ ተሽሎታል?
- የተሰጠውን መድሃኒት በትክክል ወስዷል?

ህክምና:

- አደገኛ ምልክት ካለው ወደ ጤና ጣቢያ ላኪው/ሪፈር አድርገው
- መድሃኒቱን በትክክል ወስዶ ትኩሳቱ አሁንም ካለው ወይም ካልተሻለው ወደ ጤና ጣቢያ ላኪው
- መድሃኒቱን በትክክል ካልወሰደና ትኩሳቱ አሁንም ካለው ወይም ካልተሻለው፤ መድሃኒቱን በትክክል እንዲወስድና ከሁለት ቀን በኋላ እንዲመጣ አድርገ
- ትኩሳቱ ከተሻለው መድሃኒቱን ወስዶ እንዲጨርስ አበረታቹ።

▶ መለስተኛ ዲሀይድሬሽን ወይም ዲሀይድሬሽን የሌለው ተቅማጥ

በ 5ኛው ቀን ፤ ተቅማጥ ከቀጠለ (በ 24 ሰዓት ውስጥ 3 ጊዜ እና በላይ ካስቀመጠው)

- ▶ ተቅማጥ ከቀጠለ ህፃኑን ለተቅማጥ በተገቢው ቻርት መርምረሽ ከእንደገና ሰይሚው
- ▶ እናት የተሰጣትን ኦ አር ኤስ በትክክል ስትሰጥ መቆየቷን አረጋግጪ
 - ከባድ ዲሀይድሬሽን /Severe Dehydration/ ካለው በፍጥነት ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ላኪው
 - መለስተኛ ዲሀይድሬሽን ካለው እና ኦ አር ኤስ ቤት ውስጥ በትክክል ወስዶ ከነበረ ወደ ጤና ጣቢያ/ሆስፒታል ላኪው
 - መለስተኛ ዲሀይድሬሽን ካለው እና ኦ አር ኤስ ቤት ውስጥ በትክክል ካልወሰደ በፕላን ለ (B) መሰረት አክሚው
 - ምንም ዲሀይድሬሽን ከሌለው ደግሞ በፕላን ሀ (A) መሰረት አክሚው

▶ ትኩሳት፣ ወባ ያልተገኘበት ወይም ወባ የሌለበት

ትኩሳቱ ከ 2 ቀን በላይ ከቆየ

- አዲስ እንደመጣ ታማሚ ህጻን ከእንደገና ሙሉ ምርመራ አድርገሽ ሰይሚው

ህክምና:

- ለትኩሳቱ ምክንያት የሚሆን አዲስ ህመም (ለምሳሌ ወባ...) ካገኘሽ ተገቢውን ህክምና ስጪ ክትትል አድርገ
- አዲስ የሚታከም ህመም ካላገኘሽ (ማለትም አሁንም ስያሜው ወባ ያልተገኘበት/የሌለበት ትኩሳት ከሆነ) ወደ ጤና ጣቢያ ላኪው

የክትትል ጉብኝት እና እንክብካቤ መስጠት

በክትትል ቀጠሮ ቀን ተመልሶ ለሚመጣ ህፃን እንደ በሽታው ስያሜ ዓይነት ተገቢውን የክትትል ምርመራ አድርገ

ከተቀጠረበት ምክንያት የተለየ አዲስ ህመም ካለው አዲሱን ህመም በተገቢው የመመርመሪያና የመለየሚያ ቻርት ተጠቅመሽ ሰይሚ

► ጉዳት ያደረሰ ኩፍኝ:

2ኛው ቀን ላይ እነዚህን ጠይቁ/መርምሪ

- ለሀጻኑ እንደገና ሙሉ ምርመራ አድርገ እና ሰይሚው
- የአይን ቅላቱን እና መግሉን ተመልከቺ፤
- የአፍ ቁስለቱን ተመልከቺ

ህክምና:

- በምርመራሽ አዲስ ህመም ካገኘሽ ተገቢውን ህክምና ስጪ ክትትልም አድርገ
- የአይን ቅላቱ መግሉ ወይም የአፍ ቁስለት ካልተሻለው ወይም ከተባባሰበት ወደ ጤና ጣቢያ ሪፈር አድርገው።
- የአይን ቅላቱ መግሉ ወይም የአፍ ቁስለት እየተሻለው ከሆነ ተንከባካቢዎ መድሃኒቱን እና እንክብካቤዎን እንድትቀጥል አበራትቸዎት፤ በ14ኛው ቀን ተመልሶ ሻይታሚን ኤ እንዲወስድ አድርገ።

► የጆሮ ኢንፌክሽን:

5ኛው ቀን ላይ እነዚህን ጠይቁ/መርምሪ

- ሀጻኑ አደገኛ ምልክቶች አሉት ?
- ቀጥለሽ ስለ ጆሮ ህመሙ ሁኔታ ጠይቁ/መርምሪ ፤
- ተንከባካቢዎ ጆሮውን በትክክል ስትጠርግና ስታደርቅ መቆየቷን አረጋግጪ

ህክምና:

- ማስቶይዳይቲስ ካለው በፍጥነት ወደ ጤና ጣቢያ ሪፈር አድርገው
- አጣዳፊ የጆሮ እንፌክሽን: አደገኛ ምልክት ካለው ወይም የጆሮ ህመሙ ወይም መምገሉ እስከ 5ኛው ቀን ከቀጠለ ወደ ጤና ጣቢያ ሪፈር አድርገው።
- የቆየ የጆሮ እንፌክሽን: አደገኛ ምልክት ካለው ወይም ጆሮውን ካልተሻለው ወደ ጤና ጣቢያ ሪፈር አድርገው።
- እየተሻለው ከሆነ ተንከባካቢዎ ጆሮውን መጥረግዎን እንድትቀጥል አበራትቸዎት።
- የጆሮ ህመም ወይም ፈሳሽ ከሌለ ተንከባካቢዎን አመስግነሽ አሰናብቺያት

► መካከለኛ የምግብ እጥረት /Moderate Acute Malnutrition/

(በአካባቢው የተጨማሪ ምግብ ፕሮግራም ከሌለ ወይም ኖሮ ህፃኑን ካልተቀበለው)

ከ 15 ቀናት በኋላ የሚደረግ ክትትል

- የህፃኑን ሚዋክ /MUAC/ ለኪ አሁንም 11.5 - <12.5 ነው ወይ የሚለውን ወስኒ
- የህፃኑን አመጋገብ ደግመሽ መርምሪ

ህክምና:-

- ህፃኑ መካከለኛ የምግብ እጥረት ከሌለው እናቱ ጥሩ አድርጋ ልጅዋን በመመገብዎ አመስግነሽ በዚሁ ሁኔታ እንድትቀጥል አበረታቺያት
- መካከለኛ የምግብ እጥረት አሁንም ካለው ህፃኑን በአቅራቢያሽ ወደሚገኝ የተጨማሪ ምግብ ፕሮግራም ማዕከል (TSFP) ወይም ጤና ጣቢያ ላኪው።

► የአመጋገብ ችግር /Feeding Problem/ 2 ወር - 5 ዓመት

ከ5 ቀን በኋላ በሚደረገው ክትትል

- የአመጋገብ ሁኔታውን ደግመሽ መርምሪ /እናትን ስለአመጋገብ ምክሪ የሚለውን ቻርት ተመልከቺ/
- በቀደመው ምርመራ ስለተገኘው የአመጋገብ ችግር ሁኔታ ጠይቁ

ህክምና

- አዲስ ስላገኘሽው ወይም ቀድሞ ስለነበረው የአመጋገብ ችግር ምክሪያት። የሰጠሻት ምክር በህፃኑ አመጋገብ ላይ ትልቅ ለውጥ የሚፈልግ ከሆነ ህፃኑን ይዛ ተመልሳ እንድትመጣ ቅጠሪያት።
- ህፃኑ መካከለኛ የምግብ እጥረት ካለው በአካባቢው ወደሚገኘው የተጨማሪ ምግብ ፕሮግራም ማዕከል (TSFP) ወይም ጤና ጣቢያ ላኪው።

በኦቲቲ ያልተወሰነ ከፍተኛ የምግብ እጥረት ላላቸው ህፃናት የሚደረግ የክትትል እንክብካቤ

- ▶ በየሳምንቱ የክትትል እንክብካቤን አድርገ
- ▶ በየንጹጽ የክትትል ወቅት የሚከተሉትን ፈትሺ

1. ጠይቁ

- ውህማ/የደም ተቅማጥ፣ ትውከት፣ ትኩሳት ፣ ሳል ወይም የአተነፋፈስ ችግር፣ ወይም ማንኛውም አዲስ ችግር ካለ
- ለሳምንት የተሰጠውን በስሎ የተዘጋጀ የህክምና ምግብ (RUTF) በልቶ መጨረሱን

2. መርምሪ:

- ክብደት፣ ሚዋክ (MUAC)፣ የሚሰረጎድ የእግሮች እብጠት እና የሰውነት ሙቀት
- አወሳሳቢ ችግሮች (የሳንባ ምች፣ ውሃማ ወይም ደም ያለው ተቅማጥ ፣ ትኩሳት፣ መቀዝቀዝ፣ ኩፍኝ ወዘተ)
- የምግብ ፍላጎት ሁኔታ (Appetite Test)፤

3. መደረግ ያለበትን ወስኚ

ከሚከተሉት ውስጥ አንዱ ካለ በአቅራቢያው ወደሚገኝ አስተኝቶ ማገገሚያ አገልግሎት ያለው ጤና ማእከል ላኪው

- አወሳሳቢ ችግሮች:
- እብጠት ከጀመረው ወይም ቀድሞ ከነበረ ከባለበት
- እብጠቱ በ 3 ሳምንት ውስጥ ካልጠፋ
- በክትትል ወቅት ለተከታታይ 2 ሳምንታት የክብደት መቀነስ ከታየ
- በእግር እብጠት ወደ ኦቲቲ ከገባ ለተከታታይ 3 ሳምንታት ክብደት ካልጨመረ
- በሚዋክ ወደ ኦቲቲ ከገባ ለተከታታይ 2 ሳምንታት ክብደት ካልጨመረ
- በዋናዋ ተንከባካቢ መታመም ወይም መሞት ምክንያት ህፃኑን ቤቱ ውስጥ መንከባከብ ካልተቻለ

ሪፈረ ማድረግ የማያስፈልግ ከሆነ

- ሁለተኛው የክትትል ሳምንት ከሆነ አንጀትን ከጥገኛ ትላትሎች የሚያፀዳ መድሃኒት ስጪ
- አራተኛው የክትትል ሳምንት ላይ መከተቡ ላልተረጋገጠ ህፃን የኩፍኝ ክትባት፣ እና ቫይታሚን ኤ ካልወሰደ ስጪው
- ለሳምንት የሚበቃው ፕላምፒናት ወይም ቢፒ 100 ስጭው
- ለሚቀጥለው ሳምንት ተመልሶ እንዲመጣ ቀጠሮ ስጪ
- መረጃውን በተመላላሽ ህክምናው ካርድ መዝግቢ

በኦቲፒ የክትትል እንክብካቤ ሲደረግለት የነበረውን ህፃን የስንብት መስፈርት ሲያሟላ ማሰናበት

አንድ ህፃን በOTIP እንክብካቤ ክትትል ውስጥ የሚቆየው ለመሰናበት የሚያበቃው መስፈርት እስኪያሟላ ወይም ደግሞ ቢበዛ ለ3 ወራት ያህል ነው።

ከኦቲፒ ክትትል ማሰናበቻ መስፈርቶች፡

- ሀ. አንድ ህፃን በእግሮቹ ማበጥ ምክንያት ብቻ ከገባ፡- እብጠቱ ለተከታታይ 2 ሳምንታት (14 ቀናት) ያህል ካልታየ አሰናብቻው።
- ለ. የእግሮች እብጠት ሳይኖረው በሚዋክ የገባ ህፃን ከሆነ፡- የሚዋክ ልኬቱ 12.5 ሳ.ሜ ከደረሰ በኋላ ለተከታታይ 2 ሳምንታት ተከታትለሽ አሰናብቻው
- ሐ. አንድ ህፃን ለ3 ወራት ያህል አስፈላጊውን እንክብካቤ ተደርጎለት የሚዋክ ልኬቱ 12.5 ሳ.ሜ ካልደረሰ፤ አስተኝቶ ማከሚያ/ማገገሚያ አገልግሎት ወዳለው ጤና ማእከል ላኪው

ህፃኑን ከማሰናበትሽ በፊት የሚከተሉትን አድርገ፡

- በቤት ውስጥ ስለሚደረግ ተገቢ የህፃኑ አመጋገብና እንክብካቤ ምክር ስጪ
- ለተንከባካቢው የስንብት ምስክር ወረቀት ሰጥተሽ አሰናብቼ
- የተሰናባቹ ህፃን መረጃ በስንብቱ ዕለት ለዚህ በተዘጋጀው መዝገብ ላይ በትክክል አስፍሪ

ዕድሜያቸው ከ 2 ወር እስከ 5 ዓመት በታች ለሆኑ የታመሙ ህፃናት መመርመሪያ እና ማከማያ ቅጽ

ስም _____ የታ- _____ ዕድሜ _____ ክብደት _____ ኪ.ግ የሰውነት መቀነት _____ ዲ.ሴ
ጠይቅ: ህፃኑ የመጣበት የስድና ትግር ምንድነቱው? _____ አዳሲስ _____ ክትትል _____
 መርምሪ /በሀሳብም ምልክቶች ላይ አክብረ / _____ ስያሜ

ለአጠቃላይ እድገት ምልክቶች ፈትሺ

ጠይቅ: ህፃኑ ጤን መሆኑን ወይም መጠጣት ፍጹም አቅጥቷል?
 የጠጣውና የበለጠ በሙሉ እና በወሰደ ቁጥር ያስመልከታል?
 በዚህኛው ህመም ጊዜ ኮንታክቲን አለው?
 ተመልከቱ! አያምጩ ፣ ላላሽ
 የፈለዘ ወይም ራሱን የሰተገመደ?
 ለሁን ኮንታክቲን አለው?

ህፃኑ ሳል ወይም የሌተነፋረስ ትግር አለው?

ሳሉ በንት ቀኑ ነው? _____ ቀናት _____
 ተንፋሱን ለአንድ ደቂቃ ቁጠረ::: ተንፋሱን በደቂቃ ፣ ፈጣን አተነፋረስ
 የደረት መስርጊያ እንደ ተመልከቱ
 በተራደደር እንዳለ ካያምጩ ፣ ተመልከቱ

ህፃኑ ያስተምጥዋል?

አዎ _____ የለም _____
 ለምን ያህል ጊዜ? _____ ቀናት _____
 የህፃኑን ጠቅላላ ሁኔታ ተመልከቱ
 የፈለዘ ወይም ራሱን የሰተ ገመደ? የሚመራ ጭ ወይም የሚገመገሞ
 ነው?
 ዓይኑ ተባርጧል?
 የሚጠጣ ፈላጊ በመሰጠት አጠጣሉን ተመልከቱ
 መጠጣት ይቃተው ወይም ደንግ አጠጣጥ ያለው ተስተጋግጦ የሚጠጣ
 የሆዱ ቆይቶጠጥ ተደርጎ ሊለቀቅ
 በጣም ቀስ ብሎ በ12 ሰዓት በላይ ቆይቶ/ ወደ በታው የሚመለስ
 ቀስ ብሎ በ12 ሰዓት በታች ቆይቶ/ ወደ በታው የሚመለስ

ህፃኑ ያተኮሰዋል? አዎ _____ የለም _____

ህፃኑ የሚኖርበት ተባብሎ ወጣሚ ነው ወይስ ወጣ ምንም የሌለው ነው
 ምንም ወጣ የለለው ቀበሌ ከሆነ፤ ህፃኑ ባለፈው 1 ወር ውስጥ ወደ ሌላ ወጣሚ ስታ ዛደ ነበር?
 ትኩሳቱ ለምን ያህል ጊዜ ቆየባት? _____ ቀን
 ከ 7 ቀን በላይ ከሆነ በየቀኑ ያተኮሰው ነበር?
 ህፃኑ በላቀት 3 ወራት ውስጥ ከፍኝ ይዘት ነበር?
 ህፃኑ በላቀት 3 ወራት ውስጥ ከፍኝ ይዘት ከነበር ወይም ሌሁን ከፍኝ ያለው ከሆነ
 የአፍ መቁሰል እንዳለ ተመልከቱ ፣ ካልተጠጠ ወይም ሲፈ ነው?
 ከዓይኑ የሚወጣ መግል መሳይ ፈላጊ እንዳለ ተመልከቱ
 ጥቁሩ የዓይን ክፍል የነጣ እንደሆነ ተመልከቱ

የህፃኑ ደር ትግር አለው? አዎ _____ የለም _____

የደር ሀመም አለው?
 ደርው ይመግልፈላል? አለው? አዎን ከሆነ ለምን ያህል ጊዜ _____
 የደር ደርግ ሀመም አና አብጠጥ
 ከደርው የሚወጣ መግል ወይም ፈላጊ እንዳለው ተመልከቱ
 የደር ደርግ ሀመም አና አብጠጥ
ዕድሜያቸው ከ 6 ወር በታች ለሆኑ ህፃናት፤
 የምግብ እጥረት ምልክቶች እንዳሉ አጣረ
 ምልክት እጥረት ምልክቶች እንዳሉ አጣረ
 የምግብ እጥረት ምልክቶች እንዳሉ አጣረ
 የምግብ ፍላጎት ምርመራ አድርገ፤ ምርመራውን የወደቀ-----
 የመጻፍ መርጠት እንዳለ ተመልከቱ: አለ _____ የለም _____

የህፃኑን እና የእናቱን የእኛ አይ ሺ ምርመራ ሁኔታ አጣረ

የእናት ሁኔታ፤ ፖዘቲቭ፤ ኔገቲቭ፤ ያልታወቀ የህፃኑ ሁኔታ፤ ፖዘቲቭ፤ ኔገቲቭ፤ ያልታወቀ
የተባበሩ መኖሩን አጣረ
 አብጠጥ ወይም የሚያቆም ቁስል በአካሉ ላይ አለው / የለውም

የህፃኑን የዝትባት ሁኔታ አጣረ

ከተባ ሀመምተኛ ጋር የቅርብ ግንኙነት ነበረው/አልነበረውም አብጠጥ ወይም የሚያቆም ቁስል በአካሉ ላይ አለው / የለውም
 14 ቀንና ከዚ በላይ የቆየ ትኩሳት እና የሌላት ማላብ አለው/ የለውም
 14 ቀንና ከዚ በላይ የቆየ ትኩሳት እና የሌላት ማላብ አለው/ የለውም
የህፃኑን የዝትባት ሁኔታ አጣረ
 ለሊጃ አፒቪ-0 ፣ ፍጥነት-1 ፣ ፍጥነት-2 ፣ ፍጥነት-3 ፣ ፍጥነት-4
 ፍጥነት-1 ፣ ፍጥነት-2 ፣ ፍጥነት-3 ፣ ፍጥነት-4
 ፍጥነት-1 ፣ ፍጥነት-2 ፣ ፍጥነት-3 ፣ ፍጥነት-4
 ፍጥነት-1 ፣ ፍጥነት-2 ፣ ፍጥነት-3 ፣ ፍጥነት-4

ህፃኑ መለከተኛ የምግብ እጥረት ከለው ወይም ዕድሜው ከ 24 ወር በታች ከሆነ አመጋጠን ፈትሺ፤

የእናትን መልስ ከተባረው የአመጋጠን ምክር ጋር እንጸፈ
 ልዩምን ያጠባብሩ? አዎ _____ የለም _____ መልሱ አዎ ከሆነ በ24 ሰዓት ውስጥ ሰንት ጊዜ? _____ ጊዜ ፣ ሌሊትም ጭምር ያጠባቡ ወይ? አዎ የለም _____
 ህፃኑ አንድን ጤን ጠባብ ሳይጨርስ ወደ ሌላው ያከፍታል? አዎ _____ የለም _____ መልሱ አዎ ከሆነ ምን ዓይነት ምግብ ወይም ህፃኑ ሌላ አይነት ምግብ ወይም ፈላጊ መሆን ይመስልዎታል? አዎ _____ የለም _____ መልሱ አዎ ከሆነ ለምን እና እንዴት?
 ፈላጊ?
 በ24 ሰዓት ውስጥ ሰንት ጊዜ ይመጣል?
 ህፃኑን በምን ዕቃ ይመግቡታል?
 ህፃኑ መለከተኛ የምግብ እጥረት ከለው ፣ በእያንዳንዱ የመመገቢያ ሰዓት ምን ያህል ይስጠዋል?
 ህፃኑ ምግብ ላብቻው ተዘጋጅቶ ይሰጠዋል ወይ? አዎ _____ የለም _____
 ህፃኑን የሚመጣበት ማኔው? እንዴት? ለምን ያህል ይመግቡታል?
 በዚህ ህመም ወቅት የህፃኑን አመጋጠን ቀደረዋል? አዎ _____ የለም _____ መልሱ አዎ ከሆነ ለምን እና እንዴት?

ለላ የጤና ትግር እንዳለ አጣረ _____ እናትን ስለ ራሱም ጤና ምክር ስጭ _____

አሁን የሚያስፈልገው ክትትል _____ ስያሜ _____
 የአመጋጠን ትግር ካለ _____

የሪፈራል ቅጽ ናሙና

ቀን:

የሪፈራል ቅጽ

ህፃኑ የሚላክበት ከፍተኛ የጤና ተቋም ስም:

ሪፈራል አድራጊው ጤና ኬላ ስም:

የህፃኑ ስም: ዕድሜ..... ፆታ

የተገኘው ቁልፍ የበሽታ ምልክቶች:

.....

.....

የተገኘ የበሽታ ስያሜ:

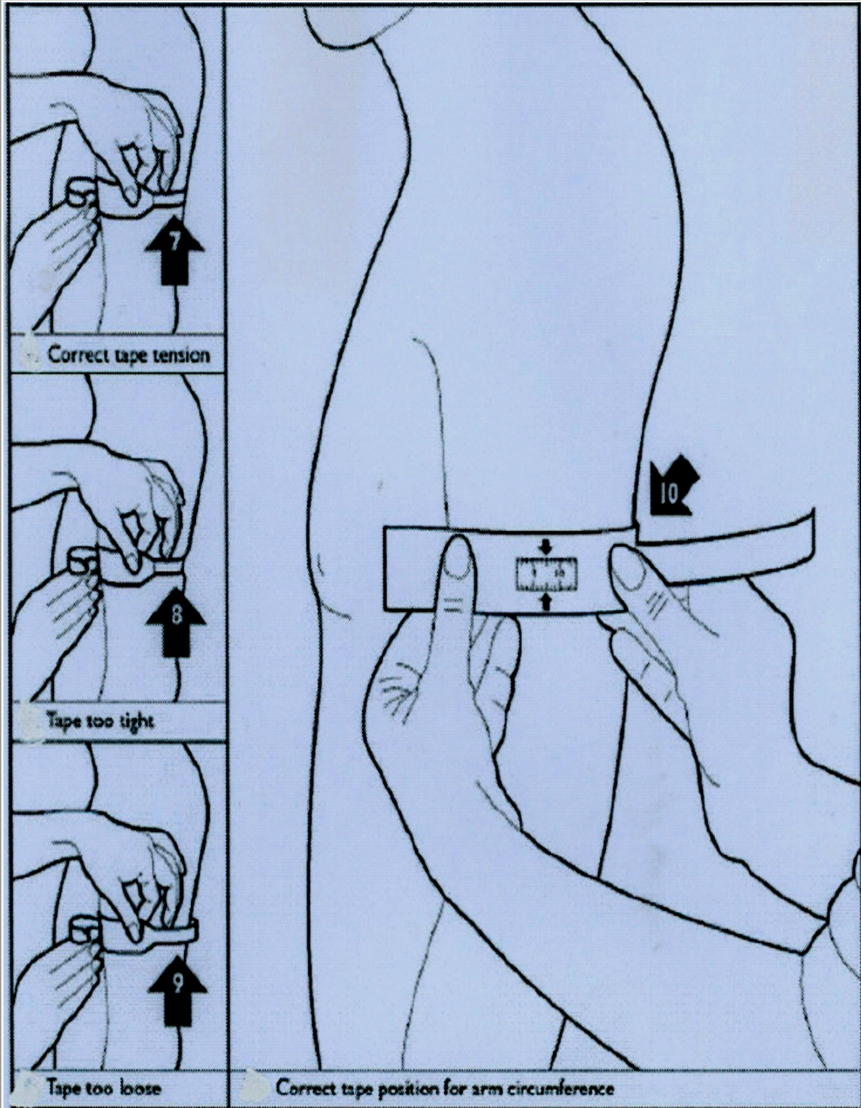
.....

በጤና ኬላው የተሰጠ ህክምና ካለ:

የላኪዋ ጤና ኤክ. ስም: ቀበሌ..... ወረዳ

ፊርማ.....

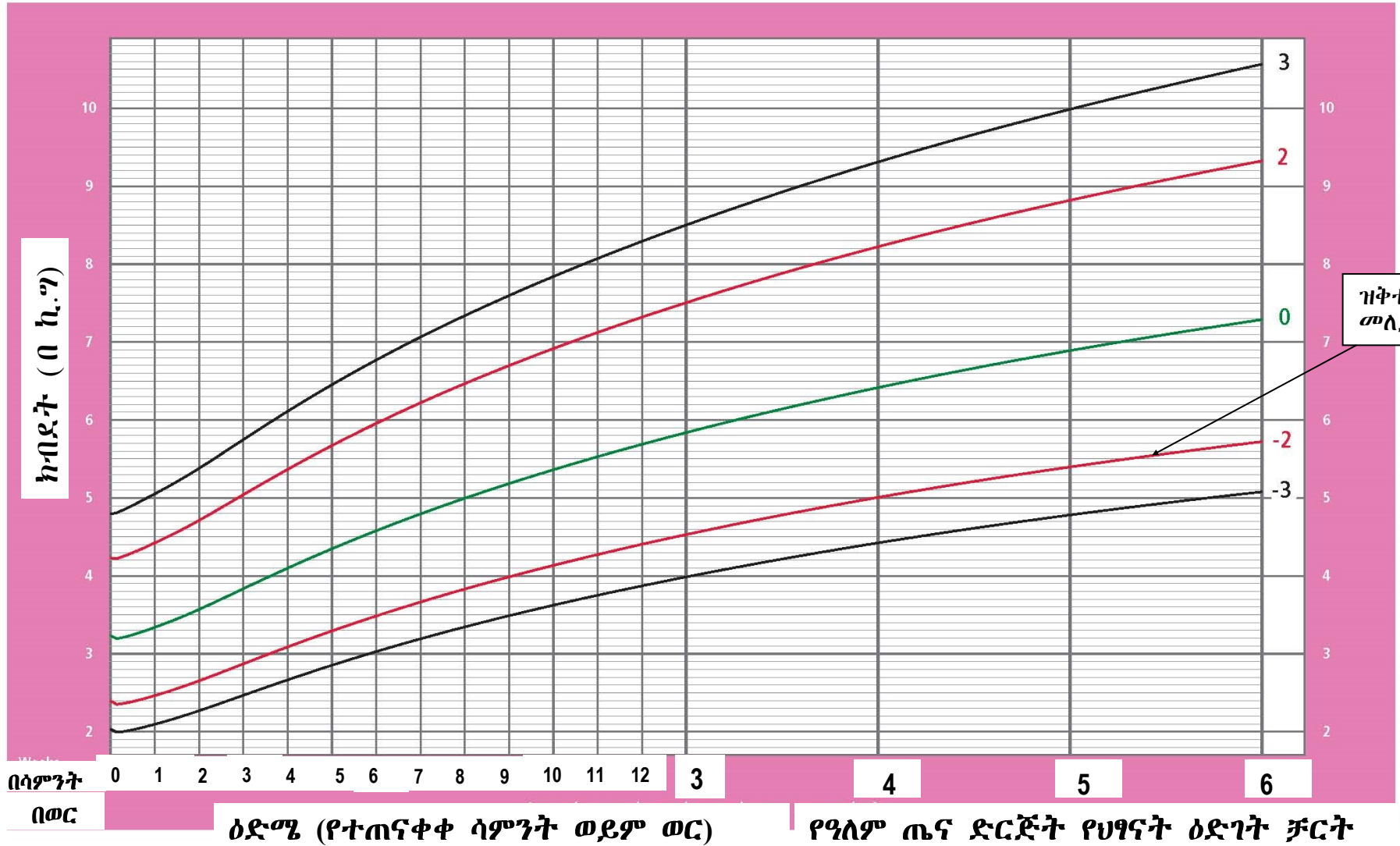
የሚዋክ (MUAC) አለካክ ቅደም ተከተል

1. የህፃኑን የግራ እጅ እንድትገልጥልሽ እናቴቱን ጠይቂ፤ ከተቻለም ህፃኑ የግራ እጁን ወዳንቺ በኩል አድርጎ እንዲቆም አድርጊ።
2. የህፃኑን የግራ እጅ፤ የላይኛው ክንድ መሃከለኛው ቦታን ገምቺ
3. የህፃኑን እጅ ቀጥ ብሎ ወደታች እንዲዘረጋ አድርጊ፤ ቀጥለሽ የሚዋክ መለኪያውን በክንዱ መካከለኛው ዙሪያ እሠራ። የልኬት ቁጥሮቹ በትክክል እንዲነበቡ ሆነው ወደላይና ወደቀኝ አቅጣጫ መዋላቸውን አረጋግጪ (ቀስት 7 ተመልከቺ)።
4. መለኪያው በጣም ሳይጠብቅና ሳይላላ መታሠረሩን አረጋግጪ (ቀስት 7 ተመልከቺ) ካስፈለገ ቅደም ተከተሉን በመደገም ለኪ።
5. መለኪያው በትክክል መታሠሩን ስታረጋግጪ የልኬቱን ቁጥር ወደ 0.1 በማጠጋጋት አንብቢ (ቀስት 10 ተመልከቺ)
6. የልኬቱን ቁጥር ወዲያውኑ መዝግቢ።

ክብደት ለዕድሜ ማነፃፀሪያ፣ ለሴቶች

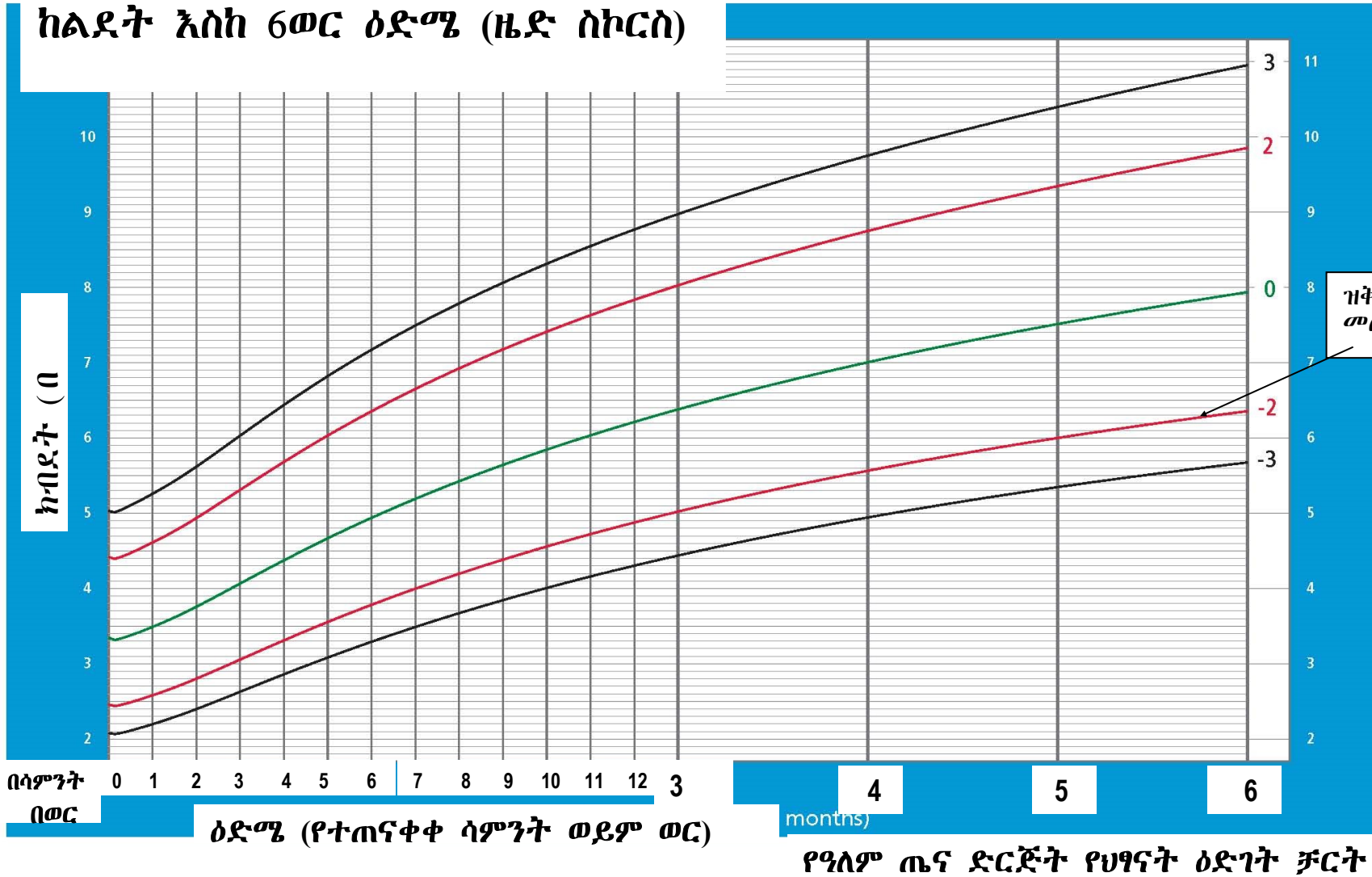
ከልደት እስከ 6ወር ዕድሜ (ዜድ ስኮርስ)

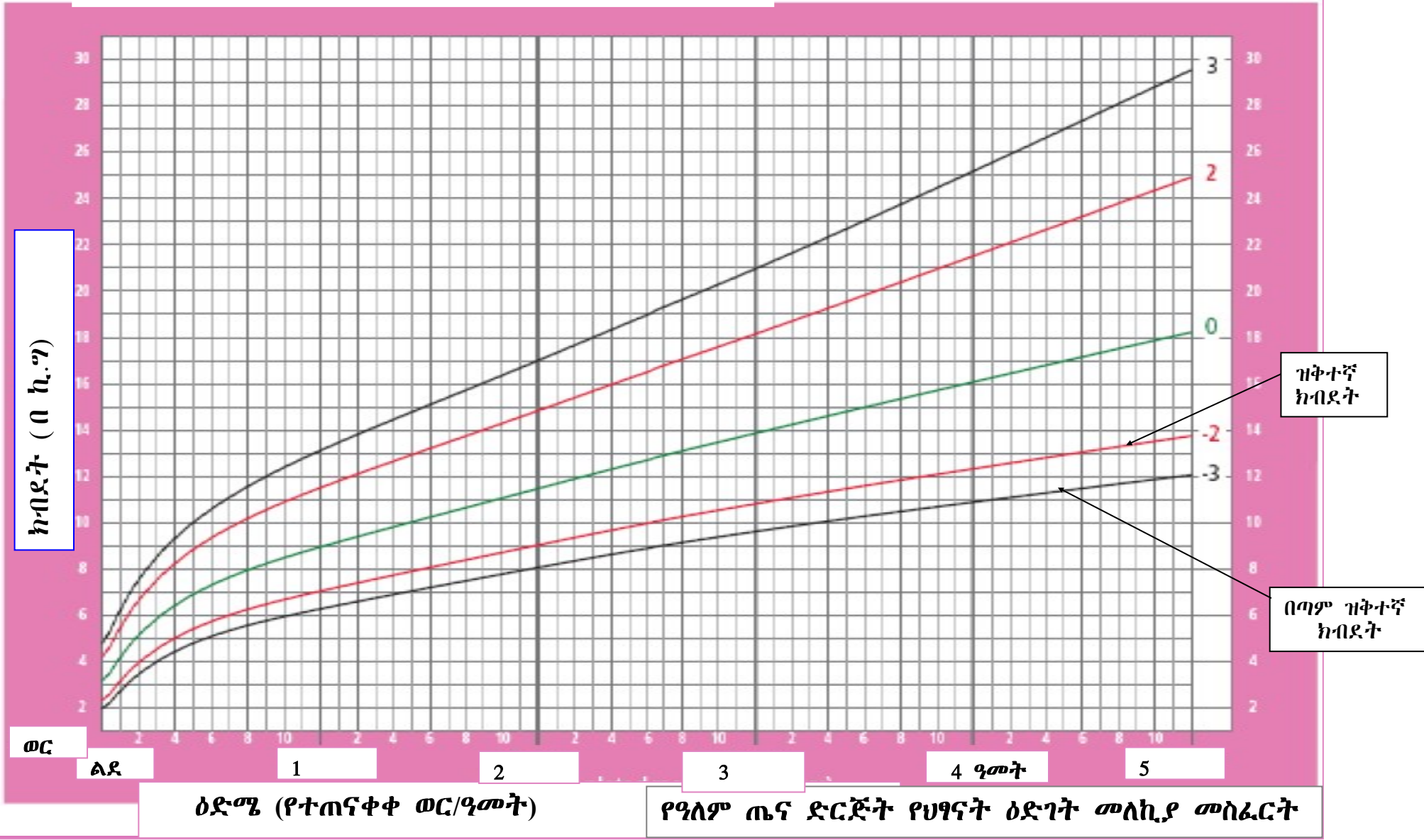
ክብደት ለዕድሜ ማነፃፀሪያ፣ ለወንዶች

ክልደት እስከ 6ወር ዕድሜ (ዜድ ስኮርስ)

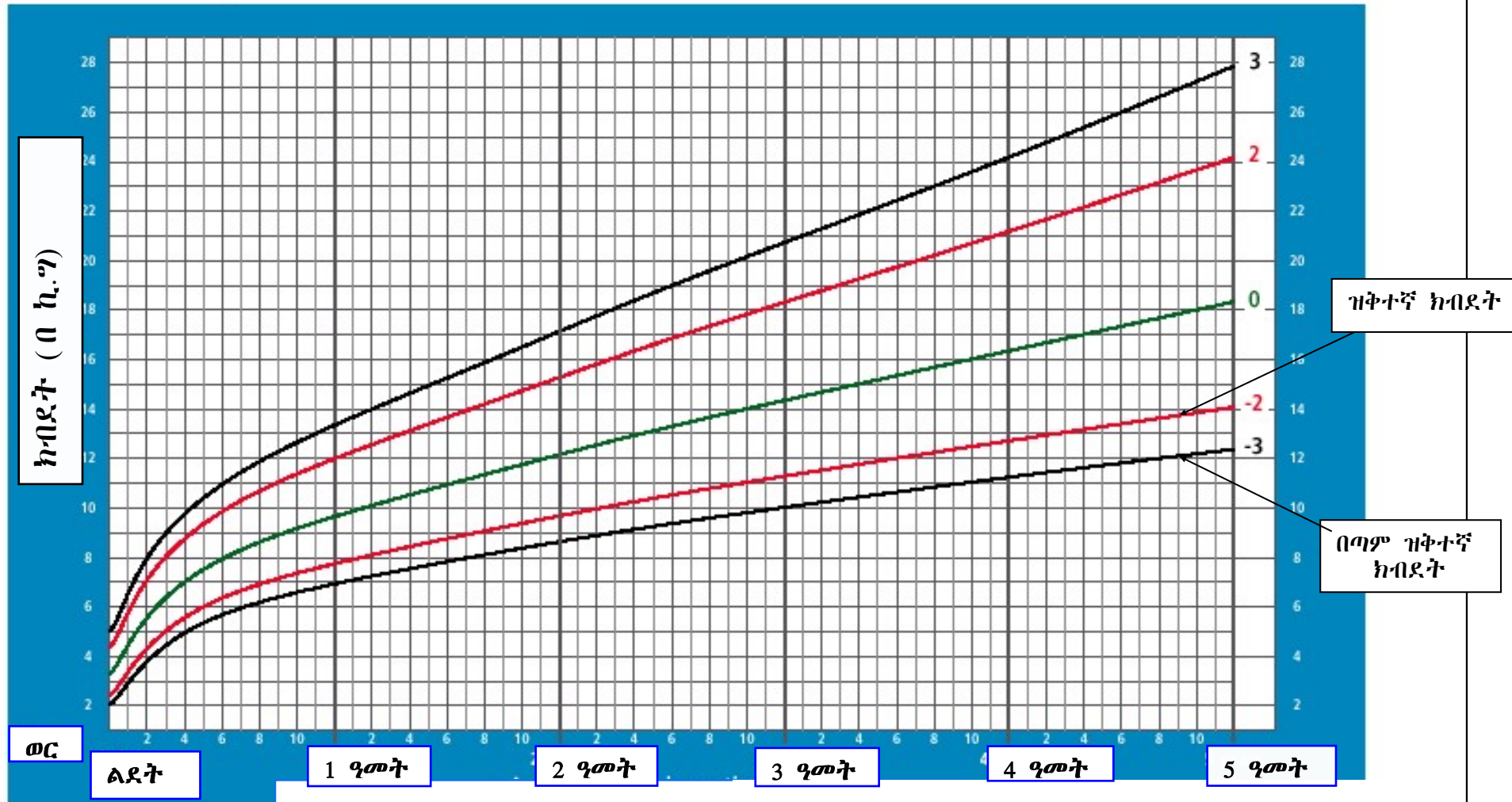

ክብደት ለዕድሜ ማነፃፀሪያ ለሴቶች ፤ /ለዕድገት ክልደት እስከ 5 ዓመት ዕድሜ (ዜድ ስኮርስ)

ክብደት ለዕድሜ ማነፃፀሪያ ለወንዶች፣/ለዕድገት

ክልደት እስከ 5 ዓመት ዕድሜ (ዜድ)

ዕድሜ (የተጠናቀቀ ወር/ዓመት) የዓለም ጤና ድርጅት የህፃናት ዕድገት መለኪያ